

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
науково-практичної конференції
молодих вчених і здобувачів вищої освіти**

**«МОЛОДЬ, НАУКА, БІЗНЕС:
ТРАДИЦІЙНІ Й НОВІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

18-20 березня 2025 року

Дніпро 2025

УДК 336 : 338 : 378 : 631 : 657 : 658

Організатор конференції:

Факультет обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Схвалено до друку Вченою радою факультету обліку і фінансів ДДАЕУ (протокол № 6 від 25 березня 2025 р.).

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

1. Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок.
2. Облік, аудит, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою.
3. Інформаційні системи і технології.
4. Мовно-професійна підготовка фахівців: лінгвальний, соціальний, когнітивний, комунікативний, культурний аспекти.

Молодь, наука, бізнес: традиційні й нові аспекти досліджень: збірник тез науково-практичної конференції молодих вчених і здобувачів вищої освіти 18-20 березня 2025 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2025. 104 с.

*Матеріали друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за зміст представлених тез несуть автори.*

© ДДАЕУ, 2025

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

АГРОСТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

*Владислав АНДРЕЙЦЕВ, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Юлія МАСЮК, к. е. н.,
професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Агροстрахування є важливим інструментом мінімізації ризиків у сільськогосподарському виробництві. Сільське господарство традиційно є однією з найбільш ризикових галузей економіки, оскільки його діяльність значною мірою залежить від природних умов, зміни клімату, шкідників, захворювань рослин і тварин, економічних коливань і політичної ситуації. У зв'язку з цим страхування аграрного виробництва стає необхідним механізмом забезпечення фінансової стабільності фермерських господарств та великих агропідприємств.

Сільськогосподарське виробництво стикається з багатьма ризиками, серед яких можна виділити:

1. Кліматичні ризики – засухи, повені, заморозки, гради, урагани та інші стихійні лиха.
2. Біологічні ризики – поширення шкідників, хвороб рослин і тварин.
3. Економічні ризики – коливання цін на сільськогосподарську продукцію, вартість сировини, зміни в оподаткуванні.
4. Технологічні ризики – збої у виробництві, вихід з ладу техніки, використання неякісного насіння або добрив.
5. Соціально-політичні ризики – зміни у законодавстві, політична нестабільність, зміни у земельній політиці.

Агροстрахування забезпечує аграріїв фінансовою підтримкою у випадку настання страхових випадків. Це дозволяє зменшити негативний вплив непередбачуваних ситуацій; забезпечити стабільність доходів; залучати кредити та інвестиції завдяки наявності страхового захисту; підвищити загальну конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств.

Агροстрахування поділяється на кілька основних видів:

- страхування посівів і врожаю – охоплює втрати, спричинені природними катаклізмами, хворобами, шкідниками;
- страхування тварин – захищає від ризиків загибелі худоби внаслідок хвороб, нещасних випадків, епідемій;
- страхування сільськогосподарської техніки та обладнання – передбачає відшкодування у разі пошкодження чи знищення технічних засобів;
- страхування цивільної відповідальності аграріїв – покриває збитки, завдані третім особам внаслідок діяльності фермерського господарства.
- кредитне страхування – дозволяє компенсувати втрати у разі неможливості повернення кредиту через стихійні лиха або інші форс-мажорні обставини.

У багатьох країнах агрострахування є частиною державної політики. Наприклад, у США діє Федеральна програма страхування сільськогосподарських культур, що передбачає часткову компенсацію страхових внесків фермерам. У Канаді та країнах ЄС агрострахування також підтримується державними субсидіями, що дозволяє зменшити фінансове навантаження на аграріїв.

Перспективи розвитку агрострахування в Україні значною мірою залежать від економічних, кліматичних та законодавчих чинників. Враховуючи зростаючі ризики, пов'язані зі зміною клімату, нестабільністю погодних умов та економічною невизначеністю, страхування сільськогосподарських культур і тваринництва стає дедалі актуальнішим для агровиробників. Однією з головних передумов розвитку агрострахування є державна підтримка цього ринку. В останні роки в Україні відбувається активізація політики щодо страхового захисту аграрного сектору, зокрема запровадження програм субсидованого страхування, що може стимулювати залучення малих і середніх фермерів до страхових програм. Державна компенсація частини страхових платежів дозволяє зменшити фінансове навантаження на аграріїв та підвищити довіру до страхових продуктів. Важливим чинником є також розвиток нових страхових продуктів, які враховують специфіку українського аграрного ринку. Наприклад, використання індексного страхування, яке базується на погодних параметрах або врожайності в регіоні, може стати ефективним інструментом для зменшення ризиків фермерів. Цей механізм уже активно застосовується в інших країнах і показує високий рівень ефективності.

Цифровізація та застосування сучасних технологій також відкривають нові можливості для агрострахування. Використання супутникових даних, дронів, штучного інтелекту для оцінки стану посівів і прогнозування ризиків сприяє більш точному аналізу збитків і справедливій виплаті страхових компенсацій. Крім того, такі технології можуть спростити процес оформлення страхових полісів і зробити їх доступнішими для аграріїв. Одним із викликів, який гальмує розвиток агрострахування, є низька фінансова грамотність фермерів та недостатній рівень довіри до страхових компаній. Вирішення цієї проблеми можливе через активну просвітницьку діяльність, проведення інформаційних кампаній та навчальних програм для аграріїв. Ще одним перспективним напрямом є залучення міжнародних страхових компаній та інвесторів до розвитку українського ринку агрострахування. Це може сприяти підвищенню рівня конкуренції, поліпшенню якості страхових послуг і розширенню спектра страхових продуктів, доступних для аграріїв.

Агрострахування є ключовим інструментом мінімізації ризиків у сільському господарстві, оскільки дозволяє фермерам і аграрним підприємствам уникати значних фінансових втрат у разі настання несприятливих подій. Розвиток агрострахування в Україні потребує комплексного підходу, що включає підтримку держави, підвищення фінансової грамотності аграріїв та впровадження сучасних методів оцінки ризиків. Лише за умови ефективної взаємодії між аграріями, страховими компаніями та державою можна створити дієву систему агрострахування, яка забезпечить стабільність аграрного виробництва в довгостроковій перспективі.

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ У СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*Анастасія ГУЦОЛ, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Світлана ХАЛАТУР,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

У сучасних умовах глобалізації міжнародні валютно-фінансові установи відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності та сприянні економічному розвитку країн. Вони виконують функції моніторингу, регулювання та підтримки національних економік через механізми фінансування, кредитування та консультаційної допомоги. Діяльність таких установ, як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Банк міжнародних розрахунків (БМР) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), спрямована на стабілізацію світової економіки, зменшення фінансових ризиків та сприяння сталому розвитку.

Міжнародні валютно-фінансові установи – це спеціалізовані організації, що створені для підтримки стабільності світової фінансової системи. Їхні основні завдання включають моніторинг економічних процесів, надання фінансової допомоги країнам із нестабільною економічною ситуацією та розробку рекомендацій щодо макроекономічної політики. Такі установи також відіграють важливу роль у запобіганні фінансовим кризам і забезпеченні довгострокового економічного зростання.

МВФ є однією з найважливіших міжнародних фінансових організацій, що здійснює контроль за світовою економікою. Його основні функції включають моніторинг світової економіки та оцінку фінансових ризиків, надання кредитів країнам із дефіцитом платіжного балансу, а також розробку рекомендацій щодо економічної політики для забезпечення стабільного розвитку.

Проте діяльність МВФ часто піддається критиці через жорсткі умови кредитування, які можуть призводити до соціально-економічних проблем у країнах-позичальниках. Світовий банк є ще однією важливою фінансовою установою, що займається фінансуванням інфраструктурних проєктів та боротьбою з бідністю. Основними напрямками його діяльності є фінансова

підтримка країн, що розвиваються, кредитування на довгострокові інфраструктурні проєкти та взаємодія з урядами та приватним сектором для стимулювання економічного зростання. Значну роль у діяльності Світового банку відіграє Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), який надає кредити на розвиток економік з низьким і середнім рівнем доходу.

Банк міжнародних розрахунків виконує функції "банку центральних банків" і сприяє міжнародному валютно-фінансовому співробітництву. Його основні завдання включають обмін інформацією між центральними банками різних країн, аналіз глобальних економічних ризиків та сприяння узгодженню монетарної політики для забезпечення стабільності світових фінансових ринків. Європейський банк реконструкції та розвитку спеціалізується на підтримці країн із перехідною економікою, допомагаючи їм адаптуватися до ринкових умов.

Основними напрямками його діяльності є фінансування реформ та приватного сектору, розвиток малого та середнього бізнесу, а також інвестиційна підтримка у сфері енергетики та інфраструктури. ЄБРР відіграє важливу роль у сприянні економічній інтеграції та зміцненні фінансових ринків країн Східної Європи.

З огляду на сучасні виклики світової економіки, міжнародні фінансові установи повинні адаптувати свої механізми регулювання до змінних умов. Основними напрямками подальшого розвитку цих організацій є посилення прозорості та ефективності їхньої діяльності, реформування механізмів міжнародного фінансового регулювання, зміцнення співпраці між установами для забезпечення глобальної фінансової стабільності. Отже, міжнародні валютно-фінансові установи відіграють визначальну роль у підтримці світової економіки, забезпеченні стабільності та сприянні сталому розвитку різних країн світу.

Список використаних джерел.

1. Крістофер Дж. Негопonte. Міжнародні фінансові установи та їхня роль у глобальній економіці. Нью-Йорк: Oxford University Press, 2020.
2. Стігліц Дж. Глобалізація та її наслідки. Київ: Наш Формат, 2019.
3. Рогов С. М. Міжнародні фінансові організації: механізми функціонування та регулювання. Київ: КНЕУ, 2018.

ФІНАНСОВО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Валентина ДЕМЧЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

Науковий керівник: Анна СІРКО,

к. е. н., старший викладач кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

У сучасних умовах господарювання фінансово-аналітична діяльність відіграє визначальну роль у забезпеченні ефективності функціонування підприємства. Вона дозволяє оцінити фінансовий стан компанії, виявити потенційні ризики, оптимізувати витрати та розробити ефективну стратегію розвитку. Використання фінансового аналізу дає змогу ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Фінансовий аналіз є основою для стратегічного та оперативного управління підприємством. Він дозволяє оцінити рентабельність, ліквідність, фінансову стійкість та ефективність використання ресурсів. Завдяки фінансово-аналітичній діяльності можна виявити проблемні місця у фінансовій політиці компанії та своєчасно прийняти коригувальні заходи [1].

Одним із головних завдань фінансового аналізу є прогнозування фінансових результатів та оцінка можливих сценаріїв розвитку. Це забезпечує підприємству здатність швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, мінімізувати ризики та підвищувати свою стійкість у довгостроковій перспективі. Використання сучасних аналітичних інструментів, таких як фінансове моделювання, прогнозування грошових потоків та факторний аналіз, дозволяє отримати більш точні результати та покращити процес ухвалення рішень [2].

Важливою складовою фінансово-аналітичної діяльності є оцінка інвестиційної привабливості підприємства. Інвестори звертають увагу не лише на фінансові показники, а й на загальний рівень управління фінансами, прозорість звітності та ефективність використання залучених коштів. Висока якість фінансового аналізу сприяє залученню інвестицій, що є ключовим фактором розвитку підприємства.

Фінансово-аналітична діяльність також має важливе значення для управління витратами та пошуку шляхів їхньої оптимізації. Вона дозволяє

виявити неефективні витрати, визначити шляхи підвищення продуктивності та покращити фінансові результати. Систематичний аналіз витратної частини бюджету підприємства допомагає знаходити можливості для зниження витрат без шкоди для якості продукції чи послуг. Завдяки цьому підприємства можуть зберігати конкурентоспроможність, навіть за умов економічної нестабільності.

Одним із сучасних трендів у фінансовому аналізі є використання інформаційних технологій та автоматизація аналітичних процесів. Інструменти бізнес-аналітики, штучний інтелект та великі дані дозволяють отримувати більш точні прогнози, підвищувати швидкість аналізу та покращувати якість управлінських рішень. Впровадження цифрових технологій у фінансовий аналіз дозволяє підприємствам бути більш адаптивними до змін ринкового середовища та швидко реагувати на виклики. Сучасні аналітичні системи забезпечують не лише точність, а й гнучкість у прийнятті рішень, що дозволяє підприємствам оперативно адаптуватися до нових умов [3].

Управлінці, які використовують фінансово-аналітичні інструменти, можуть оптимізувати фінансові потоки, оцінити ефективність використання ресурсів та приймати обґрунтовані рішення, що дозволяють не тільки зберігати, але й посилювати конкурентні позиції на ринку. Важливим аспектом є й те, що фінансовий аналіз дозволяє налаштувати внутрішні процеси компанії для досягнення більшої ефективності в умовах мінливого ринкового середовища.

Сучасні технології, зокрема системи бізнес-аналітики та автоматизація процесів, забезпечують можливість отримання точних прогнозів та швидкої реакції на зміни в зовнішньому середовищі. Це дозволяє підприємствам не лише пристосовуватися до змін, але й активно використовувати їх як можливості для розвитку. Оцінка фінансових результатів на основі даних великих масивів і використання сучасних методів фінансового моделювання дозволяє зробити управління підприємством більш гнучким і адаптивним.

Список використаних джерел.

1. Артеменко І. О., Левицька О. В. Фінансово-аналітична діяльність підприємства: сутність та роль у підвищенні ефективності. Вісник економічних наук України. 2020. С. 32–37.
2. Коваленко О. І., Шевченко Т. Г. Моделі фінансово-аналітичної діяльності підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2018. С. 19–23.
3. Литвиненко Н. В. Фінансовий аналіз як основа стратегічного управління підприємством. Економіка та управління теорія та практика. 2020. С. 72–76.

ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА ВІЙСЬКОВИХ УМОВ

*Кирило ДИТИНЕНКО, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Світлана ХАЛАТУР,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Функціонування банківської системи України в умовах війни стало випробуванням на стійкість та адаптивність фінансового сектору країни. Цей період характеризувався значними викликами, які вимагали оперативних та ефективних рішень від НБУ та комерційних банків.

У 2023 році, незважаючи на військові дії та макроекономічну нестабільність, банківський сектор України продемонстрував стійкість, операційну ефективність та належний рівень капіталізації. За даними НБУ, чистий прибуток банків склав 83,2 млрд. грн., а нарахування податку на прибуток досягло 76,6 млрд. грн. за підвищеною ставкою 50%. За підсумками 2024 року українські банки отримали рекордний чистий прибуток у розмірі 103,7 млрд грн. Прибуток до оподаткування склав 187,4 млрд. грн. Зокрема, АТ КБ «ПриватБанк» досяг прибутку до оподаткування в 81 млрд. грн., а чистий прибуток становив 40,1 млрд. грн., що на 6% більше порівняно з 2023 роком. Податок на прибуток, сплачений до бюджету, склав 40,9 млрд. грн. Це свідчить про здатність банків адаптуватися до складних умов та підтримувати фінансову стабільність.

Відзначимо, що це відбувалося на тлі скорочення кількості банківських установ як з вітчизняним, так і з іноземним капіталом. Ця тенденція відображає процеси консолідації та оптимізації банківського сектору країни. Так, якщо в 2020 році в Україні функціонувало 75 банків, то на початок 2025 року їх кількість становила тільки 61 банк (тобто відбулося зменшення на 14 банків або на 18,67%), причому таке зменшення відбулося в основному за рахунок виходу з ринку саме банків з вітчизняним капіталом. Кількість банків з іноземним капіталом також зменшувалася: з 35 у 2020 році до 30 на початок 2023 року й до 26 на початок 2025 року (тобто на 9 банків або на 25,71%). При цьому така тенденція викликана більшою мірою зменшенням кількості банків зі 100% іноземним капіталом. Таке скорочення кількості банків з іноземним капіталом може свідчити про зміну інвестиційного клімату або стратегії іноземних фінансових установ щодо присутності на українському ринку. Однак, основний фактором тут є активні військові дії на території України і непрогнозованість прибутковості банківської діяльності.

Станом на 1 лютого 2025 року сумарні активи українських комерційних банків становили 3385 млрд. грн., що на 37,632 млрд. грн. (або на 1,1%) менше порівняно з попереднім періодом. Активи в іноземній валюті зросли на 9,13 млрд. грн. (на 1,0%), досягнувши 968,760 млрд. грн. Обсяг готівкових коштів

банків зменшився на 3,201 млрд. грн. (на 2,9%) і склали 108,4 млрд. грн. Обсяг коштів в НБУ знизився на 15,5 млрд. грн. (на 6,8%). Водночас, кореспондентські рахунки в інших банках зросли на 22,9 млрд. грн. (на 6,4%).

Протягом 2023 року спостерігався приплив коштів від бізнесу та населення, включаючи строкові вклади, що забезпечило високу ліквідність банків. Зростало як роздрібне, так і корпоративне кредитування, зокрема поза межами державних програм підтримки, що стало можливим завдяки зниженню процентних ставок. Протягом 2024 року залучення коштів від клієнтів залишалося стабільним, забезпечуючи необхідну ресурсну базу для кредитування та інвестиційної діяльності банків. Депозити фізичних та юридичних осіб продовжували бути основним джерелом пасивів банківської системи [1].

Банківська система України підтримувала високий рівень ліквідності протягом воєнного періоду. Збільшення коштів на кореспондентських рахунках в інших банках свідчить про достатню ліквідність для забезпечення поточних операцій та виконання зобов'язань перед клієнтами. Високий рівень ліквідності дозволяв банкам ефективно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та забезпечувати стабільність фінансової системи.

Загалом, банківська система України в період 2022–2024 років продемонструвала здатність адаптуватися до екстремальних умов, підтримуючи фінансову стабільність та забезпечуючи необхідні послуги для бізнесу та населення.

Війна створила безпрецедентні виклики для банківської системи України, посиливши як традиційні ризики, так і додавши нові загрози, пов'язані з безпекою, макроекономічною нестабільністю та фінансовими потоками. Основні ризики можна розділити на кілька категорій: кредитний ризик (зростання рівня проблемних кредитів (NPLs)); ліквідні ризики (зростання попиту на ліквідність, особливо в національній валюті); валютний ризик та ризик девальвації через нестабільність валютного ринку; операційний ризик та ризики безпеки (перебої в роботі банківських відділень, банкоматів і платіжних систем); ризик зниження довіри до банківської системи (громадяни побоюються, що в разі загострення ситуації вони можуть втратити доступ до своїх заощаджень); системні ризики та ризик втрати капіталу (через зростання проблемних активів, погіршення платоспроможності позичальників може виникнути потреба у додатковій докапіталізації банків). Війна створила нові ризики для банківської системи. Зокрема, в жовтні 2023 року «воєнні» непрацюючі кредити бізнесу становили 31% їх загального обсягу [2]. Це підкреслює необхідність ефективного управління кредитними ризиками в умовах нестабільності.

Національний банк України вживав низку заходів для підтримки фінансової стабільності. Зокрема, було впроваджено інструменти підтримки ліквідності та заходи для забезпечення безперебійної роботи банківської системи в умовах воєнного стану, а саме:

1. Інструменти підтримки ліквідності:

1.1. Кредити рефінансування: НБУ надавав банкам як класичне заставне рефінансування, так і бланкове рефінансування терміном до одного року. Бланкове рефінансування дозволяло банкам отримувати кошти без надання забезпечення, що сприяло швидкому реагуванню на потреби ліквідності. Станом на 3 березня 2022 року 29 банків скористалися цим інструментом, загальна сума заборгованості становила 20,2 млрд. грн. [3].

1.2. Операції «своп»: Банкам та підприємствам було надано можливість здійснювати валютні операції на умовах «своп» з купівлі-продажу валюти. Це дозволяло гнучко управляти валютною ліквідністю та знижувати валютні ризики.

2. Заходи для забезпечення безперебійної роботи банківської системи:

2.1. Безперервність роботи банків: НБУ зобов'язав банки забезпечувати роботу відділень у безперебійному режимі за умови відсутності загрози життю та здоров'ю населення. Безготівкові розрахунки здійснювалися без обмежень, а банкомати підкріплювалися готівкою для задоволення потреб клієнтів.

2.2. План заходів на випадок тривалої відсутності електропостачання: НБУ разом із банками впровадив план заходів для забезпечення безперервності роботи банківської системи в умовах тривалої відсутності електропостачання. Серед заходів: автоматичне продовження строку дії платіжних карток, відтермінування повторної ідентифікації клієнтів, організація безперебійної роботи контактних центрів для інформування клієнтів про роботу відділень.

2.3. «Банкоматний національний роумінг»: НБУ ініціював впровадження «банкоматного національного роумінгу», що передбачав встановлення єдиних розширених лімітів і скасування додаткових комісій на зняття готівки власниками карток інших банків у банкоматах. Це забезпечило клієнтам доступ до готівки незалежно від банку-емітента картки.

Попри складні умови, українська банківська система демонструє стійкість завдяки оперативним заходам НБУ, підтримці міжнародних фінансових організацій та довірі громадян. Однак, тривалі бойові дії продовжують створювати ризики, які можуть ускладнити функціонування фінансового сектору та потребуватимуть гнучкої адаптації банків та регуляторних органів.

Список використаних джерел.

1. Мінфін: ПриватБанк сплатить до держбюджету понад 40,9 млрд. грн. податку на прибуток за результатами 2024 року / МФУ. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_privatbank_splatit_do_derzhbiudzhetu_ponad_40_9_mlrd_grn_podatku_na_pributok_za_rezultatami_2024_roku-5018?utm_source=chatgpt.com.

2. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості у період воєнного стану в Україні. Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД). URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-u-period-voyennoho-3?utm_source=chatgpt.com.

3. Стан фінансового сектору України та заходи НБУ з підтримки його безперебійного функціонування в умовах воєнного стану / НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/stan-finansovogo-sektoru-ukrayini-ta-zahodi-nbu-z-pidtrimki-yogo-bezperebiynogo-funktsionuvannya-v-umovah-voyennogo-stanu?utm_source=chatgpt.com.

УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РИЗИКАМИ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ УКРАЇНИ

*Марина ДУБРОВА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Оксана ПАВЛЕНКО,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Аграрний сектор є однією з найбільш ризикованих галузей економіки через вплив природно-кліматичних, економічних та політичних факторів. Управління страховими ризиками відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності аграрних підприємств. Тому варто більш детально дослідити основні види ризиків в аграрному бізнесі.

Аграрні підприємства в Україні стикаються з такими основними видами ризиків:

Перша група - кліматичні та природні ризики, серед яких як правило відокремлюють : посуха, повені, градобій, заморозки, пожежі (вогневі ризики), хвороби рослин і тварин;

Друга група - економічні ризики, до яких відносяться коливання цін на сільськогосподарську продукцію, коливання цін на паливо, добрива та інші ресурси, інфляція та девальвація національної валюти;

Третя група - політичні та регуляторні ризики, а саме: зміни в податковому законодавстві, державне регулювання та субсидії, військові дії та геополітична нестабільність;

Четверта група - технологічні ризики: застарілі методи ведення господарства, недостатня механізація та автоматизація, втрата врожаю через невикористання сучасних агротехнологій [3].

Страхування застосовується як основний механізм управління ризиками та захисту від них у виробничій діяльності аграрного сектору економіки. Страхування є одним із найефективніших методів зниження ризиків у сільському господарстві. В Україні застосовуються такі види аграрного страхування:

1. Страхування врожаю:

- Традиційне страхування (страхування врожаю від стихійних лих)
- Мульти-ризикове страхування (захист від декількох факторів: посуха, град, заморозки тощо)
- Індексне страхування (страхові виплати залежать від погодних показників, наприклад, рівня опадів або температури)

2. Страхування тваринництва:

- Страхування великої рогатої худоби
 - Страхування свиней, овець, птиці
 - Захист від хвороб та нещасних випадків
3. Страхування аграрної техніки та обладнання:
- Покриття ризиків пошкодження або втрати техніки
 - Захист від крадіжки або пожежі.

4. Страхування відповідальності аграріїв фокусується на захисті від претензій третіх осіб у випадку шкоди довкіллю або іншим суб'єктам господарювання [2].

Проводячи підсумки з огляду на вищевказане, відзначимо проблеми та перспективи розвитку аграрного страхування в Україні. Слід зазначити, що серед основних проблем розвитку страхового захисту аграрного бізнесу є наступні: низький рівень довіри до страхових компаній, висока вартість страхових полісів, недостатня державна підтримка та відсутність дотацій, відсутність ефективних механізмів перестрахування, недостатність грошових коштів для страхового захисту.

Основними перспективами розвитку урядування страховими ризиками в агробізнесі являються:

- впровадження державних субсидій на страхування аграрних ризиків
- розвиток індексного страхування з використанням супутникових даних
- залучення міжнародних страхових компаній для підвищення конкуренції
- автоматизація та цифровізація страхових процесів (AgTech та InsurTech) [1].

Управління страховими ризиками є необхідним елементом фінансової безпеки аграрних підприємств. Для підвищення ефективності страхового захисту необхідно розвивати державну підтримку, вдосконалювати механізми перестрахування та впроваджувати сучасні технології у сферу страхування.

Список використаних джерел.

1. Писаренко Н. В. Застосування економіко-математичних моделей у страхуванні сільськогосподарських культур. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2018. № 7 (15). С. 140–144.
2. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021, № 4017-IX зі змінами від 10.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
3. Glauber J. W. Agricultural Insurance and the World Trade Organization / IFPRI, Discussion PAPER 01473. October 2015. 40 p. URL: <http://ebrary.ifpri.org/utils/getfile/collection/p15738coll2/id/129733/filename/129944.pdf>

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ У ВОЄННИХ УМОВАХ

*Софія ЗЕМЕЛЬКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Лариса БРОВКО,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Вторгнення Російської Федерації в Україну стало каталізатором глибоких і незворотних змін у всіх сферах економічного життя держави. Особливо радикально трансформувалася фінансова політика, яка опинилася перед необхідністю миттєвої адаптації до абсолютно нових, надзвичайно складних умов. У перші ж дні війни стало очевидно, що довоєнні стратегічні пріоритети фінансової політики, спрямовані на довгостроковий розвиток та структурні реформи, втратили свою актуальність. Їх реалізацію було відкладено на невизначений термін, до настання «кращих» часів. Натомість, на перший план вийшли завдання, пов'язані з виживанням держави та її громадян.

В умовах активних бойових дій та високої невизначеності, довгострокове стратегічне планування втратило сенс. Спроби спрогнозувати, якою буде Україна після війни, неминуче мали б спекулятивний характер. Тому фінансова політика набула винятково оперативного характеру, підпорядкованого поточним завданням.

Фінансова політика України в умовах війни – це складний баланс між оперативним реагуванням на нагальні потреби та збереженням базових принципів ефективного управління. В умовах введення воєнного стану, питання соціального захисту постало більш гостро. За означенням, соціальне забезпечення представляє собою комплекс суспільно-економічних заходів, які направлені на матеріальний захист населення, від різного роду наслідків, які були спричинені соціальними ризиками. Війна з росією також відноситься до категорії соціальних ризиків.

Соціальний захист є одним із фундаментальних прав і свобод громадянина, який передбачений державним соціальним страхуванням. Фінансування соціального захисту громадян відбувається за рахунок страхових внесків від різних джерел. Також, забезпечення соціального захисту регламентується ст. 24 Конституції України, згідно якої, кожен громадянин має рівні конституційні права, які не можуть бути дискримінованими за різними ознаками.

Загалом у 2022 році видатки зведеного бюджету (державного та місцевих бюджетів) суттєво зросли, насамперед за рахунок фінансування в розмірі 31,2 млрд доларів США, отриманого від міжнародних партнерів. Із них гранти 15 становили 44,4% і були отримані переважно від США (майже 12 млрд доларів США). Міжнародні партнери надавали запозичення на пільгових умовах, щоб уникнути суттєвого негативного впливу на боргову стійкість України. Зокрема, ЄС надав 7,1 млрд євро на пільгових умовах у рамках програм макрофінансової

допомоги. Згідно з офіційними заявами міжнародна допомога спрямована на фінансування пріоритетних видатків уряду, крім оборони та безпеки, що дозволить країні продовжувати розвиватися. Це, насамперед, соціальні видатки, виплата заробітної плати, закупівлі, певна термінова та невідкладна реконструкція».

Україна має складну та відносно дорогу систему соціального захисту (SSN), у якій багато пілг усе ще надаються за категорійними принципами. За даними Світового банку, витрати на соціальне страхування до 2022 року становили 3% ВВП, причому майже половина населення була залучена до тієї чи іншої форми програми соціального захисту. Система була оцінена як така, що має слабкі сторони, «у тому числі охоплення, гендерні розбіжності, інклюзивність та достатність виплат».

Розмір адресної допомоги за категоріями також збільшився. У 2022 році він становив 103,1 млрд гривень, а у 2023 році зрос на 6,6 млрд гривень, що є позитивною тенденцією. Також помітно збільшення адресної допомоги за розміром доходів з 35 млрд гривень у 2022 році до 41,4 млрд гривень у 2023 році. Незначні зміни відбулися у розмірі наданих пілг, які зменшилися з 12,9 до 12,1 млрд гривень. У 2022 році значна частина видатків на соціальну допомогу була спрямована на проживання внутрішньо переміщеним особам, особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, а також на малозабезпечені сім'ї. В 2024 році передбачено значне збільшення видатків на соціальний захист населення до 469 млрд гривень, що на 25 млрд гривень більше, ніж у 2023 році. Це дозволить провести підвищення розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму на одну особу, а також здійснити індексацію пенсій та збільшення їх розміру.

У бюджеті держави на 2024 рік вперше передбачено виділення коштів на соціальну підтримку військовослужбовців у цивільному житті; програму "Інститут ветеранів"; пілотну програму із зубопротезування та виготовлення протезів для військовослужбовців, які отримали важкі поранення та інвалідність під час війни. Також передбачено понад 5 млрд гривень на програму забезпечення житлом військовослужбовців та родин загиблих, 50 млрд гривень на виплату субсидій та пілг, та 27 млрд гривень на підтримку сімей з дітьми.

Попри ознаки певної стабілізації ситуації та повернення податками ролі головного джерела формування бюджетних ресурсів, їх не можна оцінювати як стійкі. Відповідно до прогнозів Міністерства фінансів України, сценарії розвитку макроекономічної ситуації в Україні розраховані виходячи із припущення про закінчення активної фази війни до кінця 2024 року, що очевидно нереалістично. За цими припущеннями, на 2025-2026 рр. передбачене збільшення фіскального значення податкових доходів у формуванні бюджетних ресурсів. Більш того, за цей період передбачається досягнення такої структури доходів бюджету, яка притаманна розвиненим країнам. Переростання війни з росією у затяжну, а також нові ризики дестабілізації економіки (ймовірні ракетні удари по об'єктах ядерної енергетики, посилення наступу росії із окупацією додаткових територій України, несприятливі політичні процеси у ЄС

та США) ставлять під сумнів можливість досягнення прогнозованих показників структури доходів бюджету та зниження ролі зовнішнього фінансування.

Колосальне зростання дефіциту бюджету на фоні збільшення потреби у бюджетних ресурсах на забезпечення оборони і впровадження ліберальних умов оподаткування призвели до змін у політиці фінансування бюджетного дефіциту. Впродовж довоєнного періоду провідним каналом покриття дефіциту бюджету були внутрішні позики, з початком масштабної війни значення зовнішніх джерел його покриття непомірно зросло. Так, у 2022 році зовнішні джерела забезпечили покриття майже 2/3 від сукупного обсягу дефіциту, у 2023 році понад 80% усього обсягу фінансування державного бюджету було здійснене за рахунок зовнішніх джерел (залучено більше 1,08 трлн грн). Подібна структура зберігається у 2024 році, коли за підсумками 9 місяців року із зовнішніх джерел залучено понад 628,0 млрд грн фінансування державного бюджету, внутрішні позики забезпечили надходження 174,9 млрд грн.

Потреба у значних обсягах зовнішнього фінансування дефіциту бюджету зумовлює тенденцію до швидкого нарощування державного боргу, який тільки з початку 2024 року збільшився майже на 0,93 трлн грн, а за 2022-2024 рр. – у 2,6 рази. За станом на вересень 2024 року державний борг України перевищив 6,1 трлн грн, з яких 2/3 становила заборгованість перед зовнішніми кредиторами. Провідною складовою зовнішнього боргу залишається заборгованість перед міжнародними фінансовими організаціями, зокрема перед ЄС. За період війни борг перед цими структурами збільшився у 6,6 рази до 3,1 трлн грн.

Торкаючись перспектив перегляду системи оподаткування зауважимо, що відповідно до Бюджетної декларації на 2025-2027 рр. не було передбачено різких змін в елементах найважливіших податків та зборів, крім поступального росту ставок акцизного податку на тютюнові вироби та пальне відповідно до угод між Україною та ЄС). Однак, у зв'язку із прорахунками у плануванні бюджету, коли у другій половині 2024 року уряд визнав існування непокритого дефіциту бюджету на рівні понад 0,5 трлн грн, постало питання про підвищення податків для збалансування бюджетних потреб. Відтак, з 1 жовтня 2024 року вступили у дію новації податкового законодавства, які передбачають підвищення ставки військового збору та поширення його дії на ФОП, посилення вимог до податкової звітності з ПДФО та податку на прибуток, впровадження податку на прибуток для банків та інших фінансових компаній за підвищеною ставкою, посилення податкового навантаження на аграрний сектор.

Фінансова політика України в умовах війни повинна бути спрямована на забезпечення стабільності соціального захисту. Необхідно посилити контроль за використанням бюджетних коштів, розширити податкову базу та залучати додаткові міжнародні ресурси. Крім того, держава має реформувати систему соціальної допомоги для підвищення її ефективності та адресності. Запровадження цифрових технологій в управлінні соціальними фінансами сприятиме більш прозорому розподілу ресурсів.

ОСОБЛИВОСТІ ЛОМБАРДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Станіслав КИРИЧЕНКО, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Юлія МАСЮК, к. е. н.,
професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Ломбардна діяльність є важливим сегментом фінансового ринку України, забезпечуючи громадян доступом до короткострокового кредитування під заставу майна. Її розвиток зумовлений потребами населення у швидкому отриманні грошових коштів без необхідності проходження складних бюрократичних процедур, характерних для банківського кредитування. Однак діяльність ломбардів регулюється низкою законодавчих актів, що забезпечують прозорість та захист прав споживачів. У цій статті буде розглянуто ключові особливості роботи ломбардів в Україні, правове регулювання, вимоги до діяльності та перспективи розвитку цієї сфери.

В Україні діяльність ломбардів регулюється такими нормативно-правовими актами:

- Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» визначає ломбарди як фінансові установи, що надають кредити під заставу рухомого майна.
- Закон України «Про споживче кредитування» містить положення щодо прав споживачів, умов договорів та обмежень у нарахуванні процентів і комісій.
- Постанова Національного банку України (НБУ) щодо реєстрації ломбардів встановлює вимоги до ліцензування та обліку діяльності ломбардів.
- Цивільний кодекс України регулює питання заставного права та порядку відчуження заставленого майна у разі непогашення боргу.
- Податковий кодекс України визначає особливості оподаткування ломбардної діяльності.

З 2020 року функції регулювання ломбардної діяльності передані Національному банку України, що сприяло підвищенню контролю та прозорості цього сегмента фінансового ринку.

Ломбарди надають позики на умовах застави, що означає, що клієнт передає у тимчасове володіння майно (ювелірні вироби, техніку, автомобілі тощо) в обмін на грошові кошти. Основні особливості таких кредитів:

- швидкість оформлення – отримання коштів можливе протягом 15–30 хвилин;
- відсутність вимог до кредитної історії – ломбарди не перевіряють кредитний рейтинг клієнтів;
- низький рівень бюрократії – необхідний лише паспорт та ідентифікаційний код;
- короткий термін кредитування – зазвичай позики видаються на строк від 1 до 30 днів з можливістю пролонгації;

- ризик втрати заставленого майна – у разі невиконання боргу клієнт може втратити своє майно, яке ломбард реалізує для покриття кредиту.

Попри зручність отримання позик, клієнти ломбардів стикаються з певними ризиками:

- високі відсоткові ставки – у порівнянні з банківськими кредитами, ломбардні позики можуть мати значно вищу річну ефективну ставку (до 300% річних і більше);

- низька оцінка заставного майна – ломбарди оцінюють майно значно нижче його ринкової вартості;

- можливість втрати цінних речей – у разі несплати кредиту майно переходить у власність ломбарду;

- нерегульовані умови договорів – не всі ломбарди надають клієнтам чіткі та прозорі умови кредитування.

Сфера ломбардного кредитування продовжує розвиватися, і основні тенденції спрямовані на диджиталізацію та автоматизацію процесів; розширення асортименту послуг; співпрацю з фінтех-компаніями; покращення рівня фінансової грамотності населення; розширення географії діяльності; посилення довіри та репутації.

Впровадження сучасних технологій, таких як онлайн-оцінка заставного майна, електронні договори, мобільні додатки для оформлення позик, значно спрощує процес взаємодії між клієнтами та ломбардами. Це сприяє підвищенню швидкості та зручності отримання фінансових послуг. Багато ломбардів розглядають можливість диверсифікації своєї діяльності. Наприклад, окрім традиційних кредитів під заставу ювелірних виробів, вони починають приймати у заставу електроніку, антикваріат, автомобілі тощо. Це дозволяє залучити ширшу аудиторію клієнтів.

Інтеграція з фінансовими технологіями, такими як платіжні системи та блокчейн, може забезпечити нові можливості для автоматизації операцій та підвищення довіри до ломбардних установ. Освітні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності населення щодо особливостей ломбардних кредитів, їхніх переваг і ризиків, сприятимуть формуванню більш відповідального підходу до користування цими послугами. Вихід ломбардних мереж на ринки невеликих міст та сільських населених пунктів дасть змогу розширити клієнтську базу та охопити нові сегменти населення, які мають обмежений доступ до традиційних фінансових установ. Прозорість, дотримання етичних норм у відносинах з клієнтами, чесність у визначенні вартості заставного майна – усе це сприятиме підвищенню довіри до ломбардного бізнесу та зміцненню його позицій на ринку фінансових послуг.

Ломбардна діяльність в Україні відіграє важливу роль у фінансовій системі, надаючи можливість швидкого отримання кредитів під заставу. Водночас вона має свої ризики, зокрема високі відсоткові ставки та можливість втрати майна. Регулювання з боку НБУ сприяє підвищенню прозорості та захисту прав клієнтів, однак галузь потребує подальшої модернізації та цифровізації. Розвиток конкурентного середовища сприятиме покращенню умов кредитування та зниженню вартості позик для громадян.

ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ВІД ПЕРШИХ БІРЖ ДО ЦИФРОВИХ АКТИВІВ

*Оксана КОНЧИЦЬ, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Ілона СОЛОДОВНИКОВА,
старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Становлення фінансового ринку України відбувалося в умовах глибокої економічної нестабільності, зокрема через гіперінфляцію 1990-х років, яка призвела до втрати довіри до фінансових інструментів і гальмування ринкових процесів. Масова приватизація сприяла формуванню ринку цінних паперів, створивши передумови для його розвитку. Водночас недостатнє регулювання та непрозорість цих процесів спричинили численні проблеми, наслідки яких відчуються й сьогодні та впливають на подальший розвиток фінансового ринку, зокрема недостатня довіра інвесторів та проблеми з корпоративним управлінням.

Протягом останнього десятиліття фінансовий ринок зробив значний стрибок у розвитку: від традиційних готівкових розрахунків до формування віртуальних грошей та інноваційних фінансових інструментів. Ці зміни супроводжуються виникненням нових фінансових механізмів, які мають унікальні особливості та відкривають нові можливості для економічного зростання. Еволюція фінансового ринку України пройшла кілька основних етапів, від формування після здобуття незалежності до сучасного розвитку з урахуванням кризи, реформ та інтеграції у світову фінансову систему:

1 етап. Етап становлення (1991–1999 рр.). Після здобуття незалежності у 1991 році Україна розпочала складний процес формування власного фінансового ринку, переходячи від централізованої планової економіки до ринкової моделі. Було створено Національний банк України (НБУ), який отримав контроль над монетарною політикою, з'явилися перші комерційні банки та зародився валютний ринок. У 1992 році введено тимчасову національну валюту – український карбованець, а у 1996 році здійснено грошову реформу, в результаті якої гривня стала єдиним законним платіжним засобом, що сприяло макроекономічній стабілізації. Паралельно почали формуватися фондовий ринок, зокрема перші фондові біржі, страхові компанії та пенсійні фонди, проте їх розвиток відбувався хаотично через відсутність належного регулювання та ринкової інфраструктури. Важливим етапом була ваучерна приватизація, що стала початком формування ринку корпоративних прав, але супроводжувалася значними проблемами з прозорістю та ефективністю.

Протягом 1990-х років фінансова система України зазнавала серйозних потрясінь. Гіперінфляція, різкі коливання валютного курсу та нестабільна економічна політика призвели до втрати довіри до фінансових установ. Запуск міжбанківського валютного ринку у 1995 році став важливим кроком до стабілізації, однак загальна ситуація залишалася складною. Світова фінансова криза 1998 року завдала додаткового удару: відбулася значна девальвація гривні, частина банків збанкрутувала, а ринок капіталу практично зупинився. Попри труднощі, саме у цей період були закладені основи сучасного фінансового сектору та його регулювання.

2 етап. Розвиток банківського сектору та початок цифрових технологій (2000–2009 рр.). 2000-ті роки стали своєрідним «пусковим» етапом для розвитку фінансового ринку України, визначаючись як період найпотужнішого зростання, що було обумовлено макроекономічною стабільністю та сприятливою зовнішньою кон'юктурою. У цей час активно розвивалася банківська система, зростала кількість комерційних банків, розширювався спектр банківських послуг, збільшувалися обсяги кредитування, особливо в споживчому та іпотечному сегментах. У 2005 році Україна скасувала валютні обмеження для іноземних інвесторів, що сприяло припливу капіталу та зміцненню фондового ринку.

У цей період відбувалася інтеграція фінансового сектору в міжнародну систему: було розширено співпрацю з МВФ та Світовим банком, а Україна стала членом СОТ у 2008 році. Це сприяло гармонізації регуляторних норм та залученню іноземних інвестицій. У цей період почався розвиток цифрових технологій у фінансовому секторі: банки почали впроваджувати перші електронні платежі, автоматизовані банківські системи та дистанційне обслуговування клієнтів, що стало основою для майбутнього онлайн-банкінгу. Світова фінансова криза 2008 року призвела до девальвації гривні, зниження ліквідності банків та кризи довіри, що змусило НБУ запровадити антикризові заходи. Криза виявила системні ризики, такі як надмірна залежність від зовнішнього фінансування та недостатня диверсифікація фінансових інструментів.

3 етап. Відновлення та реформи (2010–2014 рр.). Цей етап характеризувався поступовим відновленням фінансової системи після кризи, зростанням обсягів депозитів та кредитування, розвитком небанківських фінансових установ, зокрема страхових компаній та недержавних пенсійних фондів. Було розпочато реформу фінансового сектору, спрямовану на посилення регуляторного нагляду та адаптацію до міжнародних стандартів. Важливим кроком стало ухвалення у 2011 році Закону «Про депозитарну систему України», що сприяло підвищенню прозорості фондового ринку.

Цифровізація фінансового сектору прискорилося: банки масово почали впроваджувати мобільні додатки, розвивалася електронна комерція, зростала кількість безготівкових платежів та онлайн-банкінгу. Були проведені реформи регулювання небанківських фінансових установ, з метою підвищення їх стійкості та надійності. Однак у 2014 році фінансовий ринок України знову зазнав серйозних потрясінь через політичну кризу, анексію Криму та початок бойових дій на сході країни. Було розпочато масштабну реформу банківської системи, зокрема очищення банківського сектору від неплатоспроможних установ.

4 етап. Реформи та цифрова інтеграція (2015–2019 рр.). Фінансовий ринок зіткнувся з «потрійною» кризою, що включала банківську та валютну кризи, політичну кризу та глибоку економічну стагнацію. Ці фактори спричинили зниження реального сектора економіки, макроекономічні дисбаланси, девальвацію гривні та банкрутство банків [2]. Після фінансової кризи 2014–2015 років було впроваджено комплексні реформи, спрямовані на посилення стійкості фінансового ринку. НБУ здійснив масштабне «очищення» банківського сектору, скоротивши кількість банків більш ніж удвічі. Було впроваджено нові стандарти регулювання, гармонізовані з нормами ЄС, а також поступово лібералізовано валютний ринок. У 2017 році запрацювала нова система валютного регулювання, що сприяла припливу іноземних інвестицій.

Відбувся стрімкий розвиток фінтеху: активно розвивалися безконтактні платежі, онлайн-банкінг та мобільні фінансові сервіси. Частка безготівкових розрахунків суттєво зросла, що зробило фінансові послуги доступнішими для широкого кола громадян. Також було проведено реформу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, спрямовану на підвищення ефективності регулювання та розвиток ринку капіталу.

5 етап. Глобальні виклики та технологічна трансформація (2020 – до сьогодні). Початок 2020 року ознаменувався глобальною економічною кризою через пандемію COVID-19, що вплинула і на фінансовий ринок України. Було запроваджено антикризові заходи, зокрема державну підтримку банківського сектору та цифровізацію фінансових послуг. Важливим кроком стало ухвалення Закону «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», що наблизив фінансове законодавство України до європейських норм [1].

Російське вторгнення в Україну у 2022 році стало черговим викликом для фінансової системи. Було запроваджено воєнний стан, жорсткі обмеження на рух капіталу, а також заходи для стабілізації гривні. Попри значні втрати, банківська система продемонструвала стійкість, а підтримка міжнародних партнерів допомогла уникнути фінансового колапсу. Цифрові технології стали важливим елементом підтримки економіки: широке використання мобільних додатків, криптовалютних платформ та онлайн-платежів дозволило зберегти функціонування фінансового сектору навіть у кризових умовах.

Еволюція фінансового ринку України пройшла складний шлях від становлення в умовах економічної нестабільності 1990-х років до цифрової трансформації в умовах глобальних криз. Кожен етап розвитку супроводжувався як позитивними тенденціями, так і викликами, що вимагали адаптації та реформ. Важливими факторами впливу були макроекономічна стабільність, регуляторна політика, технологічний прогрес, а також геополітичні події. Український фінансовий ринок пройшов через надзвичайно турбулентний період за відносно короткий проміжок часу. Від гіперінфляції 1990-х до світової фінансової кризи, анексії Криму, війни на сході та повномасштабного вторгнення, він продемонстрував неймовірну стійкість та здатність до адаптації. За останні десятиліття жоден інший фінансовий ринок у світі не стикався з таким поєднанням економічних, політичних і військових викликів, як український.

На сучасному етапі фінансовий ринок України демонструє стійкість та здатність до адаптації в умовах воєнного стану. Цифрові технології відіграють ключову роль у підтримці функціонування фінансової системи та забезпеченні доступу до фінансових послуг. Подальший розвиток ринку залежатиме від успішного післявоєнного відновлення, інтеграції з європейським фінансовим простором та продовження реформ, спрямованих на підвищення прозорості та ефективності фінансового сектору. Важливим напрямком є також розвиток ринку капіталу та залучення інвестицій для стимулювання економічного зростання.

Список використаних джерел.

1. НБУ: Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy>

2. Татарин Н. Б., Половко Д. М. Фінансовий ринок України: аналіз сучасного стану, загрози, проблеми та перспективи. Галицький економічний вісник. 2023. Том 83, № 4. С. 78–88.

КРИЗА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ТА ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

*Богдан КОРОБКА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Світлана ХАЛАТУР,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

У сучасному світі продовольча безпека є одним із ключових факторів стабільності економік та соціального добробуту населення. Однак глобальні виклики, зокрема зміна клімату, збройні конфлікти, економічні кризи та пандемії, суттєво загострюють проблему доступу до продовольства. За оцінками ФАО (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН), понад 800 мільйонів людей у світі стикаються з нестачею їжі, що вимагає ефективних фінансових механізмів для подолання цієї кризи. У цьому контексті важливу роль відіграють міжнародні фінансові інституції, державні програми та приватні інвестиції в агропромисловий сектор.

Відповідно до досліджень Г. Коваленка, продовольча криза має комплексний характер і пов'язана з порушенням ланцюгів постачання, коливанням цін на сільськогосподарську продукцію та нестабільністю валютних ринків. Військові конфлікти та природні катастрофи призводять до значного скорочення виробництва, що ускладнює ситуацію на глобальному рівні. Для стабілізації ринку продовольства необхідно використовувати механізми державної підтримки, міжнародну координацію та фінансові інструменти, такі як субсидії, продовольчі резерви та страхування сільськогосподарських ризиків.

О. Марченко у своїх працях зазначає, що одним із найефективніших підходів до подолання продовольчої кризи є розвиток інфраструктури та фінансова підтримка малих і середніх фермерських господарств. Доступ до кредитних ресурсів та грантових програм сприяє підвищенню продуктивності агросектору та забезпеченню сталого розвитку. Також важливим аспектом є впровадження цифрових технологій у сільському господарстві, що дозволяє оптимізувати використання ресурсів та зменшити витрати.

Фінансові механізми боротьби з продовольчою кризою включають кілька ключових напрямів. По-перше, державні програми підтримки аграрного сектору, такі як пільгове кредитування, компенсації витрат на насіння, добрива та паливо. По-друге, міжнародна допомога у вигляді програм продовольчої безпеки, грантів та позик від Світового банку та Міжнародного валютного фонду. По-третє, механізми страхування сільськогосподарських ризиків, які дозволяють фермерам компенсувати втрати, спричинені кліматичними змінами або економічними кризами.

Інноваційні фінансові інструменти, такі як аграрні ф'ючерси та біржові механізми хеджування ризиків, набувають дедалі більшого значення в умовах нестабільного ринку. Як зазначає В. Сидоренко, впровадження цих інструментів

сприяє прогнозуванню цінових коливань та забезпечує стабільність доходів агровиробників. Крім того, важливу роль відіграють кооперативні моделі фінансування, що дозволяють малим фермерам спільно залучати ресурси та розподіляти ризики.

Значну роль у подоланні продовольчої кризи відіграє міжнародна співпраця. ООН, ЄС та Світовий банк фінансують програми, спрямовані на підтримку продовольчої безпеки у країнах, що розвиваються. Одним із найефективніших інструментів є створення стратегічних продовольчих резервів, які можуть використовуватися у періоди гострої нестачі продуктів харчування.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика підходів до подолання продовольчої кризи

№ з/п	Підхід	Переваги	Недоліки
1.	Державні програми підтримки	Забезпечують стабільність виробництва, доступні для фермерів	Можуть потребувати значних бюджетних витрат
2.	Міжнародна допомога	Додаткові фінансові ресурси, технічна підтримка	Залежність від політичної ситуації та міжнародних організацій
3.	Страховання аграрних ризиків	Захист від несприятливих факторів, стабільність доходів	Висока вартість страхових полісів для малих господарств
4.	Інноваційні фінансові інструменти	Ефективне прогнозування ринкових коливань, зниження ризиків	Вимагають високої фінансової грамотності

Таким чином, продовольча криза є багатогранною проблемою, що потребує комплексного підходу. Впровадження ефективних фінансових механізмів, зокрема державної підтримки, міжнародної допомоги та страхування аграрних ризиків, є ключовими факторами у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки. Водночас розвиток цифрових технологій та кооперативних фінансових моделей дозволяє зробити аграрний сектор більш стійким до сучасних викликів.

Список використаних джерел.

1. Коваленко Г. Глобальна продовольча криза: економічні виклики та фінансові рішення. Київ: КНЕУ, 2022.
2. Марченко О. Фінансова підтримка аграрного сектору в умовах нестабільності. Львів: ЛНУ, 2021.
3. Сидоренко В. Інноваційні механізми управління ризиками у сільському господарстві. Харків: Видавництво ХНЕУ, 2023.

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Анастасія НАСОНОВА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Лариса БРОВКО,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

З початку військових дій в Україні не було зареєстровано жодної нової фінансової установи, а багато існуючих компаній покинули ринок. Протягом 2022 року з реєстру було виключено значну кількість кредитних спілок, страховиків, фінансових компаній, ломбардів та банків. Більшість цих установ втратили ліцензії, а значна частина діяла на тимчасово окупованих територіях.

Фінансовий ринок України залишається в зоні ризику через тривалість війни та агресивні дії Росії. Руйнування Каховської ГЕС, обстріли портів та блокування експорту зерна створюють значні перешкоди для економічного зростання.

У 2023 році в Україні спостерігалася позитивна динаміка щодо рівня інфляції. Зі стрімкого зростання на початку року, коли річний показник сягав 26% у січні, до липня вдалося досягти значного зниження – майже до 11%. Цьому сприяла низка факторів, зокрема, стабілізація енергетичного сектору, зниження вартості пального протягом першого півріччя та збільшення обсягів пропозиції на ринку продовольства.

Національний банк України (НБУ) відіграв ключову роль у сповільненні темпів інфляції. Завдяки ефективним заходам, НБУ вдалося забезпечити стабільність валютного ринку та створити умови, за яких громадяни стали більш активно зберігати кошти в національній валюті. НБУ прогнозує, що тенденція до зниження інфляції збережеться, і очікує, що у 2024 році інфляція складе 8,5%, а у 2025 році – 6,0%.

Одним із ключових факторів, що сприяли стримуванню інфляції, стало зміцнення національної валюти на готівковому ринку. Це дозволило обмежити зростання цін на імпортні товари та послуги, які значною мірою залежать від валютного курсу, зокрема, одяг, електроніку, автомобілі та медичні послуги. Крім того, стабільність тарифів на житлово-комунальні послуги, такі як опалення та гаряча вода, також відіграла важливу роль у зниженні інфляційного тиску.

У 2023 році банки активно підвищували відсоткові ставки за депозитами, особливо навесні та влітку. Багато фінансових установ пропонували гривневі депозити на термін від 3 до 12 місяців з прибутковістю 15% і вище. Це дозволило вкладникам захистити свої заощадження від інфляції. Як результат, українці активно розміщували кошти на гривневих депозитах, а попит на валютні вклади знизився. Ці зміни стали можливими завдяки скоординованій політиці Національного банку України.

Фінансовий ринок України зазнав трансформацій у банківському секторі за останні роки. Згідно з даними, станом на 1 січня 2023 року кількість банківських установ зменшилася. Проте, незважаючи на це, активи банківської системи продемонстрували значне зростання. За період з 1 січня 2020 року до 1 січня 2023 року активи банків зросли на 37,44%.

Страховий ринок є невід'ємною частиною фінансового ринку України, тому його аналіз є необхідним. Ключовими показниками функціонування страхового ринку є кількість страхових компаній та їхні активи. За період з 2020 року до 30 червня 2023 року кількість страхових компаній в Україні скоротилася на 45,24%, а саме з 210 до 115. З них 103 компанії займалися ризиковим страхуванням, але активно працювало лише близько 60 (з виплатами понад 1 млн грн), і 12 компаній займалися страхуванням життя, з яких активно працювало 11.

У 2022 році страховий ринок України зазнав скорочення загального обсягу страхових премій до 39,6 млрд грн, з яких 24,6 млрд грн надійшло від фізичних осіб. При цьому обсяги премій ризикового страхування зменшилися на 8%, а премії страхування життя, навпаки, зросли на 9% за квартал.

Для повноцінного аналізу фінансового ринку необхідно також дослідити фондовий сегмент, де обсяг випуску акцій є одним з найважливіших критеріїв.

Аналіз фондового ринку України показує, що протягом 2020-2022 років спостерігалось зменшення кількості випусків акцій. Проте, у 2023 році ситуація змінилася: фондовий ринок відновив свою діяльність, що відобразилося у збільшенні кількості випусків акцій.

Дослідження фінансового ринку України показує, що на сучасному етапі він характеризується динамічністю та високою мінливістю. Однак, існує ряд проблем, які ускладнюють його ефективне функціонування:

- Економічна та політична нестабільність, що підриває довіру до ринку.
- Макроекономічні ризики, такі як висока інфляція та коливання валютного курсу, що створюють невизначеність для бізнесу та інвесторів.
- Ризики, пов'язані з глобальною фінансовою нестабільністю та спекулятивним капіталом.
- Низький рівень мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів.
- Недостатня участь населення у використанні цінних паперів.
- Корупція та недовіра до правової системи, що відлякують інвесторів.

Фінансовий ринок України є фундаментом для економічного розвитку. Війна створює значні ризики, але регулятори продовжують працювати над реалізацією стратегії розвитку. Важливо перетворити ринок на ефективний інструмент підтримки реального сектору, що вимагає збалансованої політики НБУ. Війна може призвести до «очищення» ринку, але є ризик зниження конкуренції. Для розвитку ринку необхідно мінімізувати поточні проблеми та враховувати цифрові тенденції. Держава повинна відіграти ключову роль у цьому процесі.

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У БАНКАХ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

*Михайло НЕЧИПОРЕНКО, здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Оксана ВОДОЛАЗСЬКА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Фінансовий моніторинг є невід'ємною складовою забезпечення фінансової стабільності та безпеки банківської системи України. Він спрямований на запобігання використанню фінансових установ для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму.

Національний банк України виступає одним з органів державного фінансового моніторингу, встановлюючи вимоги до банків і небанківських фінансових установ щодо протидії відмиванню доходів і фінансуванню тероризму, а також перевіряючи їх дотримання. Банки та небанківські фінансові установи зобов'язані перевіряти клієнтів та аналізувати їхні фінансові операції, інформуючи Державну службу фінансового моніторингу та правоохоронні органи України у разі виявлення підозрілих операцій [1].

Згідно з даними Державної служби фінансового моніторингу України, протягом 2023 року від банків було взято на облік 99,6% від загальної кількості повідомлень про фінансові операції, що свідчить про активну участь банків у системі фінансового моніторингу [2].

Також з 2025 року банки зобов'язані уточнювати джерело походження коштів у фізичних осіб при здійсненні готівкових фінансових операцій на суму понад 400 тис. грн. або еквівалент у іноземній валюті. Це передбачено Постановою Правління НБУ від 20 грудня 2024 року № 153. Крім того, банки можуть запитувати підтверджуючі документи і при менших сумах, якщо фінансові операції клієнта є нетиповими або не відповідають його фінансовому стану [3]. Цей підхід спрямований на підвищення прозорості фінансових операцій та запобігання можливим зловживанням.

Аналіз сучасного стану фінансового моніторингу в банках України виявив низку проблем і недоліків, які потребують удосконалення. Зокрема, необхідно посилити оцінювання комплаєнс-ризиків. Недостатня увага до цього аспекту може призвести до пропуску підозрілих транзакцій або, навпаки, до надмірного контролю, що ускладнює роботу добросовісних клієнтів. У свою чергу, ефективна боротьба з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму вимагає тісної співпраці між різними державними органами. Недостатня координація та обмін інформацією між ними можуть знижувати ефективність фінансового моніторингу та створювати прогалини в системі контролю [4].

Звертає на себе увагу також відсутність прозорості та єдиних стандартів. Банки розробляють власні політики перевірки транзакцій, базуючись на загальних вимогах закону, але застосовують їх по-різному. Це призводить до ситуацій, коли одна й та сама операція в різних банках може трактуватися по-

різному: один банк може без проблем провести транзакцію, тоді як інший заблокує рахунок через підозру в нелегальній діяльності.

Сучасна цифровізація економіки створює нові виклики для фінансового моніторингу. Зокрема, з'являються нові фінансові продукти та послуги, які можуть бути використані для незаконних цілей. Це вимагає адаптації існуючих механізмів моніторингу та впровадження нових технологічних рішень для ефективного контролю.

Загалом можна визначити ключові напрями вдосконалення фінансового моніторингу:

1) автоматизація процесів і впровадження сучасних технологій. Використання сучасних ІТ-рішень, таких як спеціалізовані CRM-системи, оптимізує процеси фінансового моніторингу. Без належної ІТ-інфраструктури неможливо забезпечити якісне виконання вимог у сучасному середовищі;

2) адаптація законодавства до специфіки різних галузей. Необхідно враховувати специфіку різних секторів економіки, таких як страхові компанії та адвокатська діяльність, при розробці нормативно-правової бази. Це забезпечить гнучкість та актуальність регуляторних вимог;

3) посилення міжнародної співпраці. Ефективна боротьба з відмиванням коштів вимагає тісної співпраці з міжнародними організаціями та обміну інформацією між країнами. Це дозволить оперативно реагувати на транскордонні фінансові злочини та впроваджувати кращі світові практики;

4) підвищення кваліфікації персоналу та роз'яснювальна робота. Регулярне навчання працівників банків та інформування клієнтів про важливість фінансового моніторингу сприятиме підвищенню загальної фінансової культури та зменшенню ризиків;

5) розвиток державно-приватного партнерства. Співпраця між державними органами та приватними структурами, включаючи фінтех-компанії, може забезпечити більш ефективний обмін інформацією та спільну протидію фінансовим злочинам.

Узагалі, вдосконалення фінансового моніторингу в банках України є комплексним завданням, яке вимагає поєднання технологічних інновацій, законодавчих змін та активної співпраці між усіма учасниками фінансового ринку. Це сприятиме зміцненню фінансової системи та забезпеченню економічної безпеки держави.

Список використаних джерел.

1. Фінансовий моніторинг. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/supervision/monitoring?utm_source

2. Звіт державної служби фінансового моніторингу України за 2023 рік. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2023ukr.pdf>

3. Фінансовий моніторинг фізичних осіб 2025 року. АТ «Агропросперіс Банк». URL: <https://ap-bank.com/news/post/finansovyy-monitoring-fizichnyh-osib-2023-roku>

4. Вовчак О. Д., Єндоренко Л. О. Удосконалення системи фінансового моніторингу в банках України та оцінювання комплаєнс-ризиків. Проблеми економіки. 2023. №3. С. 237–243.

ЗЕЛЕНІ ФІНАНСИ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Анастасія ПАРАНИЧЕВА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Світлана ХАЛАТУР,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Зелені фінанси та екологічні інвестиції відіграють ключову роль у трансформації світової економіки у напрямку сталого розвитку та зниження негативного впливу на довкілля. В умовах глобальних екологічних викликів, зокрема зміни клімату, деградації природних ресурсів і зростання забруднення, фінансовий сектор стає важливим інструментом для підтримки екологічно відповідальних ініціатив. Уряди, фінансові установи, підприємства та інвестори дедалі більше усвідомлюють необхідність переорієнтації капіталу на проекти, які сприяють зменшенню викидів парникових газів, розвитку відновлюваної енергетики, підвищенню енергоефективності та збереженню природних екосистем. Однак, незважаючи на значний прогрес у цій сфері, залишаються численні проблеми, що гальмують розвиток зелених фінансів і екологічних інвестицій, а також існують перспективи для їх подальшого вдосконалення.

В умовах глобальних екологічних викликів «зелені» фінанси стають важливим елементом переходу до сталого розвитку. Зелені фінанси фінансують зусилля, спрямовані на вирішення екологічних проблем, зменшення негативного впливу економічної діяльності на навколишнє середовище та сприяють впровадженню ресурсозберігаючих технологій. Основними інструментами зелених фінансів є зелені облігації, екологічні кредити, ESG-інвестиції (екологічні, соціальні та управлінські стандарти) та державні програми підтримки сталого бізнесу.

Розвиток зеленого фінансування в Україні активно підтримується міжнародними фінансовими організаціями, такими як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та Міжнародна фінансова корпорація. Залучення інвестицій у проекти, пов'язані з відновлюваною енергетикою, енергоефективністю, скороченням викидів парникових газів та екологічною модернізацією підприємств, є важливим кроком на шляху до зменшення впливу економічної діяльності на довкілля [1].

Однією з ключових тенденцій є зростання ринку зелених облігацій, який дозволяє фінансувати природоохоронні ініціативи. Успішний досвід багатьох європейських країн підтверджує ефективність цих фінансових інструментів для підтримки проектів сталого розвитку. Водночас важливу роль у розвитку екологічного фінансування відіграють ESG-стратегії, які формують нові принципи оцінки бізнесу з акцентом на довгострокову стійкість та відповідальність перед суспільством [2].

Впровадження зелених фінансів в Україні є частиною процесу європейської інтеграції, і національне законодавство потребує приведення у

відповідність до європейських стандартів [3]. Важливими завданнями залишаються вдосконалення регулювання фінансового ринку, запровадження податкових стимулів для зелених інвестицій та підвищення фінансової грамотності щодо сталого інвестування.

Розвиток ринку зелених фінансів в Україні також потребує активної взаємодії між державою, бізнесом та міжнародними фінансовими інституціями. Важливим кроком є створення прозорих механізмів моніторингу та звітності щодо використання зелених інвестицій, що сприятиме довірі інвесторів та ефективності екологічних проєктів. Крім того, необхідно розвивати інструменти гарантування ризиків для залучення приватного капіталу в сталому розвитку, зокрема через партнерства між державним і приватним секторами.

Розвиток зелених фінансів має значні перспективи. По-перше, зростає міжнародний інтерес до впровадження екологічних стандартів у фінансову систему. Такі ініціативи, як принципи екологічного та соціального управління ESG (Environmental, Social, and Governance), стають ключовими критеріями для ухвалення інвестиційних рішень. Уряди та міжнародні організації розробляють програми підтримки екологічного фінансування, включаючи податкові стимули, субсидії та гранти для компаній, що реалізують зелені проєкти.

По-друге, технологічний прогрес сприяє зниженню вартості екологічних інвестицій, роблячи їх більш конкурентоспроможними. Відновлювана енергетика, енергоефективні технології та розумні екосистеми управління ресурсами стають дедалі доступнішими, що знижує ризики для інвесторів та підвищує окупність капіталу. Нові фінансові механізми, такі як блокчейн для відстеження зелених облігацій або цифрові платформи для краудфандінгу екологічних проєктів, відкривають нові можливості для залучення інвестицій.

По-третє, соціальний запит на екологічно відповідальне фінансування стрімко зростає. Громадськість, споживачі та молодь активно підтримують компанії та фінансові установи, які інвестують у сталий розвиток. Це змушує великі корпорації та банки адаптувати свої бізнес-моделі до нових умов, включаючи екологічні критерії у стратегію розвитку.

Таким чином, зелене фінансування є не лише важливим інструментом екологічної політики, але й рушієм економічного розвитку. Воно створює нові можливості для інвесторів і суспільства в цілому та сприяє формуванню сталої та конкурентоспроможної економіки майбутнього. За умови подолання регуляторних, фінансових та інформаційних бар'єрів цей напрямок стане невід'ємною складовою світової економічної системи, сприяючи екологічній безпеці та сталому розвитку.

Список використаних джерел.

1. Бахтінов О. Перспективи "зелених" фінансів в Україні: виклики та можливості. Київ: ЛігаБізнесІнформ, 2023.
2. Іваненко В.Ф. Фінансові механізми сталого розвитку: зелені облігації, ESG-стратегії та регулювання ринку. Київ: Фінансовий вісник, 2023.
3. Сидоренко В.О. Фінансові інструменти формування зеленої економіки. Миколаїв: Економічний вісник, 2021.

СТРАХОВИЙ РИНОК ТА НАПРЯМКИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Олександр ПАШКОВ, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Юлія МАСЮК, к. е. н.,
професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Страховий ринок є важливою складовою фінансової системи країни, оскільки забезпечує захист економічних інтересів громадян, підприємств та держави в умовах невизначеності та ризиків. Військові конфлікти значно впливають на страхову галузь, створюючи нові виклики та вимагаючи адаптації до змінених умов. Війна зумовлює високі ризики для страхових компаній, оскільки зростає ймовірність великих виплат за страховими випадками, руйнування майна, скорочення платоспроможного попиту та зниження рівня довіри до фінансових установ. У таких умовах страховий ринок потребує ефективних механізмів регулювання, державної підтримки та розробки нових страхових продуктів.

Згідно з дослідженнями В. Дерев'янка, у період збройного конфлікту основними тенденціями розвитку страхового ринку є посилення ролі перестрахування, зміна структури попиту на страхові продукти та активізація співпраці з міжнародними фінансовими установами. Військові ризики значно змінюють поведінку страхових компаній, змушуючи їх переглядати страхові тарифи, розширювати страхове покриття та впроваджувати нові підходи до оцінки ризиків. У країнах із військовими конфліктами часто спостерігається скорочення ринку добровільного страхування, особливо у сфері майнового та автомобільного страхування, натомість збільшується потреба у страхуванні життя та здоров'я.

Державне регулювання відіграє важливу роль у підтримці страхового ринку в умовах війни. За словами О. Ковальчука, ефективна державна політика має включати заходи щодо стабілізації діяльності страховиків, посилення механізмів гарантування страхових виплат та підтримку страхових компаній через пільгові податкові режими. Зокрема, одним із дієвих механізмів є державне перестрахування, яке дозволяє частково компенсувати збитки страхових компаній, що виникають унаслідок військових дій. Крім того, важливим є запровадження спеціальних програм страхування військовослужбовців та їхніх родин, а також розвиток страхування

відповідальності бізнесу за зобов'язаннями перед працівниками у кризових умовах.

Одним із ключових напрямків розвитку страхового ринку в умовах війни є цифровізація та впровадження сучасних технологій у страхову діяльність. Як зазначає А. Петренко, використання блокчейн-технологій, штучного інтелекту та автоматизованих систем обробки даних дозволяє зменшити операційні витрати, підвищити рівень клієнтського обслуговування та мінімізувати випадки шахрайства у страховій сфері. Онлайн-страхування та дистанційні послуги набувають все більшого поширення, що дозволяє страховим компаніям продовжувати свою діяльність навіть у критичних умовах.

Крім того, важливим фактором розвитку страхового ринку є міжнародна співпраця. У період військових дій страхові компанії активно взаємодіють з міжнародними перестраховальниками та фінансовими установами, що дозволяє підвищити рівень фінансової стійкості галузі. Також актуальним є питання впровадження спеціалізованих страхових програм для відновлення зруйнованої інфраструктури, аграрного сектору та малого бізнесу, що значно постраждав від воєнних дій.

Таблиця 1

Основні зміни на страховому ринку в умовах війни

Параметр	До війни	В умовах війни
Попит на страхові послуги	Високий	Нестабільний, скорочення деяких сегментів
Ризики для страховиків	Контрольовані	Значне зростання ризиків
Державне регулювання	Регулярне	Посилене, впровадження спеціальних програм
Використання цифрових технологій	Помірне	Активне впровадження онлайн-страхування
Співпраця з міжнародними страховими компаніями	Обмежена	Посилена для забезпечення фінансової стійкості

Отже, страховий ринок в умовах війни стикається зі значними викликами, але водночас відкриваються можливості для його трансформації та адаптації. Основними напрямками розвитку є посилення ролі перестраховування, державна підтримка, цифровізація страхових послуг та активізація міжнародної співпраці. Запровадження ефективних механізмів управління ризиками дозволить страховому сектору вистояти в кризових умовах та стати ключовим елементом відновлення економіки після завершення війни.

ЕЛЕКТОРНА ТОРГІВЛЯ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

*Віталій ПОЛОС, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»*

*Науковий керівник: Оксана ГРАБЧУК, д. е. н.,
професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна*

Останнім часом в Україні спостерігається загальносвітова тенденція до розвитку нового формату підприємництва, що характеризується активною цифровою трансформацією, впровадженням інноваційних технологій та залученням державних механізмів підтримки бізнесу. В умовах становлення інформаційного суспільства інформаційні, а також комунікаційні види технологій стають невід'ємною частиною економічної діяльності, стимулюючи науково-технічний та соціально-економічний прогрес.

Нові торговельні платформи для операцій із цінними паперами, оминаючи традиційні етапи розвитку, одразу впроваджують автоматизовані системи торгівлі та цифрові технології для обслуговування інших ринкових секторів (депозитарії, реєстратори, інвесторські сервіси, інформаційні системи). Основними факторами, що пришвидшують інтеграцію комп'ютерних технологій у фондовий ринок, є зростання обсягів торгів, прискорення операцій із цінними паперами та зниження транзакційних витрат.

Науковці зазначають, що електронна торгівля формує особливу інфраструктуру фондового ринку як через матеріальні продукти, так і через послуги, засновані на інноваційних технологіях. Вона являє собою унікальний ринковий інститут, що об'єднує:

- ринкових суб'єктів, які взаємодіють за допомогою цифрових технологій;
- набір правил, що регламентують їхню діяльність в електронному середовищі.

Електронна торгівля є частиною «електронної економіки», яка, у свою чергу, виступає ключовим елементом інноваційної економіки.

Запровадження інформаційних, а також комунікаційних видів технологій у всі сфери фондового ринку, особливо в біржову торгівлю, сприяло підвищенню ефективності угод та впровадженню сучасних методів автоматизованої обробки біржової інформації. Зокрема, функціонування бірж сьогодні неможливе без використання Інтернету. Інтернет-трейдинг забезпечує зручний інтерфейс для спостереження за котируваннями в режимі реального часу, подання заявок та управління власним торговельним рахунком. Окрім цього, сучасні системи інтернет-трейдингу містять інструменти технічного аналізу, можливості експорту даних, маржинальне кредитування, автоматизацію торговельних і бухгалтерських операцій, а також онлайн-консультації з фахівцями. [2].

На сьогодні у світі функціонують різні системи електронної біржової торгівлі, проте їхня структура залишається схожою: центральний комп'ютер із

розгалуженою мережею, що забезпечує роботу великої кількості терміналів. Будь-яка така система включає три ключові компоненти:

1. Робоча станція трейдера, яка використовується брокерами для отримання ринкової інформації та подання наказів на купівлю чи продаж активів.

2. Канал зв'язку, який забезпечує взаємодію між брокером і центральною біржею.

3. Центральна біржова система, яка обробляє всю ринкову інформацію та виконує накази трейдерів.

Головною перевагою електронних бірж є можливість здійснювати торгові операції цілодобово. Це дає брокерам шанс отримати додатковий прибуток, адже торги можуть продовжуватися навіть після закриття традиційних бірж. Крім того, електронна біржа надає максимально широкий доступ до фінансових ринків, дозволяючи брокерам працювати з будь-якої точки світу без необхідності фізичної присутності. Додатковими перевагами є зниження операційних витрат і збереження конфіденційності угод.

Водночас електронні біржі мають і певні недоліки. У певні періоди доби активність і ліквідність ринку можуть бути вкрай низькими. Також є психологічні фактори, що стримують поширення електронної торгівлі. На традиційних біржах брокери миттєво відчують зміну настроїв ринку: якщо виникає паніка, вони реагують негайно. В електронному середовищі ця миттєва чутливість до змін є менш вираженою, що може впливати на ефективність прийняття рішень. [3]

У сучасних реаліях конкуренція серед електронних бірж продовжує зростати, як і в інших секторах економіки. Біржова торгівля має перспективи розвитку, проте її успішність залежить від створення ефективних механізмів та регулюючих органів. Аналізуючи майбутнє електронної біржової торгівлі, можна стверджувати, що вона значно спростила роботу бірж, а її цифровізація є невід'ємним етапом еволюції цієї сфери. Сучасні зміни у світовій економіці формують нові явища та процеси, які трансформують електронну біржову торгівлю та сприяють появі інноваційних форматів і фінансових інструментів.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/print>

2. Прокопець Л. В. Огляд сучасних електронних біржових систем. Innovations technologies in science and practice: The VI International Scientific and Practical Conference, February 15–18, 2022, Haifa, Israel. P. 127–129.

3. Прокопець Л. В. Суть та роль біржової торгівлі. Tendencies of development science and practice: The VI International Scientific and Practical Conference, February 14–16, Boston, USA. P. 120–122.

4. Стадницька О. М. Модернізація інформаційно-комунікаційних технологій у структурі ринку цінних паперів. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2011. № 3 (15). С. 153–157.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

*Богдан СТРАТИЙЧУК, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Юлія МАСЮК, к. е. н.,
професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Розвиток страхового ринку в Україні є невід'ємною складовою фінансової системи країни. Він виконує важливі функції захисту економічних суб'єктів від ризиків, стабілізації фінансових потоків та залучення інвестиційних ресурсів. Проте ефективність страхового менеджменту залишається актуальною проблемою, що потребує комплексного вирішення на макро- та мікрорівнях.

Однією з основних передумов підвищення ефективності страхового менеджменту є вдосконалення нормативно-правової бази. Законодавча регламентація страхового ринку повинна відповідати європейським стандартам та створювати сприятливі умови для діяльності страхових компаній. В Україні вже реалізується процес гармонізації страхового законодавства з вимогами Європейського Союзу, що передбачає запровадження принципів директиви Solvency II, спрямованої на забезпечення фінансової стабільності страховиків та підвищення довіри до страхових послуг.

Важливим аспектом удосконалення страхового менеджменту є розвиток методів оцінки ризиків та управління ними. Використання сучасних актуарних моделей, аналітичних методів прогнозування ризиків і технологій великих даних (Big Data) дозволяє страховим компаніям точніше визначати тарифи, оптимізувати резерви та знижувати ймовірність дефолтів. У цьому контексті значну роль відіграє цифровізація, що включає автоматизацію процесів обробки даних, інтеграцію штучного інтелекту для оцінки ризиків та вдосконалення клієнтських сервісів.

Не менш важливим фактором є підвищення рівня довіри до страхових компаній. На жаль, український страховий ринок довгий час страждав від низького рівня довіри з боку населення через непоодинокі випадки недобросовісної діяльності окремих компаній, затримки з виплатами та недостатню прозорість бізнес-процесів. Вирішенню цієї проблеми сприятиме посилення контролю з боку Національного банку України, який є регулятором фінансового ринку, та впровадження ефективних механізмів гарантування страхових виплат.

Крім того, актуальною є проблема низького рівня страхової культури серед населення. Багато громадян не усвідомлюють важливості страхування як механізму захисту фінансового добробуту. Підвищенню рівня обізнаності сприятиме активізація просвітницьких програм, співпраця страхових компаній із навчальними закладами, проведення роз'яснювальних кампаній у медіа та розширення доступу до зрозумілих інформаційних матеріалів.

Важливу роль у підвищенні ефективності страхового менеджменту відіграє впровадження новітніх технологій. Інтернет речей (IoT), блокчейн, штучний

інтелект та машинне навчання відкривають нові можливості для автоматизації страхових процесів, скорочення часу на врегулювання страхових випадків, зменшення адміністративних витрат і зниження рівня шахрайства. Наприклад, використання технологій блокчейну дозволяє створювати незмінні реєстри страхових контрактів, що мінімізує ризики підробки та підвищує прозорість.

Ще одним важливим аспектом є диверсифікація страхових продуктів. Український страховий ринок поки що значною мірою орієнтований на традиційні види страхування, такі як автострахування, страхування відповідальності та добровільне медичне страхування. Водночас існує потреба у розширенні спектра послуг, зокрема розвитку мікрострахування, кіберстрахування, страхування на випадок критичних хвороб та довгострокового страхування життя. Це дозволить залучити нові категорії клієнтів та зробити страхові послуги доступнішими для широких верств населення. Значну увагу слід приділити підвищенню кваліфікації персоналу страхових компаній. Ринок страхування динамічно розвивається, тому працівники повинні постійно вдосконалювати свої навички та знання. Запровадження програм навчання та сертифікації, участь у міжнародних конференціях та обмін досвідом із зарубіжними партнерами сприятимуть підвищенню професійного рівня страхових менеджерів та забезпечать якісне обслуговування клієнтів.

Також необхідно розвивати співпрацю страхових компаній із банками, інвестиційними фондами та іншими фінансовими установами. Інтеграція страхових продуктів із банківськими послугами, наприклад, кредитним страхуванням або страхуванням депозитів, дозволить підвищити їхню привабливість для клієнтів і забезпечить додатковий захист фінансових активів. Ще одним перспективним напрямом є розширення міжнародного партнерства. Українські страхові компанії можуть залучати іноземний досвід, інвестувати в сучасні технології та інтегруватися у світові страхові системи. Це сприятиме підвищенню якості страхових послуг і створить умови для виходу українських страховиків на міжнародні ринки.

Крім того, варто звернути увагу на вдосконалення методів маркетингу та клієнтського сервісу. Використання персоналізованих пропозицій, розвиток мобільних додатків, чат-ботів для швидкого обслуговування та впровадження програм лояльності допоможуть покращити взаємодію з клієнтами та підвищити рівень їхньої задоволеності страховими послугами.

Отже, підвищення ефективності страхового менеджменту в Україні потребує комплексного підходу, який включає вдосконалення законодавчого регулювання, розвиток цифрових технологій, підвищення рівня довіри до страхових компаній, диверсифікацію страхових продуктів, покращення професійної підготовки персоналу, інтеграцію з іншими фінансовими установами та розширення міжнародного співробітництва. Лише за умови системних змін український страховий ринок зможе стати надійним інструментом управління ризиками та сприяти економічному зростанню країни. Ефективний страховий менеджмент є важливим чинником побудови сильної та надійної фінансової системи, здатної забезпечити захист громадян і бізнесу від непередбачуваних втрат та ризиків.

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

*Дмитро ХОРУЖЕНКО, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Світлана ХАЛАТУР,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Сільське господарство є одним із ключових секторів економіки України, що забезпечує значну частку ВВП країни, зайнятість населення та експортну виручку. Однак цей сектор стикається з численними викликами, такими як недостатній рівень інвестицій, нестабільність ринків, кліматичні ризики, зношеність інфраструктури та відсутність доступу до фінансування для малих і середніх агровиробників. У зв'язку з цим міжнародні фінансові інституції (МФІ) відіграють критично важливу роль у розвитку аграрного сектору України, надаючи кредити, гранти, технічну допомогу та сприяючи реалізації масштабних реформ.

До ключових міжнародних фінансових інституцій, які активно підтримують розвиток сільського господарства України, належать Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та інші донорські організації.

Світовий банк реалізує довгострокові програми підтримки сільського господарства України, зосереджуючись на вдосконаленні земельних відносин, розвитку аграрного фінансування, підвищенні продуктивності фермерських господарств та впровадженні сталого управління природними ресурсами. Основні проєкти Світового банку:

- Програма «Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство» – сприяє покращенню інвестиційного клімату та полегшенню доступу фермерів до фінансування.

- Проєкт «Підтримка прозорого управління земельними ресурсами» – допомагає розробити ефективні механізми земельного кадастру та сприяє прозорому ринку землі.

- Аграрна страхова програма – спрямована на захист фермерів від погодних ризиків та інших кризових ситуацій.

ЄБРР активно інвестує в модернізацію українського агросектору. Банк надає кредити та інвестиції аграрним підприємствам, фінансує розвиток зернової логістики, виробництво органічної продукції та впровадження сучасних технологій у сільському господарстві. Одним із ключових напрямів діяльності ЄБРР є фінансування закупівлі сучасного обладнання та сільськогосподарської техніки; підтримка розвитку кооперативів і малих фермерських господарств; інвестиції в логістику (елеватори, порти, транспортні коридори); програми екологічного сільського господарства. Завдяки цьому

багато фермерів отримали змогу розширити виробництво, придбати нову техніку та впроваджувати інновації.

Хоча основним напрямком роботи МВФ є макроекономічна стабільність, його програми фінансування дозволяють уряду України впроваджувати реформи, зокрема в аграрній сфері. МВФ підтримує лібералізацію ринку землі, реформування податкової системи та розвиток конкурентного середовища у сільському господарстві.

ЄІБ реалізує інфраструктурні проекти, які сприяють розвитку аграрного сектору, зокрема будівництво та модернізація логістичних центрів, елеваторів, доріг та систем зрошення. Завдяки цим інвестиціям українські аграрії отримують кращий доступ до світових ринків та можуть підвищити ефективність виробництва. МФІ сприяють розвитку українського сільського господарства у таких ключових напрямках:

- Одна з головних проблем українських фермерів – обмежений доступ до фінансування. МФІ надають кредити під низькі відсоткові ставки, сприяють створенню аграрних страхових фондів і розширенню мікрофінансування.

- Інвестиції у дороги, порти, елеватори та логістичні центри дозволяють зменшити витрати на транспортування продукції та підвищити її конкурентоспроможність.

- Завдяки підтримці МФІ Україна запровадила ринок землі, що дозволяє фермерам отримувати довгострокові інвестиції та залучати кредити під заставу земельних ділянок.

- МФІ фінансують проекти із впровадження екологічно чистих технологій, зниження використання хімічних добрив та розвитку органічного сільського господарства, що відповідає сучасним світовим тенденціям.

Попри значну підтримку міжнародних фінансових інституцій, аграрний сектор України стикається з низкою проблем:

- нестабільне правове середовище та часті зміни законодавства;
- корупційні ризики у сфері управління земельними ресурсами;
- недостатня поінформованість фермерів про можливості міжнародного фінансування;
- складні умови отримання кредитів для малих фермерських господарств.

Проте, перспективи розвитку сільського господарства залишаються позитивними. За умови стабілізації внутрішньої політики, боротьби з корупцією та розширення міжнародної співпраці Україна може стати одним із світових лідерів у виробництві продовольства. Залучення міжнародного капіталу, впровадження сучасних агротехнологій та розвиток логістики дозволять Україні зміцнити свої позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції. Міжнародні фінансові інституції відіграють ключову роль у розвитку сільського господарства України, забезпечуючи його фінансуванням, технічною підтримкою та сприяючи реформам. Їхня діяльність спрямована на розширення доступу фермерів до кредитних ресурсів, покращення аграрної інфраструктури та підвищення ефективності виробництва. Попри виклики, міжнародна підтримка залишається важливим фактором стабільного розвитку аграрного сектору України та його інтеграції у світову економіку.

ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

STRATEGIC AND INNOVATIVE MANAGEMENT IN THE FIELD OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY

Karina ANISOVETS, Master student of EPP

«Management of Financial and Economic Security»

Scientific supervisor: Lesya VASILYEVA, D. Sc.

(Public Administration), Professor,

Professor of the Department of

Accountancy, Taxation and Management of

Financial and Economic Security

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

Financial and economic security is a key factor in the stable development of any enterprise. In the conditions of a dynamic external environment and growing competition, traditional management methods are no longer able to provide an adequate level of protection against potential threats. It is necessary to implement modern approaches based on strategic and innovative management. In modern conditions of globalization, digitalization, and increasing financial risks, strategic and innovative management plays a crucial role in mitigating economic threats and ensuring the resilience of financial systems.

Strategic management in financial and economic security involves long-term planning, risk assessment, and the implementation of effective control mechanisms. The key elements of a strategic approach include:

- ✓ Risk Identification and Mitigation: Assessing economic risks such as inflation, cyber threats, and financial crises, and developing proactive strategies to mitigate them.
- ✓ Regulatory Compliance and Governance: Strengthening financial regulations and governance frameworks to ensure transparency, accountability, and compliance with international standards.
- ✓ Public-Private Partnerships: Encouraging collaboration between government institutions, businesses, and financial organizations to enhance resilience against economic threats.
- ✓ Crisis Management and Contingency Planning: Developing robust crisis response frameworks that enable rapid adaptation to financial shocks and economic instability.

Innovation plays a transformative role in enhancing financial and economic security. Emerging technologies, including artificial intelligence (AI), blockchain, and big data analytics, provide new tools for risk management and economic forecasting. Key innovations include:

✓ Artificial Intelligence and Machine Learning: AI-powered financial analysis can predict market fluctuations, detect fraudulent activities, and optimize economic policies.

✓ Blockchain for Financial Security: The use of blockchain technology ensures secure transactions, enhances transparency, and reduces risks associated with financial fraud.

✓ Big Data and Predictive Analytics: Advanced data analytics allows organizations to anticipate economic trends, assess risks in real-time, and improve decision-making processes.

✓ Cybersecurity Enhancements: Strengthening cybersecurity frameworks is essential to protect financial institutions and businesses from cyberattacks and data breaches.

The implementation of strategic and innovative management is a necessary condition for ensuring the financial and economic security of the enterprise. It is important to stimulate innovative activity and introduce modern technologies for managing financial risks.

Integration of Policies and Institutional Frameworks

To effectively manage financial and economic security, governments and organizations must integrate strategic and innovative policies. The following measures are essential:

- Harmonization of National and International Regulations: Aligning financial security policies with global standards to enhance economic stability.

- Development of Financial Literacy Programs: Educating businesses and individuals on risk management and financial planning to reduce economic vulnerabilities.

- Investment in Research and Development: Encouraging innovation in financial technology (FinTech) and economic security mechanisms.

- Resilience-Building Strategies: Establishing financial safety nets, such as sovereign wealth funds and strategic reserves, to cushion economic downturns.

Strategic and innovative management in financial and economic security is essential for addressing modern financial threats and ensuring economic resilience. By integrating advanced technologies, regulatory frameworks, and collaborative strategies, financial systems can become more robust and adaptable to emerging challenges. Governments, businesses, and financial institutions must continuously evolve their strategies to navigate the complexities of the global economy and safeguard financial stability.

References.

1. Blank I. O. Management of the financial security of the enterprise. Kyiv: Elga-Nika-Center.
2. Vasylytsiv T. G. Economic security of Ukrainian entrepreneurship: strategy and mechanisms of support. Lviv: Aral.
3. Shershneva Z. E. Strategic management: Textbook. Kyiv: KNEU.

INNOVATIVE MANAGEMENT AS A TOOL FOR IMPROVING BUSINESS STRATEGIES IN MODERN CONDITIONS

Evgeniy POPSUI, Master student of EPP

«Management of Financial and Economic Security»

Scientific supervisor: Lesya VASILYEVA, D. Sc.

(Public Administration), Professor,

Professor of the Department of

Accountancy, Taxation and Management of

Financial and Economic Security

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

In today's business environment, companies face numerous challenges that require constant adaptation of strategies to rapid changes. Changes in technologies, globalization, new consumer demands, and competition create the need for continuous improvement of business processes. One of the key tools for achieving high results and maintaining competitiveness is innovative management.

Innovative management is a system of management practices aimed at introducing innovations into processes, products, and strategies within an enterprise. It is an important mechanism for improving business strategies as it allows organizations to effectively respond to market changes and create new development opportunities.

Innovative management is the process of planning, organizing, and implementing innovations aimed at improving the functioning of an organization. It includes the development and implementation of strategies that stimulate the creation of new products, services, or technologies, as well as improving business processes. The essence of innovative management lies in searching for, adapting, and implementing changes that provide the enterprise with a sustainable competitive advantage.

Innovative management has many aspects, among which we can highlight: strategies for introducing new technologies and methods of operation; development of an innovative culture within the organization; evaluation of the effectiveness of innovations and their impact on business processes; risk management associated with innovations.

In the context of globalization and rapid market changes, traditional business strategies are becoming less effective. Therefore, innovative management becomes a key tool for achieving competitiveness and long-term success. It helps businesses adapt to new conditions and implement strategies that consider changes in technologies, consumer behavior, and the economic environment.

Key areas where innovative management helps improve business strategies include:

- ✓ **Process optimization.** Implementing innovations allows companies to improve their operational processes, making them more efficient and cost-effective. This may include automating production, modernizing logistics processes, optimizing management systems, etc.

- ✓ Creating new products and services. Innovative management allows companies to create new products or services that meet the current needs of consumers. This helps not only retain existing customers but also attract new ones.

- ✓ Studying and implementing new technologies. The use of new technologies in production processes or marketing allows achieving high efficiency and creating added value for customers.

- ✓ Developing new markets. Innovative management allows organizations to identify and implement new business opportunities, such as expanding geographical boundaries or entering new market segments.

- ✓ Forming an innovative culture. An essential component is creating an innovative culture within the company that fosters the development of creative ideas and investments in new projects.

To effectively implement innovations into business strategies, various methods and tools are used. These include:

- ✓ Trend analysis and forecasting. Studying trends in technology development and market changes allows companies to adapt their strategies to new demands.

- ✓ Brainstorming and design thinking. These methods help generate new ideas and solutions that can form the basis for innovative projects.

- ✓ Risk analysis and evaluation of innovation effectiveness. Innovations are often associated with high risks, so it is important to have methods for evaluating and managing them.

- ✓ Involving partners and collaborations. In many cases, the success of innovations depends on cooperation with other companies, universities, research institutions, or government bodies.

In Ukraine, innovative management has not yet become a widely used tool for all enterprises; however, there are already examples of successful implementation of innovations in business processes by certain companies. In the face of economic difficulties and instability, innovations can become an essential factor for business stability and development. However, there are several barriers to implementing innovations in Ukraine, such as insufficient support from the state, the lack of proper infrastructure for research and development, and inadequate financing of innovation projects. Nevertheless, Ukrainian companies can take advantage of the benefits of innovative management, particularly through partnerships with international companies, participation in innovation funding programs, and adapting foreign experiences to local conditions.

Innovative management is an important tool for improving business strategies in modern conditions. In a rapidly changing market and technological revolution, companies must actively implement innovations to ensure their competitiveness. Using effective methods and tools of innovative management allows businesses to create new products, improve existing processes, and elevate companies to new levels of development. Additionally, it is necessary to raise the level of innovative culture within organizations and, in general, in the country to achieve sustainable economic growth and stability. Innovative management holds enormous potential for strengthening companies' positions in the international market and supporting their development in today's globalized economy.

РОЗРОБКА КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

*Ярослав ГОЛУБ, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ОПП «Управління фінансово-економічною безпекою»*

*Науковий керівник: Ігор ПРИХОДЬКО,
д. держ. упр., професор, професор кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Розробка конкурентної стратегії передбачає використання низки аналітичних інструментів, які в комплексній взаємодії утворюють ефективний механізм. Тому важливо розглядати процес забезпечення конкурентної стратегії як сукупність елементів, що включають інструменти для управління діяльністю підприємства на ринку в умовах конкуренції та сприяють досягненню поставлених цілей, враховуючи вплив як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Це дозволяє визначити основні складові конкурентної стратегії.

Процес розробки конкурентної стратегії включає кілька основних етапів: цільовий, аналітичний, прогнозний і плановий, а також блоки безпосереднього формування стратегії і її реалізації. Варто також враховувати вплив зовнішнього і внутрішнього середовища, можливі зміни в результаті поточного контролю та корекції даних.

До основних елементів механізму розробки конкурентної стратегії належать: мета, концепція, загальна стратегія, принципи, функції, інструменти та положення. Генеральна стратегія підприємства є основою цього механізму і є комплексним планом, який сприяє реалізації місії та цілей підприємства, орієнтуючись на довгострокову ефективність. Концепція включає набір принципів, пов'язаних з основною ідеєю, що спрямовані на досягнення конкретної мети. Вона повинна базуватися на поєднанні ринкового та ресурсного підходів, з урахуванням специфіки ринку, технологічних нововведень і змін у торговельних зв'язках.

Найважливішим аспектом є те, що розробка конкурентної стратегії має бути системним процесом, де всі елементи механізму взаємопов'язані і спрямовані на досягнення єдиної мети – забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Серед основних принципів формування конкурентної стратегії варто виділити:

- цілеспрямованість (орієнтація на досягнення конкретних цілей);
- системність (врахування ієрархії та взаємозалежностей між елементами стратегії);
- обмеженість ресурсів;
- комплексність (врахування всіх факторів, що впливають на стратегію);
- альтернативність (вибір стратегії з кількох варіантів);

- оптимальність (досягнення найкращих результатів за допомогою реалізації оптимального управлінського процесу);
- послідовність (координація дій з урахуванням часу);
- керованість (вплив керуючої системи на підприємство);
- гнучкість (здатність реагувати на зміни в зовнішньому середовищі);
- ефективність [1].

Моделювання процесів вибору стратегії безпеки з огляду на економічні втрати може допомогти в оцінці фінансового збитку, спричиненого нестабільною роботою компанії, і визначенні необхідних коштів для узгодженого режиму роботи для різних варіантів з точки зору пом'якшення впливу.

Розробка та впровадження конкурентної стратегії потребує вибору методів і прийомів стратегічного аналізу, що відповідають цілям підприємства та його ключовим показникам. Це включає побудову прогнозів на основі цих методів. На основі дослідження діяльності вітчизняних підприємств було визначено інструменти, які можуть бути використані при розробці конкурентної стратегії: аналіз інтенсивності конкуренції, ринкових часток конкурентів, темпи зростання, SWOT-аналіз, сегментація ринку, цілепокладання, модель «продукт-ринок», матриця привабливості ринку тощо.

Завдяки такому підходу можна досягти ефективного стратегічного аналізу:

- зовнішнє середовище, у якому функціонує компанія, поділяється на ближнє та дальнє конкурентне оточення;
- внутрішнє середовище, яке розглядає підприємство як сукупність ресурсів, навичок та цінностей [2].

Методи стратегічного аналізу на основі отриманих результатів можуть використовуватися для визначення стратегічної позиції підприємства або важливих показників. Тому варто застосовувати підхід до побудови прогнозної оцінки з використанням конкретних моделей прогнозування, що базуються на реальних даних підприємства.

Отже, аналіз факторів, які визначають майбутній розвиток підприємства, є ключовим етапом у формулюванні будь-якої стратегії, оскільки це допомагає знаходити відповіді на стратегічні питання, що постають перед підприємством. Рішення цих проблем потребує спеціалізованого аналізу в таких сферах, як ринкова ситуація, ресурси, зовнішнє оточення, вибір оптимальних рішень та контроль за реалізацією стратегії.

Список використаних джерел.

1. Денисенко М. П. Інноваційні засади забезпечення економічної безпеки малого та середнього підприємництва. Економіка та держава. 2022. № 1. С. 4–12.
2. Костюк В. Стратегія формування конкурентних переваг підприємства в сучасних умовах ринку. Галицький економічний вісник. 2019. Том 58. № 3. С. 115–120.

ЗАСТОСУВАННЯ ERP ТА CRM - СИСТЕМ ДЛЯ ПОТРЕБ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДУ БІЗНЕСУ

*Серафіма ДРАНИЦЬКА, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти, ОПП «Управління фінансово-економічною безпекою»*

*Науковий керівник: Ольга ЧЕРНЕЦЬКА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

У сучасних умовах цифрової трансформації підприємства стикаються з необхідністю підвищення ефективності управління ресурсами та взаємодії з клієнтами. Підтримуємо думку фахівців Грибовської Ю.М. та Кононенко Ж. А., що «ефективним напрямком удосконалення управління діяльністю підприємства є впровадження сучасних інформаційних систем, які забезпечують оперативність, якість, надійність процесів збору, обробки і зберігання інформації та оптимізацію управлінського персоналу підприємства» [1]. Вчені Ковпака А., Саух І., Павлова С. наголошують, що «CRM- та ERP-системи є найбільш використовуваними інструментами, які дозволяють автоматизувати ключову частину бізнес-процесів – взаємовідносин з клієнтами та планування ресурсів підприємства» [2].

ERP (Enterprise Resource Planning) – це програмне забезпечення, яке забезпечує комплексне управління підприємством. Основні модулі ERP-систем включають: фінансовий облік та управління (бюджетування, звітність, бухгалтерський облік); логістику та управління ланцюгами постачань (складський облік, закупівлі, транспортування); управління персоналом (розрахунок заробітної плати, аналіз продуктивності); виробниче планування (оптимізація виробничих процесів, контроль витрат). Отже, ERP-системи являють собою комплексне програмне забезпечення, що інтегрує всі основні бізнес-процеси компанії, включаючи фінанси, постачання, виробництво, логістику та управління персоналом. В умовах цифрової економіки застосування ERP-систем дозволяє здійснити централізацію даних і скорочення дублювання інформації, підвищити точність та швидкість обробки даних; покращити контроль за витратами та оптимізувати ресурси. Завдяки застосуванню ERP-систем в бізнесі забезпечується підтримка прийняття стратегічних рішень на основі аналітичних даних.

CRM (Customer Relationship Management) – це програмне забезпечення для управління взаємовідносинами з клієнтами, яке дозволяє оптимізувати маркетингові та збутові процеси. Основні функції CRM-систем включають збір і аналіз даних про клієнтів (історія покупок, уподобання); автоматизацію продажів (управління угодами, прогнозування доходів); маркетингові кампанії (персоналізація пропозицій, управління рекламою); обслуговування клієнтів (зворотний зв'язок, підтримка клієнтів). CRM-системи допомагають компаніям ефективно управляти відносинами з клієнтами, зберігаючи інформацію про них, аналізуючи поведінкові моделі та прогножуючи майбутні потреби. Завдяки використанню CRM-систем в бізнесі автоматизується процес взаємодії з

клієнтами, підвищується рівень задоволеності клієнтів, можна аналізувати ефективність маркетингових кампаній, що в цілому дозволить оптимізувати продаж та підвищення рівня лояльності клієнтів. Застосування CRM-система передбачає підтримку облікових процесів завдяки інтеграції з бухгалтерськими програмами, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю та контролю фінансових операцій. В CRM-системі генеруються фінансові та управлінські звіти, оцінюється ефективність продажів та клієнтського сервісу, а також реалізується можливість прогнозування доходів і витрат.

Впровадження ERP та CRM-систем є ключовим фактором для автоматизації бізнес-процесів та підвищення ефективності управління підприємством. ERP дозволяє контролювати внутрішні процеси, тоді як CRM сприяє розвитку клієнтських відносин. Використання таких технологій допомагає бізнесу адаптуватися до змін та досягати високої конкурентоспроможності. Інтеграція ERP та CRM-систем у систему обліку підприємства дає можливість значно підвищити ефективність управління бізнесом. Цей процес передбачає об'єднання фінансових, виробничих та маркетингових даних у єдину систему для забезпечення ефективного обліку та управління. Об'єднання ERP та CRM-систем створює єдину екосистему для управління підприємством, оскільки ERP-система забезпечує контроль внутрішніх процесів та ресурсів, водночас, CRM-система покращує зовнішню взаємодію з клієнтами.

Завдяки інтеграції цих систем відбувається синхронізація інформації про клієнтів, фінансові операції, складські залишки та логістику, оперативне оновлення фінансової та аналітичної інформації, що забезпечує узгодження даних між відділами компанії, підвищення точності фінансового та бухгалтерського обліку та спрощення процесів прогнозування та планування діяльності. Деякі компанії впроваджують комплексні рішення, які містять як ERP, так і CRM-функціонал (наприклад, SAP S/4HANA, Microsoft Dynamics 365, Oracle NetSuite). Це спрощує інтеграцію, адже всі модулі працюють в межах однієї системи. При використанні різних ERP та CRM-систем їх можна об'єднати за допомогою API (Application Programming Interface). Багато ERP та CRM-систем мають готові інтеграційні модулі.

Таким чином, застосування ERP та CRM-систем є важливим кроком у цифровій трансформації бізнесу. Вони сприяють підвищенню ефективності управління ресурсами, покращенню облікового супроводу та вдосконаленню взаємодії з клієнтами. Використання ERP та CRM-систем дозволяє автоматизувати та оптимізувати бізнес-процеси, що сприяє зростанню продуктивності та прибутковості підприємств. Отже, підприємства отримують конкурентні переваги та можливість адаптуватися до змін ринку.

Список використаних джерел.

1. Грибовська Ю. М., Кононенко Ж. А. Застосування інформаційних систем в управлінні підприємством. Економіка та суспільство. 2023. 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2171/2098/>
2. Ковпака А., Саух І., Павлова С. Особливості використання ERP- і CRM-систем для автоматизації управління підприємством. Економіка. Управління. Інновації. 2022. 1(30). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733420/.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

*Анастасія ДУК, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Альона МІНЬКОВСЬКА,
к. е. н, доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет м. Дніпро, Україна

Аграрний сектор є однією з ключових галузей економіки України, яка забезпечує продовольчу безпеку країни, стабільність валютних надходжень та підтримку регіонального розвитку. Проте повномасштабна війна, розв'язана Росією у 2022 році, створила серйозні виклики для вітчизняних аграріїв. Окрім проблем із логістикою, знищенням інфраструктури та нестачею кадрів, перед сільськогосподарськими підприємствами постало питання справедливого та посиленого оподаткування в умовах військових дій.

Держава вживає заходів для підтримки бізнесу, зокрема, через запровадження податкових пільг, зміну системи оподаткування та введення механізмів компенсації. Водночас аграрний сектор залишається важливим джерелом податкових надходжень для державного бюджету, що фінансує оборону країни. Тому необхідно знайти баланс між податковим навантаженням на бізнес і можливостями аграріїв продовжувати господарську діяльність в умовах війни.

З початком повномасштабної війни Україна впровадила ряд змін у податкову систему, спрямованих на полегшення роботи бізнесу. В аграрному секторі ці зміни стосувалися:

- скасування або зниження ставок деяких податків для підтримки підприємств, що продовжують працювати;
- введення спрощених податкових режимів для малого та середнього аграрного бізнесу;
- зміни у ставках ПДВ та єдиного податку;
- законодавчі ініціативи щодо відстрочення або списання податкової заборгованості.

Однією з найважливіших змін стало тимчасове запровадження спрощеної системи оподаткування зі ставкою 2% від доходу для підприємств, включаючи аграріїв. Це рішення дозволило аграрним компаніям мінімізувати податкові витрати, спрямовуючи кошти на виробництво та відновлення.

Крім того, у 2023 році відновлено ставку ПДВ 20% на сільськогосподарську продукцію, що викликало неоднозначну реакцію серед фермерів. До цього з 2021 року діяла знижена ставка 14%, яка дозволяла виробникам знижувати собівартість продукції.

Ще одним важливим аспектом є зміни у сплаті земельного податку. Частина аграріїв у регіонах, що перебували в зоні бойових дій або були

окуповані, отримали тимчасові податкові канікули. Однак у 2024 році ці пільги поступово скасовуються, що створює додаткове навантаження на фермерів.

До основних викликів в оподаткуванні аграрного сектору під час війни можна віднести:

1. Втрата частини земельного банку та проблеми з доступом до полів: через бойові дії значна частина сільськогосподарських угідь була замінована або зруйнована. Фермери, які не можуть використовувати свої землі, все одно зобов'язані сплачувати земельний податок, якщо немає офіційного підтвердження втрати можливості господарювання.

2. Зростання собівартості виробництва: через воєнні дії аграрії стикаються з подорожчанням пального, добрив, насіння, логістичних послуг та кредитних ресурсів. Це ускладнює виконання податкових зобов'язань та зменшує конкурентоспроможність українського аграрного бізнесу на світовому ринку.

3. Проблеми з логістикою та експортом: через блокування морських портів та знищення критичної інфраструктури аграрії змушені експортувати продукцію альтернативними маршрутами, що значно збільшує витрати. Це позначається на загальному фінансовому стані компаній і їхній здатності сплачувати податки.

4. Невизначеність у податковому законодавстві: постійні зміни у законодавстві створюють нестабільність для аграрного бізнесу. Фермери не можуть планувати свою діяльність наперед, оскільки не знають, яке податкове навантаження буде у наступному році.

Для підтримки аграрного сектору в умовах війни та забезпечення стабільності податкових надходжень держава може запровадити низку заходів:

а) запровадження гнучкої системи оподаткування: необхідно створити механізм, що дозволить аграріям тимчасово зменшувати податкове навантаження залежно від рівня втрат, завданих війною. Наприклад, якщо підприємство втратило понад 30% посівних площ, податкові ставки можуть бути знижені або заморожені на певний період;

б) повернення зниженої ставки ПДВ: зниження ПДВ на сільськогосподарську продукцію до 14% або навіть 10% дозволить зменшити собівартість виробництва, що сприятиме зростанню прибутковості аграрного бізнесу;

в) податкові канікули для постраждалих підприємств: для аграріїв, які втратили частину виробничих потужностей або змушені відновлювати господарство після деокупації, варто передбачити відстрочку або часткове списання податкової заборгованості;

г) підтримка малого та середнього фермерства: дрібні фермери найбільше постраждали від війни, оскільки вони мають менше фінансових резервів. Запровадження податкових пільг, грантів та безвідсоткових кредитів допоможе зберегти робочі місця в сільській місцевості.

Отже, оподаткування аграрного сектору під час війни є складним викликом як для держави, так і для фермерів. Українські аграрії є ключовими учасниками економічної відбудови країни, і їхня підтримка через справедливую податкову політику є стратегічно важливою для майбутнього України.

МІНІМАЛЬНЕ ПОДАТКОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У 2024-2025 РОКАХ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Анна КРАВЧЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Альона МІНЬКОВСЬКА,
к. е. н, доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет м. Дніпро, Україна

У сучасних економічних умовах державне регулювання податкової системи відіграє важливу роль у забезпеченні справедливого розподілу податкового навантаження між суб'єктами господарювання. Одним із ключових механізмів у сфері оподаткування аграрного сектору є мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ). Його запровадження спрямоване на забезпечення справедливого оподаткування власників та користувачів сільськогосподарських земель, особливо в умовах, коли частина підприємств або фізичних осіб-фермерів декларує низькі доходи, сплачуючи мінімальні податки.

Мінімальне податкове зобов'язання – це мінімальна сума податків, яку має сплатити власник або орендар земельної ділянки, незалежно від фактичного розміру отриманого прибутку. Такий підхід дозволяє зменшити випадки ухилення від оподаткування, сприяє наповненню державного та місцевих бюджетів і стимулює більш ефективне використання земельних ресурсів. У 2024-2025 роках в Україні продовжується дія цього механізму, що є важливим кроком у податковій реформі аграрного сектору.

Мінімальне податкове зобов'язання було запроваджене з 2022 року та поступово вдосконалюється. У 2024-2025 роках його розрахунок і сплата регулюються відповідно до змін у податковому законодавстві.

МПЗ визначається за формулою, яка враховує нормативну грошову оцінку землі (НГО) та коефіцієнти, затверджені законодавством. Загальний розмір податкового зобов'язання для власників та користувачів сільськогосподарських земель розраховується за наступною формулою:

$$\text{МПЗ} = \text{НГО} \times S \times K \times 0,05$$

де:

- НГО – нормативна грошова оцінка землі (у гривнях на 1 гектар);
- S – площа земельної ділянки (у гектарах);
- K – коефіцієнт, що визначається для різних категорій платників податків.

Мінімальне податкове зобов'язання включає в себе кілька податків, зокрема податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), військовий збір та єдиний податок для аграрного сектору. У разі, якщо загальна сума сплачених податків є меншою за розраховане МПЗ, платник зобов'язаний доплатити різницю.

Запровадження мінімального податкового зобов'язання викликає різну реакцію серед аграріїв. З одного боку, це сприяє детінізації економіки та зменшенню випадків ухилення від сплати податків. З іншого боку, для малих фермерських господарств додатковий податковий тягар може стати серйозним фінансовим викликом.

До основних позитивних аспектів МПЗ для сільськогосподарських підприємств можна віднести:

- забезпечення рівних умов оподаткування – усі власники та користувачі землі сплачують податки відповідно до реальної вартості землі;
- поповнення місцевих бюджетів – громади отримують додаткові надходження, що сприяє їхньому соціально-економічному розвитку;
- стимулювання ефективного використання землі – МПЗ змушує власників та орендарів активніше використовувати свої земельні ділянки для отримання доходу.

Проте є й певні ризики:

- фінансове навантаження на малих фермерів – особливо тих, хто має низьку врожайність або займається екологічним землеробством;
- можливість збільшення вартості оренди землі – орендодавці можуть закладати додаткові податкові витрати у вартість орендної плати;
- адміністративні складнощі – не всі підприємства мають достатні бухгалтерські ресурси для правильного розрахунку та сплати МПЗ.

У 2024-2025 роках передбачається подальше вдосконалення механізму МПЗ. Зокрема, можливими напрямками змін є:

- диференціація ставок МПЗ залежно від категорії платників податків, щоб зменшити навантаження на малих фермерів;
- автоматизація розрахунку та сплати податку, що спростить адміністрування та знизить ризики помилок;
- можливість пільгового оподаткування для певних категорій аграріїв, наприклад, для фермерів, які ведуть органічне виробництво або працюють у зонах з низькою врожайністю.

Отже, мінімальне податкове зобов'язання є важливим інструментом податкової політики, спрямованим на детінізацію аграрного сектору та забезпечення справедливого розподілу податкового навантаження. У 2024-2025 роках цей механізм продовжить діяти, і його ефективність значною мірою залежатиме від подальших законодавчих змін та адаптації до економічних реалій.

Для сільськогосподарських підприємств МПЗ є як викликом, так і можливістю – з одного боку, воно збільшує податкове навантаження, а з іншого – стимулює ефективніше використання землі та сприяє економічному зростанню місцевих громад. Успіх реалізації цього механізму залежить від балансу між фіскальними інтересами держави та підтримкою фермерів, які є основою аграрного сектору України.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

*Анна КРАВЧЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

Науковий керівник: Ольга ЧЕРНЕЦЬКА,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Оцінка основних засобів є важливим аспектом фінансової звітності та бухгалтерського обліку в цілому. Основні засоби виконують ключову роль у виробничому процесі, забезпечуючи підприємство можливість виробляти продукцію протягом тривалого періоду. В результаті їх використання здійснюється перенесення частини вартості основного засобу на вартість готової продукції, і в результаті цього формуються витрати виробництва. У цьому аспекті оцінка є невід'ємною частиною методи бухгалтерського обліку, що дозволяє визначити вартість об'єкта.

Основні засоби - це матеріальні активи що використовуються у виробничій діяльності підприємства протягом тривалого часу і приносять економічні вигоди. До основних засобів належать будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби, прилади, інвентар тощо.

Основними критеріями визначення основних засобів як об'єктів бухгалтерського обліку є матеріальна форма, вартість може бути достовірно визначена, строк корисного використання більше одного року та не передбачається їх перепродаж.

Оцінка основних засобів здійснюється на різних етапах їх життєвого циклу. Тобто, при купівлі, експлуатації, переоцінці та продажу основних засобів їх ціна, найчастіше, буде відрізнятися одна від іншої. Відповідно до НП(С)БО 7 [1] існують декілька видів оцінок.

Первісна вартість - фактична вартість придбання або сума витрат для створення основного засобу. Вона може змінюватися у випадках індексації відповідно до законодавства, а, також, під час модернізації, реконструкції, добудови часткової ліквідації відповідних об'єктів та дообладнання, що призводить до їх додаткового укомплектування.

Переоцінена вартість - збільшення або зменшення балансової вартості основного засобу, через відмінність більш ніж на 10% від справедливої вартості. І відповідно, якщо відбувається переоцінка одного об'єкта основних засобів, на ту ж дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи, до якої відноситься даний об'єкт.

Наразі НП(С)БО не дає жодних роз'яснень щодо частоти проведення переоцінок, і бухгалтери підприємств часто забувають про важливість переоцінки основних засобів. У свою чергу, МС(С)БО 16 [2] вказує, що частота переоцінок залежить від змін справедливої вартості основних засобів що підлягають переоцінці.

Справедлива вартість - ринкова вартість або сума за якою можна продати чи сплатити зобов'язання за рахунок цього активу на певну дату. У випадку, коли неможливо отримати інформацію про ринкову вартість об'єкта через їх специфіку, їх оцінка проводиться за відновлюваною вартістю з урахуванням фактичного зносу.

Залишкова вартість - первісна (переоцінена) вартість мінус накопичена амортизація.

Ліквідаційна вартість - сума коштів, яку підприємство планує отримати у разі ліквідації або продажу основного засобу після закінчення строку їх використання.

На вартість основних засобів впродовж їх експлуатації впливають різні чинники, до яких відносять:

Знос - зменшення економічних вигід від використання основного засобу. Він може бути як фізичний так і моральний. Фізичний знос відбувається внаслідок фізичного пошкодження або зношення об'єкта в процесі експлуатації. Як приклад, можна зазначити корозію, зношування, руйнування матеріалів, вплив навколишнього середовища та інше. В свою чергу, моральний знос представляє собою процес зносу викликаний внаслідок появи нових, більш ефективних або технологічно розвинених аналогів, що робить об'єкт застарілим чи неефективним.

Інфляція - загальне зростання цін на товари та послуги в економіці, цим самим відбувається вплив і на ціну основних засобів. Зміни в ринкових цінах можуть відбуватися під впливом змін в технологіях виробництва, в попиті та пропозиції на відповідні основні засоби та навіть змін у законодавстві. В умовах інфляції підприємствам рекомендовано проводити переоцінку основних засобів, щоб у фінансові звітності підприємства відображалася їх реальна вартість.

Основні засоби становлять важливу частку активів кожного підприємства, тому їх вплив на формування фінансового стану є суттєвим. Враховуючи тривалий термін використання основних засобів у господарській діяльності, питання щодо відображення їхньої реальної вартості у фінансовій звітній є актуальним. Визначення справедливої вартості основного засобу є одним із ключових аспектів оцінки основних засобів, яка може бути застосована як під час надходження об'єктів на підприємства, так і під час їх переоцінки. Коректне оцінювання активів сприяє збільшенню прозорості та точності в складанні фінансової звітності, і, також, сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби": Закон України від 27 квітня 2000 р. №379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби: Стандарт, Міжнародний документ від 1 січня 2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text

ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ: РИЗИКИ ТА ВИГОДИ, ОПТИМІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

*Анна МАМЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Ольга ОДНОШЕВНА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

В умовах динамічного ринкового середовища ефективне управління дебіторською заборгованістю є критично важливим для забезпечення фінансової стабільності та платоспроможності підприємства. Дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання товарів або послуг у кредит, є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Однак, її неконтрольоване зростання може призвести до дефіциту грошових коштів, погіршення ліквідності та, як наслідок, до фінансових труднощів.

Дебіторська заборгованість – це невід'ємна частина бізнесу, особливо в умовах конкурентного ринку, де надання кредиту є необхідністю. Проте, якщо не контролювати цей процес, можна опинитися в ситуації, коли гроші «зависають» у клієнтів, а підприємство відчуває гострий дефіцит обігових коштів. Це пов'язано з нестабільною економічною ситуацією, посиленням конкуренції та збільшенням кількості недобросовісних контрагентів. У таких умовах традиційні методи обліку та контролю дебіторської заборгованості стають неефективними та потребують вдосконалення. Щоб запобігти цьому, необхідно підходити до обліку дебіторської заборгованості як до стратегічного завдання. Для оптимізації обліку дебіторської заборгованості доцільно впровадити у виробничий процес наступні елементи:

1. Впровадження сучасних інформаційних систем: автоматизація обліку дебіторської заборгованості за допомогою спеціалізованих програмних продуктів дозволяє підвищити точність та оперативність обліку, а також забезпечити своєчасний контроль за станом дебіторської заборгованості.

2. Розробка ефективної кредитної політики: чітко визначена кредитна політика, що включає критерії оцінки кредитоспроможності клієнтів, умови надання кредиту та процедури стягнення заборгованості, дозволяє мінімізувати ризик виникнення проблемної дебіторської заборгованості.

3. Регулярний моніторинг та аналіз дебіторської заборгованості: систематичний аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості, а також оцінка її якості дозволяють своєчасно виявляти проблемні зони та приймати необхідні заходи для їх усунення.

4. Використання інструментів управління ризиками: застосування таких інструментів, як страхування дебіторської заборгованості, факторинг та форфейтинг, дозволяє знизити ризик неповернення дебіторської заборгованості та забезпечити стабільний грошовий потік.

5. Вдосконалення процедур стягнення заборгованості: ефективна система стягнення заборгованості, що включає своєчасне нагадування про оплату,

проведення переговорів з боржниками та, за необхідності, звернення до суду, дозволяє мінімізувати втрати від неповернення дебіторської заборгованості.

З урахуванням сучасних тенденцій розвитку технологій, також слід звертати увагу на ряд нововведень в управлінні дебіторською заборгованістю, зокрема:

- Впровадження системи динамічного скорингу (скоринг – це процес присвоєння балів або числових оцінок на основі аналізу різних факторів, що характеризують позичальника – кредитна історія, дохід, вік, місце проживання, професія та інші дані – використовується банками (кредитними організаціями), що на основі отриманих балів приймають рішення про видачу кредиту та його умови). Традиційні системи скорингу оцінюють кредитоспроможність клієнтів на основі статичних даних. Пропонується розробити систему динамічного скорингу, яка враховує зміни в фінансовому стані клієнтів в режимі реального часу, використовуючи дані з відкритих джерел, соціальних мереж та інших джерел інформації.

- Використання штучного інтелекту для прогнозування ризику неповернення боргів. Штучний інтелект може аналізувати великі обсяги даних та виявляти закономірності, що неможливо виявити за допомогою традиційних методів. Пропонується розробити систему, що використовує штучний інтелект для прогнозування ризику неповернення дебіторської заборгованості на основі аналізу фінансових даних, історії платежів та інших факторів.

- Впровадження блокчейн-технологій для забезпечення прозорості та безпеки транзакцій. Блокчейн-технології можуть забезпечити прозорість та безпеку транзакцій, що зменшує ризик шахрайства та спрощує процес стягнення боргів. Пропонується розробити систему, що використовує блокчейн для обліку дебіторської заборгованості та автоматизації процесу стягнення боргів.

- Створення платформи для обміну інформацією про дебіторів, через створення платформи, на якій підприємства зможуть обмінюватися інформацією про дебіторів, що дозволить зменшити ризик надання кредиту ненадійним контрагентам.

- Використання гейміфікації для стимулювання своєчасної оплати (гейміфікація – це застосування ігрових механік та принципів у неігрових контекстах, таких як бізнес, освіта, маркетинг тощо. Її мета – підвищити залученість, мотивацію та продуктивність учасників). Пропонується розробити систему, що використовує елементи гейміфікації для стимулювання своєчасної оплати дебіторської заборгованості. Наприклад: нарахування балів або бонусів за своєчасну оплату; створення рейтингів та таблиць лідерів, де клієнти можуть змагатися за найкращі результати; надання віртуальних нагород або значків за досягнення певних цілей (наприклад, оплата всіх рахунків без прострочення).

В підсумку слід підкреслити, що дебіторська заборгованість – це невидимий ворог, який може завдати шкоди підприємству, або джерело стабільності, яке допомагає розвиватися. Все залежить від того, як ми підходимо до її обліку та управління. Оптимізація обліку дебіторської заборгованості є важливим фактором забезпечення фінансової стабільності підприємства. Впровадження сучасних інформаційних систем, розробка ефективної кредитної політики, регулярний моніторинг та аналіз дебіторської заборгованості.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ В ГАЛУЗІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ

*Ананстасія МОЇСЕСНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Ольга ОДНОШЕВНА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Контроль обліку запасів ресторанної сфери залишається однією з ключових тем для успішного розвитку закладу. Ефективне управління цими процесами дозволяє мінімізувати витрати, покращити сервіс і збільшити прибутковість бізнесу. Якщо в минулому доводилося покладатися на ручні методи, сьогодні доступні сучасні програмні рішення, які спрощують контроль і виконують низку важливих завдань.

Запаси продуктів у ресторані відіграють роль буфера, що допомагає зрівноважити коливання в постачаннях та обсягах продажів. Управління цими запасами охоплює планування, контроль і оптимізацію інгредієнтів, необхідних для приготування страв. Цей процес важливий не лише для забезпечення якісного обслуговування гостей, але й для ефективного використання ресурсів.

Серед ключових аспектів управління запасами ресторану можна виділити такі елементи: ретельний аналіз попиту, систематичний облік продуктів та оптимізацію витрат. Підвищення рівня ефективності управління вирішуватиме низку важливих завдань у роботі ресторану, зокрема:

- Забезпечує стабільну наявність необхідних продуктів;
- Мінімізує списання та витрати на закупівлю і зберігання продуктів;
- Оптимізує обіг запасів і зменшує харчові відходи та збільшує прибуток.

Ефективність системи управління запасами також полягає в тому, що вона генерує корисну аналітику. Це дозволяє планувати закупівлі, враховуючи сезонні зміни попиту, уникати надмірного накопичення дорогих продуктів і знижувати ризик їх псування. Крім того, автоматизована інвентаризація дає змогу підвищити рівень обслуговування клієнтів, адже керівники отримують вичерпні дані про вподобання гостей.

Якісна система управління запасами дозволяє виявити нерентабельні товари, які користуються низьким попитом. Завдяки акціям та знижкам можна швидко позбутися таких запасів і повернути кошти в обіг. Надалі ресторанна аналітика дозволить уникати помилок при замовленнях і спрямувати ресурси на популярні позиції меню.

Сучасне програмне забезпечення для управління запасами спрощує ключові процеси – від планування й замовлення до відстеження та обліку. Воно забезпечує точність даних, що полегшує аналіз і допомагає вдосконалити операції всередині ресторану.

Програмне забезпечення для управління запасами ресторану допомагає

автоматизувати і спростити процеси планування, замовлення, відстеження та обліку запасів. Воно надає точні дані, полегшує аналіз та оптимізацію запасів і покращує ефективність управління.

Наразі на ринку існує безліч ефективних програм для управління товарними запасами у різних сферах. Більшість з них можна адаптувати під власні потреби. В будь-якому разі систему важливо обирати враховуючи особливості бізнесу, доступний бюджет і завдання, які вона повинна виконувати. Наприклад, Choice може запропонувати своїм клієнтам інтеграцію з POS-системою Poster — а отже всі дані будуть зібрані в одному місці, що суттєво полегшить роботу з аналітикою.

POS Vector — гарантує повний складський облік: постачання, інвентаризація, списання, переміщення. Програма надає можливість відстежувати залишки запасів в реальному часі, контролювати закупівлю. Також, функціонал дозволяє проводити інвентаризацію в будь-який момент. Серед інших популярних програм можна виділити, зокрема:

- MarketMan — дозволяє контролювати запаси, автоматизувати закупівлі, аналізувати собівартість страв і вести фінансовий облік.
- Zip Inventory — проста у використанні система, яка забезпечує швидку інвентаризацію, прогнозування потреб у закупівлях і контроль рівня запасів у режимі реального часу.
- BlueCart — спеціалізується на оптимізації процесу постачання, допомагаючи ресторанам зменшити витрати завдяки централізованій платформі замовлень.

Крім того, впровадження сучасних рішень дає змогу контролювати терміни придатності продуктів, що знижує ризик використання неякісних інгредієнтів. Деякі системи також включають автоматичне сповіщення про критично низькі залишки товарів, що дає змогу швидко реагувати на потреби ресторану. Окрему увагу варто приділити інтеграції таких систем із бухгалтерськими та фінансовими модулями, що спрощує звітність і контроль витрат.

Ефективне управління запасами в ресторані — це не лише економія ресурсів, а й підвищення загального рівня сервісу, що сприяє довгостроковому успіху закладу. Також одним важливим аспектом контролю запасів є інтеграція з системами постачання, що дозволяє автоматизувати процес замовлення продуктів безпосередньо у перевірених постачальників. Це сприяє оперативному оновленню асортименту і виключає ризик придбання неякісної продукції. Крім того, розширені можливості аналітики допомагають оцінити ефективність співпраці з кожним постачальником, що дозволяє оптимізувати витрати і підвищити якість продуктів.

Отже, вибір програмного забезпечення має враховувати специфіку бізнесу, бюджет і завдання. Оптимальне управління запасами неможливе без проведення регулярної інвентаризації, точного обліку, визначення оптимальних рівнів запасів і співпраці з надійними постачальниками. Замовляти продукти слід з огляду на попит, аналізуючи продажі й уникаючи надлишків та нестач. Автоматизація процесів у поєднанні зі спеціалізованими системами та навчання персоналу дозволять зробити роботу максимально ефективною.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

*Ольга ПАЛІЙ, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Ольга ГУБАРИК,
к. е. н., доцент, в. о. завідувача кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є важливим інструментом для забезпечення прозорості та порівнянності фінансових даних на глобальному рівні. Вони відіграють ключову роль у розвитку міжнародних економічних відносин, сприяючи залученню інвестицій, підвищенню довіри до фінансових ринків та забезпеченню ефективного управління корпоративними фінансами. У сучасних умовах, коли економіка стає все більш глобалізованою, МСФЗ постійно оновлюються, щоб врахувати новітні виклики та тенденції, такі як цифровізація, сталий розвиток та інтеграція з національними обліковими системами. Відповідно, аналіз сучасних тенденцій у розвитку МСФЗ є необхідним для розуміння їх впливу на фінансову звітність та забезпечення ефективної адаптації до змінюваного бізнес-середовища [1].

МСФЗ – це набір міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, що визначають вимоги до складання фінансової звітності компаній. Вони забезпечують прозорість фінансової інформації, сприяють порівнянності звітності між країнами, підвищують інвестиційну привабливість компаній та підтримують глобалізацію бізнесу [2].

МСФЗ постійно розвиваються, щоб відповідати змінам в бізнес-середовищі. Основними напрямками розвитку є: посилення вимог до розкриття інформації, адаптація до цифрової економіки, врахування питань сталого розвитку, конвергенція з іншими стандартами. Метою розвитку є забезпечення актуальності та ефективності МСФЗ [3].

Серед основних впроваджень за останні роки можна виділити наступні:

1. Впровадження нових стандартів:

- МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" (2018) – замінив МСБО 39, удосконаливши класифікацію, оцінку та облік фінансових активів і зобов'язань;
- МСФЗ 15 "Дохід від договорів з клієнтами" (2018) – встановив єдиний підхід до визнання доходу в різних галузях, що підвищило прозорість звітності;
- МСФЗ 16 "Оренда" (2019) – зобов'язав компанії визнавати всі операції оренди на балансі, що підвищило реалістичність фінансових показників;
- МСФЗ 17 "Страхові контракти" (2023) – реформував підхід до обліку страхових контрактів, роблячи звітність більш порівнянною та зрозумілою [4].

2. Перехід до цифрових форматів звітності:

- впровадження XBRL (eXtensible Business Reporting Language) для автоматизації та покращення аналізу фінансових даних;
- створення Електронного формату звітності (ESEF) в ЄС, який зобов'язує

компанії публікувати фінансову звітність у стандартизованому цифровому вигляді [5].

3. Покращення стандартів сталого розвитку (ESG-звітність):

- заснування Міжнародної ради зі стандартів сталого розвитку (ISSB) (2021) – мета якої створити єдині вимоги до розкриття інформації про вплив компаній на довкілля, соціальну сферу та корпоративне управління;

- розробка IFRS S1 та IFRS S2 – стандартів, спрямованих на розкриття кліматичних ризиків і сталого розвитку компаній;

- ESG-звітність – це публічне розкриття компанією інформації про її діяльність у трьох ключових сферах:

- а) екологія (Environmental) – це складова яка охоплює вплив компанії на навколишнє середовище. Сюди входять питання, пов'язані з викидами парникових газів, використанням природних ресурсів, управлінням відходами, збереженням біорізноманіття та іншими екологічними аспектами;

- б) соціальна сфера (Social) – це аспект який стосується відносин підприємства з працівниками, клієнтами, постачальниками та суспільством в цілому. Він включає в себе питання трудових прав, безпеки праці, різноманітності та інклюзії, відносин з місцевими громадами, захисту прав споживачів тощо;

- в) управління (Governance) – це складова яка охоплює структуру управління компанією, її етичні стандарти та практики. Сюди входять питання корпоративного управління, прозорості, антикорупційних заходів, управління ризиками.

4. Гармонізація з національними стандартами:

- поступове зближення МСФЗ з US GAAP (американськими стандартами), що спрощує звітність для транснаціональних корпорацій.

- більше 140 країн офіційно прийняли або адаптували МСФЗ у своїх національних системах обліку [3].

Оскільки МСФЗ постійно оновлюються відповідно до змін у фінансовому середовищі, важливо розглянути останні доповнення та поправки. Нижче наведено таблицю 1, яка відображає ключові зміни в стандартах за останній період.

Літера "S" біля МСФЗ (IFRS) означає "Sustainability" (сталість). Це вказує на те, що стандарт стосується звітності про сталий розвиток. Звітність про сталий розвиток – це процес розкриття інформації про вплив організації на економічні, екологічні та соціальні аспекти. Вона дозволяє оцінити, як компанія сприяє сталому розвитку та які ризики й можливості пов'язані з її діяльністю.

Ключові аспекти звітності про сталий розвиток: цілі (забезпечення прозорості та підзвітності; оцінка та управління впливом на навколишнє середовище та суспільство); складові (екологічна звітність; соціальна звітність; управлінська звітність); стандарти та керівництва: глобальна ініціатива зі звітності (GRI); стандарти Ради з міжнародних стандартів сталого розвитку (ISSB); цілі сталого розвитку ООН (SDGs); переваги: підвищення інвестиційної привабливості; покращення репутації та бренду; зниження ризиків; залучення та утримання талантів [5].

Таблиця 1

Зміни в МСФЗ та їх характеристика

Стандарт/Поправка	Опис	Дата набрання чинності
МСФЗ S1 «Загальні вимоги до розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі сталим розвитком»	Встановлює загальні вимоги до розкриття інформації про ризики та можливості, пов'язані зі сталим розвитком.	1 січня 2024 року
МСФЗ S2 «Розкриття інформації, пов'язаної зі зміною клімату»	Визначає конкретні вимоги до розкриття інформації про ризики та можливості, пов'язані зі зміною клімату.	1 січня 2024 року
Поправки до МСФЗ 16 «Оренда»	Уточнюють вимоги до обліку орендних платежів, пов'язаних з податками та страховими внесками.	1 січня 2024 року
Поправки до МСБО 12 «Податки на прибуток»	Вносять зміни до вимог щодо обліку відстрочених податків, пов'язаних з активами та зобов'язаннями, що виникають внаслідок єдиної операції.	1 січня 2023 року
Поправки до МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»	Визначають, як підприємства повинні розкривати інформацію про облікові оцінки.	1 січня 2023 року
Поправки до МСБО 1 «Подання фінансової звітності»	Вимагають від підприємств розкривати інформацію про їхні суттєві облікові політики	1 січня 2023 року

Отже, сучасні тенденції розвитку МСФЗ спрямовані на забезпечення прозорості, порівнянності та актуальності фінансової інформації в умовах глобалізації та швидких змін бізнес-середовища. Оновлення стандартів, таких як МСФЗ 9, 15, 16 та 17, сприяють підвищенню точності фінансових звітів, а впровадження цифрових форматів звітності та стандартів сталого розвитку (ESG) забезпечують відповідність сучасним вимогам ринку. Гармонізація МСФЗ з національними стандартами також полегшує звітність для транснаціональних компаній, що підвищує інвестиційну привабливість та стабільність фінансових ринків у цілому.

Список використаних джерел.

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Офіційний сайт Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB). URL: <https://www.ifrs.org>.
2. IFRS Foundation. International Financial Reporting Standards (IFRS). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/>.
3. Міжнародна рада зі стандартів сталого розвитку (ISSB). Офіційні документи та стандарти. URL: <https://www.ifrs.org/issb/>.
4. Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB). Оновлення та поправки до МСФЗ. URL: <https://www.ifrs.org/projects/work-plan/>.
5. Звітування про сталий розвиток та ESG-стандарти. Global Reporting Initiative (GRI). URL: <https://www.globalreporting.org>.

ОСОБЛИВОСТІ ВВЕДЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

*Еліна ПОГРІБНЯК, здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Ольга ОДНОШЕВНА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Поняття «Заробітна плата» трактується науковцями і практиками по різному. Зокрема, в Законі України «Про оплату праці» терміном «заробітна плата» позначається винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу» [3].

Заробітна плата - це економічна категорія, що відображає відносини між роботодавцем і найманим працівником з приводу розподілу новоствореної вартості.

Існують певні неточності у визначенні сутності та складу таких понять як «Заробітна плата» і «Оплата праці». Зокрема, згідно Інструкції №5, відповідно до вимог якої перелік виплат, що належать до фонду оплати праці, містить у собі три категорії виплат: фонд основної заробітної плати, фонд додаткової заробітної плати, інші заохочувальні та компенсаційні виплати [1, 3].

При тому, що розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства. В Україні застосовують дві основні форми оплати праці: почасову та відрядну [3].

Почасову форму оплати праці застосовують у разі, коли як вимірник результатів праці використовують кількість відпрацьованого часу.

Відрядна форма оплати праці — за якої розмір заробітку залежить від кількості і якості виконаної роботи згідно з нормами виробітку та відрядними розцінками.

Зарплата працівника, яка обчислюється на основі відпрацьованого робочого часу, відображеного в таблиці, та тарифних ставок (посадових окладів) згідно з штатним розписом, передусім складає фонд основної зарплати. Проте працівник може отримувати й інші компоненти зарплати, які належать до фонду додаткової зарплати або інших заохочувальних та компенсаційних виплат. [3]

Інформація про нарахування зарплати працівників відображається на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Субрахунки, що входять до цього рахунку: 661 «Розрахунки за заробітною платою», 662 «Розрахунки з депонентами», 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

В бюджетних установах затверджено інший план рахунків, тому в бюджетній установі використовується Клас 65 «Розрахунки з оплати праці», Підкласи 6511 «Розрахунки з оплати праці розпорядників бюджетних коштів»

та 652 «Розрахунки з оплати праці державних цільових фондів», а з них використовують рахунок 6511 Розрахунки із заробітної плати та 6521 Розрахунки із заробітної плати. Ці два підкласи відрізняються тим, що розрахунок виконується від розпорядника або від державного фонду.

Рахунок 6511 "Розрахунки з оплати праці" призначений для обліку й узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам із заробітної плати, допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, інших подібних виплат.

За кредитом рахунку відображаються суми нарахованої працівникам заробітної плати, матеріальної допомоги, премій, допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю тощо, суми, що утримуються із заробітної плати за дорученнями-зобов'язаннями працівників. На рахунках 6511 (6521) "Розрахунки із заробітної плати" ведеться облік розрахунків з працівниками, що перебувають і не перебувають у штаті суб'єкта державного сектору, за всіма видами заробітної плати, преміями, допомогою у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.

Основні кореспонденції, які відбуваються у обліку з розрахунками по оплаті праці в державному секторі:

- ДТ 8011/8111 КТ6511 Нараховано заробітну плату;
- ДТ 6414 КТ 6511 Нараховано компенсацію або допомогу працівникам;
- ДТ 8011/8111 КТ6511 Нараховано оплату за перші 5 дні тимчасової непрацездатності;
- ДТ 2114 КТ 6511 Нараховано оплату за тимчасову непрацездатність, допомогу по вагітності.

Нарахування зарплати працівникам здійснюється на основі наказів про прийняття на роботу, переміщення, надання відпустки, звільнення, табелів обліку відпрацьованого часу та інших первинних документів [3].

Також з заробітної плати обов'язково утримуються податки, які сплачуються до нашої держави. До цих податків входить: ПДФО – утримується у розмірі 18%, ВЗ – утримується у розмірі 5 %, ЄСВ – утримується при розмірі 22%. При цьому ПДФО сплачується з нарахованої заробітної плати, тобто вираховується з ЗП працівника, а ЄСВ сплачує роботодавець самостійно [2].

Всі податки сплачуються обов'язково 2 рази на місяць при виплаті заробітної плати та авансу.

Отже, можна зробити висновок, що заробітна плата в державному секторі обліковується так, само як і в приватних організаціях, тільки в державному секторі обов'язково використовується план рахунків, що застосовується в державних установах.

Список використаних джерел.

1. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці. 2019. 40–44 с.
2. Податковий кодекс України / укладач В. Кузнецов. Харків: Фактор, 2011. – 496 с.
3. Закон України «Про оплату праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТФОРМ

Єлизавета РЕШЕТНЯК здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ольга ОДНОШЕВНА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Аграрні підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки та сталого розвитку економіки. В умовах сучасних глобалізаційних процесів та стрімкого розвитку технологій важливо забезпечити ефективність та прозорість обліку та аудиту в аграрному секторі. Використання сучасних електронних платформ у цій сфері є важливим кроком до оптимізації бізнес-процесів і підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств, оскільки дозволяє значно підвищити ефективність управління підприємством, мінімізувати ризики та покращити якість фінансового аналізу.

Облік та аудит в аграрних підприємствах мають свою специфіку, зумовлену сезонністю виробництва, різноманітністю облікових об'єктів та необхідністю контролю за великим обсягом операцій. Традиційні методи обліку часто є трудомісткими та схильними до помилок, що робить використання електронних платформ особливо актуальним, адже сучасні електронні платформи надають широкий спектр інструментів для автоматизації обліку та аудиту. Використання сучасного програмного забезпечення дозволяє зменшити ймовірність людського фактору, а їх поєднання зі штучним інтелектом та іншими аналітичними інструментами дозволяє підприємствам точність і своєчасність облікових операцій, що сприяє покращенню управління обліковими процесами агропідприємств.

На ринку існує безліч електронних платформ обліку і аудиту, адаптованих для аграрного сектору. Серед них варто виділити системи управління підприємством (ERP), системи обліку та звітності, а також спеціалізоване програмне забезпечення для аграрного сектору (табл. 1).

Таблиця 1

Популярні електронні платформи для обліку та аудиту аграрних підприємств

№ з/п	Назва електронної платформи	Характеристика та властивості
1	Farm ERP	Універсальна платформа для управління агробізнесом, що охоплює фінансовий облік, управління ресурсами, планування виробництва та аналіз ефективності
2	Дебет Плюс	Програмний комплекс, розроблений для автоматизації бухгалтерського, оперативного та фінансового обліку підприємств, установ та організацій. Програма створена українською компанією-розробником ПЗ «Дебет Плюс» і надає широкий спектр інструментів для ефективного управління обліковими процесами

Продовження табл. 1

3	SAP Agriculture Management	Інструмент для фінансового та управлінського обліку, який дозволяє інтегрувати всі бізнес-процеси підприємства та аналізувати ефективність операцій у реальному часі
4	AgriChain	Комплексна платформа, що пропонує модулі для управління земельним банком, складським обліком та логістичними процесами
5	M.E.Doc	Система електронного документообігу, яка допомагає автоматизувати процеси обробки документів, звітності та обліку. Програма розроблена українською ІТ-компанією Linkos Group і стала популярною завдяки своїй функціональності та зручності використання

Електронні системи, наведені у таблиці 1, забезпечують автоматичне ведення бухгалтерського обліку, а також синхронізацію з банківськими сервісами, податковими системами та іншими бізнес-інструментами, що спрощує процес ведення бухгалтерського обліку агропідприємств.

Одним із прикладів успішної оптимізації обліку та аудиту за допомогою сучасних електронних платформ є впровадження системи Farm ERP на аграрному підприємстві ТОВ «АгроЛенд». Завдяки цій системі вдалося автоматизувати облік витрат, управління запасами, планування виробництва та здійснення фінансового контролю. Результатом стало зниження витрат на ведення обліку на 20%, підвищення ефективності управління запасами на 30% та збільшення продуктивності праці на 15%.

Тож основними перевагами використання електронних платформ являються:

- автоматизація процесів обліку і аудиту;
- зменшення ймовірності людського фактора, що сприяє зниженню ризику виникнення помилок;
- оптимізація процесів обліку і аудиту;
- можливість інтеграції з іншими інформаційними системами.

Таким чином, оптимізація обліку та аудиту в аграрних підприємствах за допомогою сучасних електронних платформ є важливим кроком до підвищення ефективності та прозорості бізнес-процесів. Використання таких платформ дозволяє знизити витрати, підвищити контроль та аналітичні можливості, що сприяє сталому розвитку аграрного сектору.

Список використаних джерел.

1. Грановська В. В., Феценко Є. А. ефективність та переваги автоматизованих систем у розрахунку заробітної плати для українських компаній. Економіка та суспільство. 2024. № 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/3489/3418/>

2. Сороколів М. Автоматизація обліку в умовах цифровізації економіки: загальнотеоретичні підходи й окремі практичні питання. Галицький економічний вісник. 2024. № 4 (89). URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/46478/2/GEJ_2024_v89n4_Sorokolit_M-Automation_of_accounting_55-62.pdf

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Вікторія САВЧЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Ольга ОДНОШЕВНА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Внутрішній аудит є важливим інструментом забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Він полягає у систематичному аналізі та оцінці фінансово-економічної діяльності організації з метою виявлення потенційних ризиків, запобігання шахрайству, недолікам у внутрішніх контролях і забезпечення стабільного розвитку підприємства. В умовах глобалізації ринку та швидкої зміни економічної ситуації внутрішній аудит стає незамінним елементом для підтримки надійності фінансових операцій і досягнення стратегічних цілей компанії [2].

Основною функцією внутрішнього аудиту є оцінка та управління ризиками. Аудитори постійно аналізують можливі загрози для фінансової стабільності підприємства, оцінюють операційні процеси та фінансові операції, щоб своєчасно виявити потенційні проблеми та запобігти їх виникненню. Вони здійснюють перевірку внутрішніх контролів, оцінюють їх ефективність і пропонують шляхи удосконалення, що дозволяє знизити ймовірність фінансових помилок і зловживань.

Внутрішній аудит має безпосереднє значення для запобігання фінансовим порушенням, адже саме аудитори перевіряють фінансові операції на предмет відповідності законодавству, наявності зловживань або неефективних витрат. Вони займаються виявленням недоліків, що можуть призвести до значних фінансових втрат, і допомагають керівництву підприємства вчасно вжити коригувальних заходів. У разі виявлення фінансових порушень чи несанкціонованих операцій внутрішній аудит дозволяє мінімізувати їх наслідки, що сприяє підтримці стабільного фінансового стану організації [1].

Ще однією важливою функцією є забезпечення відповідності діяльності підприємства внутрішнім стандартам і зовнішнім вимогам законодавства. Постійний моніторинг діяльності підприємства з точки зору відповідності вимогам дає можливість уникнути юридичних ризиків, пов'язаних з порушенням фінансових і податкових норм. Своєчасне виявлення порушень у цьому напрямку дозволяє не тільки уникнути штрафів, але й підвищити рівень довіри до підприємства з боку партнерів і державних органів.

Роль внутрішнього аудиту безпосередньо пов'язана з забезпеченням фінансово-економічної безпеки підприємства, оскільки він впливає на здатність організації ефективно функціонувати в умовах економічної нестабільності.

Система внутрішнього контролю, яка проходить перевірку в рамках аудиту, є основою для забезпечення платоспроможності, ліквідності та прибутковості підприємства. Внутрішні аудитори допомагають оцінити здатність підприємства виконувати фінансові зобов'язання, зберігати ліквідність і підтримувати стабільний грошовий потік. Вони також аналізують, наскільки ефективно використовуються ресурси та чи існують можливості для зменшення витрат без шкоди для основної діяльності. Окрім того, внутрішній аудит допомагає виявляти й управлінські ризики. Аудитори аналізують управлінські процеси та надають рекомендації щодо покращення організаційної структури, удосконалення управлінських рішень і оптимізації бізнес-процесів. Завдяки такому підходу підприємство може не лише мінімізувати внутрішні ризики, але й створювати умови для ефективного розвитку в майбутньому [3].

З розвитком цифрових технологій роль внутрішнього аудиту ще більше зростає. Використання автоматизованих систем і інструментів аналітики великих даних дозволяє значно підвищити точність та ефективність аудиту. Ці інструменти допомагають аудиторам швидше виявляти потенційні ризики та надавати більш детальні рекомендації для їх усунення, що робить внутрішній аудит важливим інструментом для забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації та цифровізації ринку. Внутрішній аудит є невід'ємною частиною системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Його завдання полягають не лише у виявленні проблем, але й у наданні рекомендацій щодо поліпшення управлінських процесів, підвищення ефективності діяльності та запобігання фінансовим порушенням [3]. Він сприяє стабільності та конкурентоспроможності підприємства, що є основою його сталого розвитку. Важливість внутрішнього аудиту також полягає у здатності підтримувати фінансову стабільність підприємства в умовах зовнішніх змін. Аудитори не лише перевіряють внутрішні процеси, але й аналізують зовнішні фактори, що можуть вплинути на фінансові результати організації [2]. У разі кризових ситуацій аудит допомагає виявити слабкі місця у стратегії підприємства та пропонує шляхи адаптації до нових умов.

Для забезпечення ефективної роботи внутрішнього аудиту необхідно вдосконалювати методи перевірки та інтегрувати новітні технології, що знижують людський фактор і підвищують швидкість оцінки ризиків [1]. Автоматизація процесів дозволяє отримувати точніші та своєчасні дані, забезпечуючи стійкість і розвиток підприємства в довгостроковій перспективі. Ефективний внутрішній аудит є ключовим інструментом управління ризиками.

Список використаних джерел.

1. Каліцінська К. О. Роль внутрішнього аудиту в системі економічної безпеки підприємства. Економіка та підприємництво, 2011. №3. С. 136.
2. Олійник С. О. Внутрішній аудит в системі економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2013. Вип. 181 (3). С. 213-218.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ

Олександр ФОРІЙ, здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ольга ОДНОШЕВНА,

к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Управління банківськими ризиками є критично важливим аспектом діяльності фінансових установ. Зростання цифрових технологій трансформує традиційні підходи до ідентифікації, оцінки та мінімізації ризиків. Застосування інноваційних технологій підвищує ефективність, знижує витрати та покращує безпеку банківських операцій. Банківські ризики — це потенційні фінансові втрати, що можуть виникнути внаслідок невизначеності в банківській діяльності. Основними видами ризиків є кредитний, ринковий, операційний, ліквідності, процентний та репутаційний ризики. Кожен тип ризику вимагає окремого підходу до управління та контролю.

Цифрові технології як інструмент управління ризиками:

1. *Big Data та аналітика даних*

- Аналіз великих обсягів даних (транзакції, соціальні мережі, економічні показники) дозволяє виявляти закономірності та прогнозувати ризики.

- Інструменти штучного інтелекту (AI) використовуються для автоматизованого аналізу даних та прийняття рішень щодо кредитування.

- Використання прогнозної аналітики для передбачення ринкових тенденцій.

2. *Машинне навчання та штучний інтелект*

- AI використовується для виявлення шахрайських операцій у режимі реального часу, аналізуючи аномалії в транзакціях.

- Моделі машинного навчання аналізують поведінку клієнтів та прогнозують фінансові ризики, такі як дефолт за кредитом.

- Використання чат-ботів для швидкого реагування на запити клієнтів, та виявлення потенційних проблем.

3. *Блокчейн-технології*

- Забезпечують прозорість та безпеку транзакцій, запобігаючи шахрайству та фальсифікації даних.

- Смарт-контракти автоматизують виконання угод, зменшуючи операційні ризики.

- Можливість відслідковувати походження активів, що зменшує ризики, пов'язані з відмиванням коштів.

4. *Хмарні технології*

- Забезпечують гнучкість та масштабованість IT-інфраструктури, дозволяючи швидко адаптуватися до змін ринку.

- Спрощують обмін даними та співпрацю між підрозділами банку.

- Централізоване зберігання даних, що покращує можливості для аналізу ризиків.

5. *Кібербезпека*

- Сучасні системи кіберзахисту (фаєрволи, системи виявлення вторгнень) запобігають кібератакам та витоку даних.

- Багатофакторна аутентифікація та біометричні технології підвищують безпеку доступу до банківських систем.

- Постійний моніторинг мережі для виявлення та нейтралізації потенційних загроз.

Переваги впровадження цифрових технологій: - Підвищення точності оцінки ризиків за рахунок аналізу великих даних та використання AI; - Автоматизація процесів управління ризиками, що зменшує людський фактор та підвищує ефективність; - Зниження операційних витрат та часу на обробку транзакцій; - Покращення клієнтського досвіду та підвищення довіри до банку; Можливість приймати швидкі та обґрунтовані рішення, на основі аналізу великих масивів даних; - Покращення якості звітності, та можливість швидкого реагування на запити регуляторів.

Виклики та перспективи включають необхідність дотримання регуляторних вимог (GDPR, AML) при впровадженні нових технологій, високу вартість впровадження та обслуговування інноваційних рішень, підготовку кваліфікованих кадрів для роботи з новими цифровими інструментами, забезпечення захисту персональних даних клієнтів, необхідність постійного оновлення технологій, через постійне виникнення нових кіберзагроз.

Банківські ризики класифікуються на кредитний ризик – ризик неповернення позичальником кредитних коштів. Цифрові технології дозволяють оцінювати кредитний ризик на основі великих даних, аналізуючи кредитну історію, поведінку клієнтів та макроекономічні показники. Ринковий ризик – Ризик втрат внаслідок змін ринкових цін (У майбутньому цифрові технології відіграватимуть ключову роль у забезпеченні стабільності банківської системи, що потребує подальшого дослідження їх впливу на банківські ризики.

Цифрові технології значно підвищують ефективність управління банківськими ризиками. Інтеграція штучного інтелекту, машинного навчання, блокчейну та хмарних рішень дозволяє банкам своєчасно і точно ідентифікувати потенційні загрози та мінімізувати їх наслідки. Подальший розвиток та впровадження цих технологій є запорукою стабільності та безпеки банківської системи в умовах цифрової трансформації.

Список використаних джерел.

1. Бланк І. А. Управління банківськими ризиками: навчальний посібник. Київ: Ніка-Центр, 2019. 320 с.

2. Петренко С. В. Цифрові технології в банківському секторі України // Фінанси України. 2021. № 3. С. 45–52.

3. Сухарев О. С. Ризики та загрози фінансової стабільності в умовах цифрової трансформації. Економіка і прогнозування. 2020. № 4. С. 91–105.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ СКЛАДСЬКИМИ ЗАПАСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

*Ольга ЗАЙЦЕВА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 073 «Менеджмент»,*

*Дар'я КРАСНОПЕР, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 051 «Економіка»*

*Науковий керівник: Світлана НУЖНА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Сільське господарство є однією з ключових галузей економіки, що забезпечує продовольчу безпеку країни. Ефективне управління складськими запасами сільськогосподарської продукції відіграє вирішальну роль у забезпеченні стабільності постачання, мінімізації втрат та оптимізації витрат. В умовах зростання обсягів виробництва та розширення ринків збуту, традиційні методи управління запасами стають недостатньо ефективними. Необхідність впровадження сучасних інформаційних технологій для автоматизації та оптимізації процесів управління запасами стає все більш очевидною.

Традиційні методи управління запасами часто не здатні впоратися зі зростаючими обсягами виробництва та вимогами ринку. Це призводить до таких проблем, як: втрати продукції через неправильне зберігання; незбалансованість запасів. (Недостатній контроль за рівнем запасів може призвести до дефіциту продукції в періоди високого попиту або до надлишку продукції, що призводить до додаткових витрат на зберігання); складність прогнозування попиту. (Сезонність виробництва та коливання ринкових цін ускладнюють прогнозування попиту на сільськогосподарську продукцію); неефективне використання складських площ (неоптимізоване розміщення продукції на складі призводить до неефективного використання складських площ та збільшення витрат на зберігання).

Впровадження інформаційної системи для управління складськими запасами дозволяє автоматизувати процеси обліку, контролю та аналізу запасів, що сприятиме: зменшенню втрат продукції, оптимізації рівня запасів, покращенню прогнозування попиту, ефективному використанню складських площ та зменшенню людського фактору у помилках. Для ефективного управління складськими запасами сільськогосподарської продукції можна використовувати різноманітні інформаційні системи, які відрізняються функціональністю та масштабом.

1. *Системи управління складом (WMS)*, призначені для автоматизації та оптимізації всіх складських процесів. Вони дозволяють: вести точний облік товарів, оптимізувати розміщення продукції на складі, контролювати терміни придатності, автоматизувати процеси приймання та відвантаження, а також, відстежувати рух товарів у реальному часі.

2. Системи управління ресурсами підприємства (ERP), це системи є комплексними рішеннями, які інтегрують всі основні бізнес-процеси підприємства, включаючи управління запасами. Вони дозволяють: планувати виробництво та закупівлі; вести облік фінансів; управляти відносинами з клієнтами, аналізувати дані та приймати обґрунтовані рішення. ERP-системи підходять для великих агрохолдинґів, які потребують централізованого управління всіма аспектами діяльності.

3. Системи управління запасами (ABM Movelix) - ці системи зосереджені на оптимізації рівня запасів та прогнозуванні попиту. Вони дозволяють: автоматично розраховувати оптимальний рівень запасів, прогнозувати попит на основі історичних даних та сезонних коливань, формувати замовлення на поповнення запасів.

4. Існують системи, розроблені спеціально для потреб сільськогосподарських підприємств. Вони враховують особливості зберігання та обробки сільськогосподарської продукції, такі як: контроль умов зберігання (температура, вологість), облік якості продукції та відстеження походження продукції.

Особливу увагу привертає інформаційна система Qguar WMS PRO. Qguar WMS PRO – комплексне логістичне рішення для складських об'єктів.

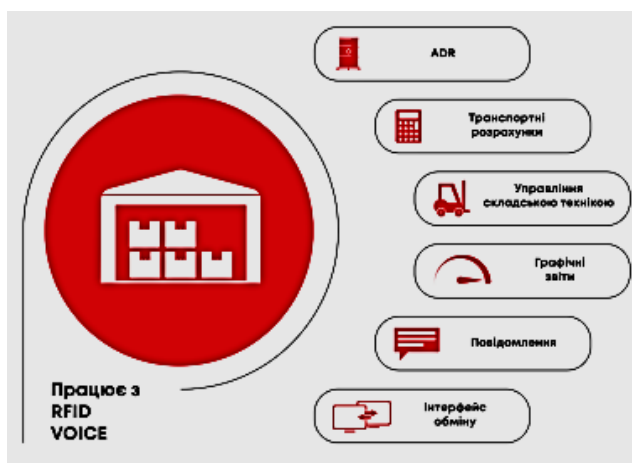

Рис. 1. Аспекти роботи системи Qguar WMS PRO

Система автоматизації складу Qguar WMS – це система призначена для підтримки роботи складу будь-якого рівня складності, оснащеного різними видами складського обладнання і може бути використана для виробничих компаній, логістичних операторів, рітейлерів і дистриб'юторів, спеціалізованих складів (рис. 1). Qguar WMS Pro працює з більшістю сучасних технологій включаючи – RFID і Voice.

Система Qguar WMS Pro підтримує обслуговування всіх складських процесів в незалежності від

розміру підприємства і складності його бізнес-процесів. Система підтримує операції з обробки товаропотоків як для необмеженої кількості власних, так і орендованих складів. Qguar WMS Pro містить повний набір спеціалізованих функцій, які в змозі задовольнити навіть найвибагливіші вимоги клієнтів (рис. 2).

Система управління складом забезпечує абсолютний контроль за рухом і збереженням товарів – скорочення помилок, нестач, гарантує прозоре управління складом з будь-якого пункту, підходить навіть для складів зі складною типологією, для складів будь-якого розміру, впорядковує поточні процеси та допомагає якнайкраще організувати діяльність на складі, уникаючи помилок.

Іншим рішенням є *Odoo ERP* — потужна та проста у використанні платформа, яка об'єднує всі ваші бізнес-інструменти в одному місці. Це ERP-система для управління складами та логістикою.

Рис. 2. Функціональні блоки *Qguar WMS PRO*

Odoo пропонує:

1. Відстеження в реальному часі. Відслідковує рівень запасів у кількох локаціях з миттєвим доступом до даних про наявність та рух товарів.
2. Автоматичне поповнення. Автоматизує закупівлю та виробничі замовлення, щоб уникнути дефіциту або його надлишку товарів.
3. Управління складами. Працює одночасно з кількома складами, включаючи використання розумної маршрутизації.
4. Інтеграція з перевізниками. З'єднується з перевізниками для генерації етикеток, відстеження, розрахунку вартості та ефективного виконання замовлень.
5. Сканування штрих-кодів. Підвищує ефективність складу, зменшуючи помилки та пришвидшуючи прийом, підбір, пакування та коригування запасів.
6. Оцінка та звітність. Отримує інсайти по інвентаризації з детальними звітами, з використанням методів FIFO, LIFO та середньої вартості.
7. Партії та серійні номери. Відстежує відповідність стандартам та контролює якість через відстеження партій та серійних номерів.
8. Інтегровані модулі. Безшовно інтегрується з модулями Продажів, Закупівель, Виробництва та Бухгалтерії для повної автоматизації бізнес процесів.

Отже, розробка та впровадження інформаційної системи для управління складськими запасами сільськогосподарської продукції є важливим кроком на шляху до підвищення ефективності аграрного сектору. Аналіз існуючих систем та розробка концепції власної системи дозволили виявити ключові вимоги до такого рішення. Використання сучасних інформаційних технологій, таких як *Qguar WMS PRO* та *Odoo ERP*, дозволяє автоматизувати та оптимізувати процеси обліку, контролю та аналізу запасів. *Qguar WMS PRO*, як спеціалізована система управління складом, забезпечує точний облік товарів, оптимізацію розміщення продукції та контроль термінів придатності. *Odoo ERP*, як комплексна система управління ресурсами підприємства, інтегрує всі основні бізнес-процеси, включаючи управління запасами, фінансами та відносинами з клієнтами.

МЕТЕОМОНІТОРИНГ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

*Нікіта КАШИРА, Ілля ТЕРЕЩЕНКО, здобувачі другого (магістерського)
рівня вищої освіти, ОПП «Ветеринарна медицина»*

*Науковий керівник: Ольга КОЛІСНИК, викладач
кафедри інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Рослинницька галузь у XXI столітті зазнала численних змін, які зробили її більш ефективною і точною. Та є фактор, що значною мірою впливає на результат діяльності господарства, але не підлягає вдосконаленню – це погода. Метеомоніторинг – це інструмент аграрія проти екстремальних погодних умов, яких неможливо уникнути, але до яких можна підготуватись, та зробити так, щоб негода більше не буде фактором що лімітує врожайність.

До продукту метеомоніторингу входять:

- дані фактичних погодних умов росту культур (температура та вологість ґрунту й повітря, кількість опадів тощо);
- точний локальний прогноз погоди (окремо для кожного поля);
- історичні погодні дані для аналізу ефективності технології (сума опадів, температур, сонячної активності та ін.)

Безкоштовні метеодані в рослинництві – це супутниковий прогноз з великою просторовою сіткою. Фактичні погодні умови можуть суттєво відрізнятись навіть на відстані кількох кілометрів. Зайві міліметри опадів, градуси тощо, можуть суттєво впливати на результат виконання агрооперацій. Супутниковий прогноз, який не перевіряється наземними метеостанціями, не дає впевненості, що препарати вносяться за сприятливих умов, а рослини отримують достатній захист та живлення.

Сучасні метеостанції широко використовуються в сільському господарстві.

Слід одразу зазначити: метеостанція не робить прогноз, вона фіксує реальні наземні метеоумови. Коли ми говоримо про прогноз, завжди маємо на увазі супутниковий моніторинг, коли про фактичні умови – польові метеостанції та датчики. Наземні станції метеомоніторингу лише вивіряють супутниковий прогноз актуалізуючи його для конкретних полів господарства.

Види метеоданих:

- супутникові прогнози (метеодані без підтвердженого джерела);
- метеодані з наземних станцій та датчиків, які мають координатну прив'язку (група консолідованих полів, або окреме поле).

Метеодані з мережі наземних станцій можуть бути доступні навіть якщо аграрій не має власної метеостанції. Метеодані прив'язуються до полів, а не до метеостанцій. Для одного поля може бути кілька метеостанцій (встановлені на полях в інших аграріїв регіону) і обираємо які дані більш точні.

Останніми роками рослинницька галузь України потроху звикає до точних технологій. Аграрії частіше почали використовувати системи GPS-навігації польової техніки, диференційне внесення препаратів, посів зі змінною нормою, тощо. Зі зваженим використанням ресурсів збільшився запит і на точні метеодані.

Сьогодні продукт метеомоніторингу пропонують багато компаній, та якість цього прогнозу не однакова. Умовно польові метеостанції та датчики які є на ринку, можна розділити на любительські пристрої та професійні.

Рис. 1. Сучасна метеостанція

Велика кількість компаній, що прийшла в агробізнес вихідці з інженерної сфери. Вони розвиваються в напрямку послуг метеомоніторингу, щоб знайти застосунок власним приладам, які не завжди мають достатню точність. Це можна порівняти з виробниками GPS-трекерів для транспортних засобів загального користування, які прийдуть зі своїм продуктом в агробізнес. Маючи похибку позиціювання 3-5 метрів, вони просто не зможуть виконати задачі, які потребують сантиметрової точності (і яку забезпечують трекери для польової техніки з використанням уточнювального RTK-сигналу).

Компанія Meteotrek – один з лідерів ринку метеоданих в Україні, яка успішно конкурує як з вітчизняними виробниками, так і з імпортом обладнання.

Апаратна частина рішення виробляється на підприємстві, яке укладає контракти зі світовими автомобільними концернами (підрядне підприємство для виготовлення компонентів), та є одним з кращих контрактних виробництв електроніки в Україні.

Польові метеостанції та датчики – доповнюють лінійку приладів для аграріїв під власним брендом Vitrek. До метеостанцій компанія вже не один рік успішно співпрацювала з представниками аграрного ринку, пропонуючи їм GPS-трекери та прилади для GPS моніторингу.

Програмне забезпечення і менеджмент здійснюється спільно з виробничим блоком. Це дозволяє швидше реагувати на запити ринку і клієнтів. Замість того щоб копіювати досвід конкурентів, Meteotrek отримується фідбек від агровиробників. Тож продукція компанії заточена під вимоги саме українського агробізнесу. Meteotrek – це комплексна компанія, яка працює як розробник програмного забезпечення, виробник обладнання та інтегратор рішення. Компанія має службу підтримки, яка надає рекомендації по впровадженню метеомоніторингу в господарстві таким чином, щоб він приносив реальну користь, а також навчає правильно користуватись продуктом.

Близькість до клієнтів – запорука успішної співпраці з агрокомпаніями. Успішне виконання пілотних проєктів вже неодноразово призводило до розширення співпраці, та укладання контрактів з великими агрохолдингами нашої країни.

ОНЛАЙН ТЕХНОЛОГІЇ МОНІТОРИНГУ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Єва МАРТИНЕНКО, Владислав КУХТИЦЬКИЙ,
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Технології захисту навколишнього середовища»

Науковий керівник: Вікторія ДМИТРИЄВА,
к. і. н., доцент, доцент кафедри
інформаційних систем і технологій

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Сучасні програмні онлайн засоби допомагають виконувати аналіз стану зовнішнього середовища. Серед них відома SaveEcoBot, яка є єдиною екологічною системою, що дозволяє вивчати стан повітря, радіаційний фон, якість води та інші показники. Ця система збирає інформацію з понад 500 станцій моніторингу середовища в Україні. Отримати доступ до SaveEcoBot можна через вебсайт, чат-бот та мобільний додаток. Наприклад, даний інформаційний ресурс дозволяє використовувати карти якості повітря, рівня радіаційного забруднення в населених пунктах, місця пожеж та мапи напрямків вітру (рис. 1). Технологія дозволяє отримувати миттєві повідомлення в режимі реального часу про забруднення повітря шкідливими речовинами.

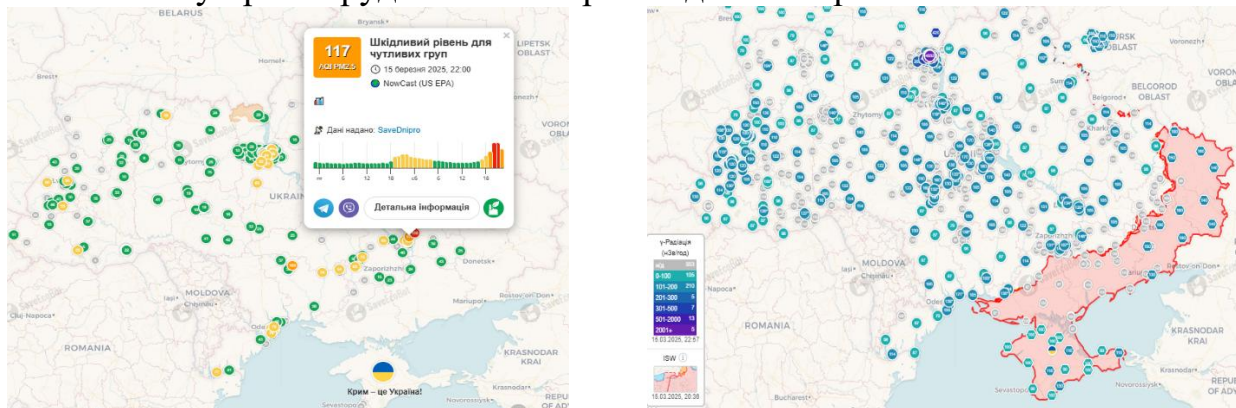

Рис. 1. Карти SaveEcoBot [1].

Сторінка результатів екологічних перевірок даного інформаційного ресурсу надає можливість вказати населений пункт, який цікавить користувача, зазначити параметри та отримати необхідні характеристики і рекомендації автоматизованого «інформера якості повітря» (рис. 2):

Рис. 2. Інформаційна панель якості повітря міста Дніпро SaveEcoBot [1].

Онлайн ресурс Open Access спрямований на забезпечення відкритого доступу до інформації та призначений для управління природними ресурсами. Названа технологія містить спеціальні інструменти для відображення стану довкілля (рис. 3). Для отримання необхідної інформації можна покроково вказати одну або кілька назв населених пунктів, зазначити часові межі (наприклад, роки) та вказати індикатори, які необхідно відобразити на картах та виконати порівняльний аналіз.

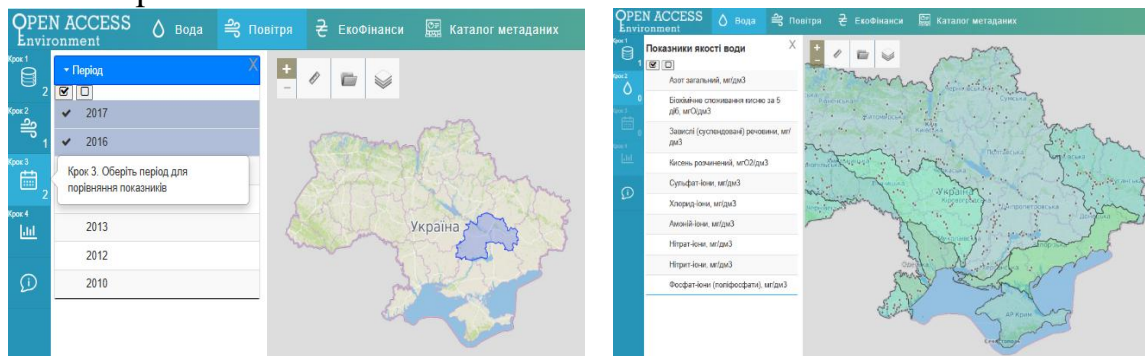

Рис. 3. Карта якості повітря та води Open Access [2].

Для онлайн-моніторингу в Україні використовують супутникові знімки та інші інструменти візуалізації даних. Одним з таких ресурсів є EOS Data Analytics (EOSDA) [3], що представляє собою комплексну цифрову платформу, яка збирає дані з різних джерел. Інформація цього ресурсу використовується в сільському і лісовому господарствах. Дана технологія допомагає відстежувати зміни у стані рослинності, вологості ґрунтів; дозволяє виявляти незаконні вирубки лісів, надає оцінку стану лісів та допомагає здійснювати контроль за пожежами.

Відомо, що, крім названих технологій моніторингу довкілля, за участі науково-дослідних інституцій Європи розробляється проєкт GoldenEye, який, як EOSDA, використовує результати супутникового спостереження, дрони та наземні датчики для моніторингу територій, на яких відбувається видобуток корисних копалин. Мета такого проєкту полягає у підвищенні безпеки на гірничих підприємствах та зменшенні шкідливого впливу видобутку на довкілля. Для миттєвої обробки інформації та її візуалізації використовуються алгоритми машинного навчання та штучного інтелекту, які вивчають та аналізують типи ґрунтів, рослинності, водних ресурсів та інші показники. На думку фахівців, такий проєкт допомагає дотримуватися відповідних норм та покращувати екологічну ситуацію в країні.

З появою алгоритмів штучного інтелекту отримувати необхідну інформацію, та виконувати її миттєвий аналіз стало простіше. Це суттєво допомагає приймати адекватні рішення в процесах управління у видобувній, переробній промисловості, в сільському та лісовому господарствах з мінімальною шкодою для зовнішнього середовища та здоров'я населення країни.

Список використаних джерел.

1. SaveEcoBot: Єдина в Україні екологічна система. URL: <https://www.saveecobot.com/>
2. Open Access. URL: <https://openaccess.org.ua/>
3. EOS Data Analytics (EOSDA). URL: <https://eos.com/uk/>

ЦИФРОВІ РІШЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Вероніка МАРЧЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Садово-паркове господарство»

*Науковий керівник: Інна ШРАМКО,
старший викладач кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Цифровізація аграрного бізнесу суттєво змінює підходи до ведення сільського господарства, виробляючи його більш технологічним, ефективним та прибутковим. На думку гендиректора асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» Олега Хоменко використання цифрових рішень в аграрному бізнесі підвищить його прибутковість мінімум на 15-20%. Дані інноваційні рішення дозволять знизити витрати на виробництво за рахунок використання метеостанцій, підтримуючих зв'язок з супутниками, впровадження систем точного землеробства та внесення засобів захисту та підживлення рослин [1].

В серпні 2024 року компанія Aggeek оприлюднила результати, вперше проведеного в Україні, дослідження «Цифрове Агро 2024» про застосування новітніх цифрових технологій в аграрних компаніях України. Компанія Aggeek.net представляє собою команду журналістів, дизайнерів та редакторів, які досліджують та представляють широкому колу читачів сучасний контент про розвиток аграрного виробництва. Дане дослідження включало в себе аналіз цифрових рішень для цього напрямку та використання аграріями України представлених на ринку цифрових технологій. Також розглядалися перешкоди на шляху впровадження фінансових, технічних чи організаційних цифрових технологій. Основними технологічними трендами, які формують конкурентоспроможний агробізнес, були визначені точне землеробство, супутниковий моніторинг, використання дронів для проведення моніторингу посівів та використання штучного інтелекту для аналізу даних та прийняття оперативних управлінських рішень. Дослідження оцінювало економічну вигоду від впровадження цифрових технологій, їх вплив на врожайність, зменшення витрат на технологічні ресурси, підвищення ефективності використання та людського фактору, зниження негативного впливу на довкілля.

Дослідження відбувалося шляхом опитування по використанню наступних цифрових рішень: паспортів полів, фіксацією історичних даних, базових GIS сервісів, інформаційних систем обліку та керування аграрними підприємствами, систем керування ресурсами сільськогосподарського підприємства, впровадження електронного документообігу з використанням ЕЦП/КЕП, моніторинг процесів вирощування сільськогосподарських культур, закупівлю та постачання товарно-матеріальних цінностей, проведення агрохімічного аналізу земельних ресурсів, застосування технологій Regenerative agriculture для підтримки процесів скорочення викидів CO₂ та використання технологій керування проєктами [2]. На основі отриманих даних дослідження були сформовані практичні рекомендації для різних учасників аграрного ринку, включаючи фермерів, агрохолдинги, постачальників

технологій, інвесторів та державні органи .поради щодо вибору цифрових рішень, прогнозування рентабельності впровадження технологій, зміни законодавства та можливості фінансування цифрових ініціатив.

Дане дослідження охопило дві групи респондентів – 50 інноваційних аграрних компаній (Kernel, «Аспарта-Київ», ІМК та інші) та 2800 респондентів, що приймали участь у відкритому голосуванні за допомогою цифрових каналів комунікації. Ключовими результатами досліджень стали:

- 80% аграрних компаній України використовують автопілоти. Ці технологічні рішення забезпечують автоматичне керування сільськогосподарською технікою і базуються на GPS навігації. Використання автопілотів дозволяє забезпечити точність руху техніки до 2.5 см, що відповідно мінімізує кількість проходів та оптимізує використання посівного матеріалу, добрив та засобів захисту рослин.

- 78% компаній застосовують посекційне відключення форсунок при внесенні засобів захисту рослин, що дозволяє уникнути повторної обробки ділянок посівів і відповідно значно зменшити витрати на придбання відповідних засобів.

- 59 % аграрних виробників України використовують дрони для внесення засобів захисту рослин, хоч і не всіх площах земельного банку. Такий підхід призводить до високої точності, економії ресурсів та мінімального впливу на довкілля , адже дрони працюють за програмованими маршрутами, що дозволяє обробляти поля з точністю 1-2 см. Такий метод дозволяє знизити витрати хімікатів до 30% та у 10 разів менше використати води, не використовувати важку сільськогосподарську техніку, що призводить до зменшення витрат та ПММ та мінімізувати вплив на ущільненість ґрунтів.

- 29% аграрних компаній для моніторингу розвитку посівів використовують супутники. Дана цифрова технологія дозволяє оцінювати стан посівів за допомогою індексів рослинності (NDVI, EVI, GCI та інших), також швидко виявити посуху, нестачу живих речовин, хвороб та пошкодження посівів шкідниками [3].

В цілому дослідження «Цифрове Агро 2024» стало кроком у розумінні рівня цифровізації аграрного бізнесу України та показало, що впровадження інноваційних цифрових технологій сприяє його трансформації більш у стійку, ефективну та прибуткову сферу, що здатна адаптуватися до сучасних викликів, таких як зміна клімату, зростання попиту на екологічну продукцію та організацію висококонкурентного аграрного бізнесу.

Список використаних джерел.

1. Сайт Agroportal. URL: <https://agroportal.ua/news/rastenievodstvo/pributkovist-agrobiznesu-pokrashchuyetsya-na-15-20-zavdyaki-cifrovizaciji>
2. Сайт Українського клубу аграрного бізнесу. URL: https://www.ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/yaki_tsifrovi_tekhnologii_vikoristovuyut_agrarii_ukraini_nove_doslidzhennya_vid_aggeek
3. Сайт асоціації IT Ukraine Association. URL: <https://itukraine.org.ua/aggeek-predstaviv-doslidzhennya-tsifrove-agro-2024-novij-poglyad-na-tsifrovizatsiyu-agrobiznesu/>

МАРКЕТИНГ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ ТА МЕТАВСЕСВІТАХ

*Олександр ПІГУР, Сергій ЛОБАНЬ, здобувачі першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, ОПП «Маркетинг»*

*Науковий керівник: Світлана МОРОЗ,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Маркетинг у віртуальній реальності (VR) та метавсесвітах відкриває безмежні можливості для торгівельних марок, дозволяючи їм створювати унікальний та захоплюючий досвід для споживачів. Ці технології дають змогу вийти за межі традиційного маркетингу та побудувати глибокий зв'язок з цільовою аудиторією. Флагманом віртуальної реальності (VR) та метавсесвітів була ігрова індустрія і розважальний контент, але з часом сфера використання значно розширилась внаслідок розробки нових технологій, високу конкуренцію серед виробників та зростання очікувань і обізнаності споживачів.

Відмітимо інноваційні платформи метавсесвітів – Decentraland, The Sandbox, Horizon Worlds, котрі є наочними прикладами використання VR для маркетингу, адже бренди можуть створювати віртуальні магазини, події та рекламу на їх обладнанні та програмному забезпеченні.

Основні аспекти маркетингу у VR та метавсесвітах:

1. Імерсивний досвід. VR та метавсесвіти забезпечують повне занурення у віртуальний світ, що дає змогу споживачам відчувати продукт або послугу так, ніби вони їх реально використовують чи отримують.

Бренди можуть створювати інтерактивні віртуальні магазини, шоуруми, події та ігри, де споживачі можуть досліджувати продукти, взаємодіяти з ними та отримувати незабутні враження. Зокрема, для інтернет-магазинів актуально коли клієнти онлайн «приміряють» одяг або тестують меблі. Автовиробники використовують VR для створення віртуальних тест-драйвів, де клієнти можуть випробувати автомобілі в різних умовах, не ризикуючи технікою чи життям.

2. Персоналізація. Метавсесвіт дає нагоду збирати величезні масиви даних про поведінку та вподобання користувачів, що дозволяє брендам створювати персоналізовані маркетингові кампанії. В той же час перед користувачами постає ризик розкриття персональних даних і потрібно чітко це усвідомлювати.

Кожен користувач може мати свого аватара, який відображає його індивідуальність, що сприяє адаптації брендами своїх повідомлень та пропозицій до конкретних потреб. Nike активно використовує VR та метавсесвіти для створення інтерактивного досвіду. Наприклад, створення віртуальних спортивних майданчиків в Roblox, де користувачі можуть брати участь у змаганнях та взаємодіяти з брендом.

3. Інтерактивність. VR та метавсесвіти надають можливість активної взаємодії з продуктами та брендами. Споживачі можуть тестувати продукти, брати участь в іграх, спілкуватися з іншими користувачами та отримувати миттєвий зворотний зв'язок.

Важливо відмітити сайти з освітнім контентом та творчим інструментарієм. На Duolingo пропонуються персоналізовані навчальні плани й відстеження прогресу, інтерактивні теми з вивчення іноземних мов, що включають вправи на читання, письмо, аудіювання та мовлення. Google Arts & Culture надають віртуальні екскурсії музеями світу та можливість досліджувати мистецькі об'єкти детально, близько та у високій роздільній здатності. Слід зауважити, що віртуальні екскурсії використовують і вітчизняні заклади освіти для залучення здобувачів. Інтерактивний редактор для Canva надвичайно корисний інструмент для маркетолога, бо містить велику бібліотеку шаблонів для створення дизайну презентацій, листівок, сайтів та публікацій в соціальних мережах.

4. Створення спільнот. Метавсесвіти створюють простори для спілкування та взаємодії між користувачами, що дозволяє брендам будувати лояльні спільноти. Бренди можуть організовувати віртуальні події, зустрічі та форуми, де споживачі можуть обмінюватися досвідом та ідеями. Університети теж можуть створювати віртуальні кампуси, де студенти відвідують лекції, беруть участь у дискусіях та працюю над проектами. Міжнародна освітня платформа Ukraine Global Faculty є теж яскравим прикладом створення спільноти для навчання та обміну досвідом.

5. Нові можливості для реклами. Віртуальна реальність та метавсесвіти відкривають нові канали для реклами, такі як віртуальні білборди, інтерактивні реклами та профінансовані події. Бренди можуть використовувати ці канали для залучення уваги аудиторії та просування своїх продуктів, в тому числі й для не прямої реклами.

Основними інструментами та технологіями для створення віртуальної реальності наразі є:

- VR-гарнітури: Oculus Rift, HTC Vive, PlayStation VR.
- платформи метавсесвітів: Decentraland, The Sandbox, Horizon Worlds.
- інструменти для створення VR-контенту: Unity, Unreal Engine.
- технології блокчейн та NFT: для створення віртуальної власності та токенизованих активів.

В цілому основними перевагами маркетингу у VR та метавсесвітах є:

- Підвищення залучення та лояльності клієнтів.
- Створення унікального та незабутнього досвіду.
- Персоналізація маркетингових кампаній.
- Розширення можливостей для реклами та просування.
- Побудова лояльних спільнот.

Слід відмітити і ризики та проблеми досліджуваних засобів:

- Висока вартість розробки та впровадження.
- Технічні обмеження та необхідність спеціалізованого обладнання.
- Питання конфіденційності та безпеки даних.
- Необхідність адаптації до нових форм взаємодії з аудиторією.

Підсумуюмо, маркетинг у VR та метавсесвітах – це динамічна та перспективна галузь, яка постійно розвивається. Бренди, які першими адаптуються до цих нових технологій, отримають значну конкурентну перевагу.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ

Ярослав ПОПОВ, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

ОПП «Харчові технології»

Науковий керівник: Юлія КАРАМУШКА, викладач

кафедри інформаційних систем і технологій

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Інформаційні технології проникають в усі сфери нашого життя, зачіпляючи і харчову промисловість. Харчові технології постійно вдосконалюються, а останні досягнення в області харчових продуктів радикально змінили наш раціон. Мета харчових технологій на сьогодні це поліпшення якості продуктів, підвищення безпеки і створення нових рішень. Завдяки інноваціям людство може насолоджуватися продуктами, які раніше були невідомі або недоступні. Сьогоднішній розвиток технологій харчування дозволяє не тільки поліпшити смак та вигляд страви, але і зробити його більш корисним і екологічним чистим. Проаналізуємо важливість інформаційних технологій у сучасному харчовому виробництві:

- Вертикальні ферми – це теплиця з багатоярусним плануванням рослин. Він оснащений передовими технологіями, які контролюють клімат, освітлення та воду. Таку ферму можна розмістити не тільки на землі, але і на даху або в підвалі. Розміри різняться від шаф в довжину один метр чи до вантажних контейнерів. Його основні переваги – економне використання площі та води, незалежність від погодних умов та можливість збирати врожай цілий рік. Рослина не росте в ґрунті, а вирощується з використанням гідропонних і аеропонних методів. При вирощуванні не використовуються пестициди, через що продукт можна назвати екологічним чистим. У відомому нью-йоркському ресторані «Atera» використовується вертикальна ферма для вирощування свіжих овочів та зелені території ресторану, що забезпечує максимальну свіжість продуктів.

- Штучне м'ясо – одне з найвідоміших нововведень у харчовій промисловості. Воно виготовляється з рослинних компонентів або вирощується в лабораторії з використанням клітин тварин. Одне з головних переваг – допомога зменшити негативний вплив на навколишнє середовище та забезпечити більш етичні умови виробництва м'яса. Компанія «Impossible Foods» використовує технології для створення штучного м'яса, яке за смаком і текстурою повністю повторяє справжнє м'ясо. Вони використовують гем-білок, який міститься в рослинах. Через це воно надає схожість з м'ясом тварин.

- 3D-друк їжі – це технологія, яка використовує 3D-принтери для створення страв шляхом нанесення їстівних інгредієнтів, наприклад, пасти, пюре або порошку. Це відкриває нові можливості для приготування їжі, дозволяючи експериментувати з різними рецептами та інгредієнтами. Пако Перес – шеф-кухар, який використовує 3D-принтер для створення кулінарних страв у своєму ресторані «La Enoteca», що знаходиться в Іспанії. Ця техніка дозволяє йому експериментувати з формою і текстурою страви.

- Нанотехнології в харчуванні – використовують наночастинок у харчовій промисловості задля поліпшення текстури, смаку та харчової цінності продукту. Нанотехнології, також, можуть використовувати для створення нових пакувань матеріалів, вони забезпечують більш тривалий термін зберігання харчових продуктів. Компанія «Nutrasorb» використовує нанотехнології для створення добавок, що вдосконалюють харчову цінність продуктів. Їх технологія дозволяє підвищити біодоступність вітамінів і мінералів, що є в їжі.

- Робототехніка – інновації автоматизують процес переробки харчових продуктів і запобігають забрудненню під час виробництва, покращуючи загальну якість кінцевого продукту. З нещодавніми дослідженнями, близько 94% компаній, що займаються пакуванням харчових продуктів, вже використовують робототехніку, а третина компаній, що займаються переробкою харчових продуктів – використовують її. Однією з найпомітніших інновацій в робототехніці є роботи-захоплювачі. Ці сучасні захвати виготовляють простими та міцними, а їх контактні поверхні виготовлені з матеріалів, які можуть безпосередньо контактувати з харчовими продуктами. Вакуумні роботизовані захвати можуть працювати зі свіжими, незапакованими харчовими продуктами без ризику забруднення або пошкодження.

Роботи, також знайшли місце у приготуванні їжі. Наприклад, японська компанія «Soba Ichi» використовує роботів для приготування локшини. Робот має чотири каструлі і може приготувати макарони за короткий час. При повному навантаженні може приготувати близько 90 страв за годину.

В наш час використання новітніх розробок та інновацій у харчовій індустрії приносить багато переваг і для споживачів, і для виробників. За останнє десятиліття якість харчових продуктів поліпшується і розвивається в позитивному ключі. За допомогою нових технологій людство створює продукти з максимально поліпшеними смаковими якостями і підвищеною харчовою цінністю. За допомогою нових технологій вдалося зменшити вплив на навколишнє середовище. Виробники використовують екологічно чисті технології і це допомагає зменшити викиди парникових газів та мінімізувати споживання природних ресурсів.

Харчові технології та останні досягнення змінюють наш раціон, роблячи його здоровішим, екологічнішим та смачнішим. Харчові інновації, такі як штучне м'ясо, 3D-друк продуктів харчування, вертикальні ферми, та нанотехнології, відкривають нові можливості для поліпшення та вдосконалення харчового виробництва. Однак, треба пам'ятати про необхідність адаптації до нових технологій та забезпечення належного рівня освіти та обізнаності споживачів.

Перспективи розвитку харчової промисловості виглядають багатообіцяючими. Вдосконалення продовжують змінювати на раціон, роблячи його більш персоналізованим та доступним для всіх. Впровадження новітніх розробок і технологій в харчовій промисловості не тільки поліпшить здоров'я людини, але і забезпечить сталий розвиток та захист навколишнього середовища.

ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ (FINTECH): ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Володимир СЕРЕДА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології»*

*Науковий керівник: Олександр КАРАМУШКА,
к. е. н., доцент, в. о. завідувача кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Фінансові технології (FinTech) стали однією з найбільш інноваційних і перспективних галузей сучасної економіки, швидко змінюючи способи, якими люди та компанії здійснюють фінансові операції. Термін FinTech поєднує в собі дві ключові сфери – фінанси та технології, і стосується використання інноваційних технологій для покращення і автоматизації надання фінансових послуг. Протягом останніх кількох років фінансові технології зазнали істотних змін завдяки розвитку таких інновацій, як блокчейн, штучний інтелект, великі дані, інтернет речей (IoT), мобільні платіжні системи та багато інших технологій, які значно вплинули на фінансову сферу. Розвиток FinTech здійснюється в кількох напрямках, і передбачення щодо подальшого розвитку цієї галузі свідчать про ще більшу динаміку інновацій та змін у фінансовому секторі в майбутньому.

Основними тенденціями розвитку FinTech є мобільні фінансові послуги, блокчейн і криптовалюти, штучний інтелект і машинне навчання, персоналізація фінансових послуг, а також фінансова інклюзія. Мобільні фінансові послуги стали одним із основних факторів, які сприяли розвитку FinTech. Зростаюча популярність смартфонів і мобільних додатків дозволила фінансовим компаніям створювати нові платформи для швидких, зручних і безпечних фінансових операцій. Мобільні додатки для платежів, управління фінансами та навіть інвестицій дозволяють користувачам керувати своїми фінансами в будь-який час і з будь-якої точки світу. Це дає змогу зробити фінансові послуги доступними для більш широкого кола людей, в тому числі для тих, хто раніше мав обмежений доступ до традиційних банківських послуг.

Використання блокчейн-технології є ще однією важливою тенденцією у розвитку FinTech. Блокчейн, як технологія розподіленого реєстру, забезпечує високий рівень безпеки та прозорості фінансових транзакцій. Ця технологія використовується не тільки в криптовалютах, таких як біткойн і ефір, але й у ряді інших фінансових продуктів і послуг. Вона дозволяє здійснювати транзакції без потреби в центральному посереднику, що знижує витрати і час на обробку платежів, а також мінімізує ризики шахрайства. Водночас блокчейн відкриває нові можливості для створення децентралізованих фінансових послуг, таких як децентралізовані фінансові біржі, смарт-контракти та інші продукти, які можуть змінити традиційний фінансовий ландшафт.

Штучний інтелект і машинне навчання стали важливими інструментами для аналізу великих обсягів фінансових даних і прийняття рішень. Ці технології дозволяють фінансовим установам здійснювати автоматизовану оцінку

кредитоспроможності, виявляти шахрайські операції, аналізувати фінансові ринки і навіть прогнозувати фінансові тенденції. Штучний інтелект може також допомогти у створенні персоналізованих фінансових послуг, що відповідають індивідуальним потребам клієнтів. Такі сервіси дозволяють більш точно передбачати потреби користувачів і пропонувати їм відповідні фінансові продукти, що підвищує ефективність надання послуг та задоволеність клієнтів.

Персоналізація фінансових послуг є ще однією важливою тенденцією у FinTech. Вона включає в себе не тільки надання спеціалізованих продуктів, таких як кредити, інвестиційні стратегії чи страхування, а й більш індивідуальний підхід до взаємодії з клієнтами через автоматизовані чат-боти або консультантів, що працюють на основі штучного інтелекту. Це дозволяє не тільки підвищити ефективність обслуговування, а й знижує витрати на адміністрування послуг.

Фінансова інклюдія є важливою метою для розвитку FinTech. Завдяки технологіям стало можливим забезпечити доступ до фінансових послуг для людей, які раніше не мали можливості користуватися традиційними банківськими продуктами. Мобільні платіжні системи, мікрокредити, альтернативні способи зберігання грошей, такі як криптовалюти, дають змогу людям у віддалених або слаборозвинутих регіонах отримати доступ до фінансових послуг, що раніше було практично неможливо. Фінансова інклюдія сприяє не тільки економічному розвитку, але й соціальній справедливості, даючи можливість людям управляти своїми фінансами, заощаджувати та інвестувати.

Перспективи розвитку FinTech обіцяють бути дуже динамічними. Оскільки технології розвиваються із швидким темпом. Зокрема, можна очікувати на значний розвиток технологій віртуальної та доповненої реальності для створення нових фінансових платформ, які дозволять користувачам взаємодіяти з фінансовими послугами в більш інтерактивний і зручний спосіб. Також важливим аспектом стане розвиток безпеки даних і захисту від кібератак, оскільки з ростом цифрових фінансових послуг зростає і кількість загроз.

Значне місце в майбутньому FinTech також матиме інтеграція з іншими технологіями, такими як інтернет речей (IoT), що дозволить створювати нові моделі фінансових послуг, засновані на даних, що надходять від різних пристроїв. Наприклад, розумні контракти можуть взаємодіяти з фізичними об'єктами через IoT, що дасть змогу автоматизувати багато фінансових процесів і знизити кількість помилок. Інтеграція з екологічними та соціальними ініціативами також може стати важливим аспектом розвитку фінансових послуг, оскільки все більше споживачів шукають етичні та стійкі інвестиційні можливості.

В цілому, розвиток FinTech відкриває нові можливості для фінансових установ, споживачів і навіть для державних структур, які можуть інтегрувати нові технології в свою економічну політику. Однак це також ставить нові виклики перед регуляторами, оскільки необхідно створювати правила, які забезпечать безпеку, ефективність і доступність нових фінансових інструментів. Враховуючи швидкий розвиток технологій і їхній вплив на фінансові послуги, майбутнє FinTech обіцяє бути цікавим і повним нових досягнень.

ОНЛАЙН ПОСЛУГИ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ ГРОМАДЯН ДЛЯ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

*Таміла СМАГЛЮК, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, спеціальність 051 «Економіка»*

*Науковий керівник: Наталя ВАСИЛЬЄВА,
д. е. н., професор, професор кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Державний реєстр активів цивільного стану громадян відіграє важливу роль в оформленні та підтвердженні особистих даних громадян України. Особливо це актуально для мешканців сільської місцевості, де доступ до адміністративних послуг, таких як отримання витягів з реєстру, може бути обмеженим через віддаленість відділів державної реєстрації активів цивільного стану (ДРАЦС).

Мета дослідження – розглянути можливості підвищення доступності державних послуг для мешканців сільської місцевості через впровадження електронних сервісів та розвитку комп'ютеризованих систем, що дозволяють отримувати витяги з реєстру активів цивільного стану дистанційно. Завдання роботи полягало в аналізі типів комп'ютерної інфраструктури та електронних платформ, зокрема мобільного застосунку «Дія», які спрощують доступ до державних послуг, а також визначити роль комп'ютеризованих робочих станцій у ЦНАПах для надання підтримки користувачам, що мають обмежені навички роботи з технологіями.

Для успішного функціонування мобільного застосунку «Дія» у сільській місцевості необхідно забезпечити стабільне інтернет-з'єднання, оскільки безперебійний доступ до онлайн-сервісів є ключовою умовою для отримання витягів та інших електронних документів. На сьогодні в нашій області жителі сільських громад часто покладаються на таких провайдерів, як «Укртелеком», «Київстар» та «Водафон», які пропонують мобільний або фіксований інтернет. Проте рівень покриття та стабільність сигналу часто залишають бажати кращого, що ускладнює користування «Дією» та іншими цифровими сервісами. Для вирішення цієї проблеми необхідно підтримувати розширення мережі 4G та 5G, а також проводити державні програми з покращення інтернет-покриття у віддалених районах. Інвестиції в інфраструктуру та підтримка місцевих провайдерів сприятимуть підвищенню якості послуг, що дозволить мешканцям сіл швидко та надійно отримувати державні послуги в онлайн-форматі, що є важливим кроком до цифрової інтеграції віддалених громад.

Для мешканців сіл отримання витягу може супроводжуватися певними складнощами. Через відсутність відділів ДРАЦС у кожному селі людям доводиться долати значні відстані до районних або обласних центрів, де розташовані відповідні установи. Тому подання заяви (запиту) на отримання витягу через представника або поштою є дуже зручним варіантом для тих, хто проживає у сільській місцевості. Це дає змогу уникнути непотрібних поїздок і заощадити час та кошти. Також варто зазначити, що особи віком від 16 років мають право отримати витяг з реєстру стосовно відомостей про себе та своїх родичів, що є важливим, наприклад, для отримання соціальних виплат, спадщини чи оформлення документів на навчання. У сільських громадах таке

право особливо важливе, оскільки сприяє більшій автономності молоді й полегшує оформлення різних юридичних документів. Відтак, можливість отримати витяг із Державного реєстру актів цивільного стану є важливою послугою для сільських мешканців, яка полегшує їм доступ до державних послуг і знижує адміністративні бар'єри для віддалених громад.

Щоб ще більше полегшити доступ до інформації, в Україні активно впроваджуються електронні сервіси та портали, зокрема, мобільний додаток «Дія». Він дозволяє мешканцям сільської місцевості отримувати деякі державні послуги, включно з витягами з реєстру актів цивільного стану, не залишаючи свою оселю. Через «Дію» можна подати запит на витяг та отримати його в цифровому форматі. Це особливо зручно для молоді та людей середнього віку, які мають смартфони та доступ до інтернету.

Для людей старшого покоління, які можуть мати обмежений доступ до технологій або труднощі з їх використанням, також передбачено підтримку. Зокрема, вони можуть звертатися до місцевих органів самоврядування або ЦНАПів (центрів надання адміністративних послуг), які допоможуть їм у підготовці заяви та відправленні запиту на отримання витягу. Наприклад, цього року було закрито Криничанський відділ ДРАЦС у Кам'янському районі Дніпропетровської області Південного міжрегіонального управління Міністерства Юстиції (м. Одеса), це призвело до труднощів місцевих жителів з питання укладання шлюбів, реєстрації смертей, подачі заяв на витяги. Для цього людям потрібно їхати до м. Кам'янське та звертатись до працівників ДРАЦС, проте, більшу частину витягів, завдяки державному реєстру актів цивільного стану можна отримати у місцевому відділі ЦНАП.

Існування та налагоджене функціонування відділу, обізнаність працівників у роботі з електронним державним реєстром актів цивільного стану у сільській місцевості дає гарний результат для держави та населення. По-перше – це швидка обробка даних на електронних носіях та занесення інформації у державний реєстр. По-друге – зручне розташування для жителів певних районів. По-третє – надання робочих місць для людей. Отже, електронні послуги, розвиток інфраструктури ЦНАПів, а також можливість подати запит через представника роблять процес отримання витягів з реєстру цивільного стану зручнішим для мешканців сіл. Це сприяє підвищенню рівня комфорту та доступності державних послуг для всіх громадян, незалежно від їхнього місця проживання.

У висновку можна зазначити, що запровадження електронних сервісів та розвиток комп'ютеризованої інфраструктури значно покращують доступ до державних послуг для мешканців сільської місцевості. Можливість отримання витягів з реєстру актів цивільного стану через комп'ютерні платформи, такі як мобільний застосунок «Дія», дозволяє скоротити відстань до адміністративних центрів і зменшити часові та фінансові витрати громадян. Комп'ютеризовані робочі місця у ЦНАПах відіграють важливу роль у підтримці людей, які мають обмежений досвід роботи з технологіями, допомагаючи їм швидко та ефективно отримувати необхідні документи. Таким чином, розвиток цифрових інструментів і покращення комп'ютерної інфраструктури сприяють зниженню адміністративних бар'єрів і підвищенню рівня комфорту для громадян, незалежно від їхнього місця проживання.

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРОБІЗНЕСУ

*Микола ХИЖНЯК, здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, спеціальність 201 «Агрономія»*

Науковий керівник: Владислава КОЗЕНКОВА

*к. е. н., доцент, доцент кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Цифрові технології значно трансформують агробізнес, сприяючи не лише підвищенню його конкурентоспроможності, але й значному збільшенню загальної ефективності діяльності підприємств у цій галузі. Завдяки їх впровадженню стає можливим застосування передових інноваційних рішень, що дозволяють не тільки оптимізувати процеси управління ресурсами, але й значно знижувати витрати, що є важливим фактором для досягнення стійкого розвитку та економічної стабільності в аграрному секторі.

Вплив цифрових технологій змінює агробізнес не тільки з точки зору операційних процесів, але й в рамках підходів до управління, планування та моніторингу на всіх етапах виробництва. Серед основних аспектів цього впливу можна визначити наступні основні показники.

1. Інновації та автоматизація. Завдяки цифровим технологіям агробізнес отримує можливість впроваджувати передові інноваційні рішення, такі як автоматизовані системи зрошення, наприклад, система Netafim, яка дозволяє точно контролювати подачу води, оптимізуючи її використання залежно від потреб рослин. Дрони, як-от DJI Agras, використовуються для моніторингу стану полів і здійснення точного внесення добрив та пестицидів, що дозволяє підвищити ефективність робіт і зменшити залежність від людської праці.

2. Управління даними. Цифрові технології надають можливість збирати та обробляти величезні обсяги даних. Наприклад, система Climate FieldView збирає дані про стан ґрунту, погоду, урожайність та інші фактори, що дозволяє аграріям приймати зважені рішення щодо внесення добрив та поливу, а також оптимізувати використання ресурсів і підвищувати врожайність.

3. Цифрові платформи та Інтернет речей (IoT). Впровадження цифрових платформ та технологій Інтернету речей дозволяє створити інтегровану мережу, в яку підключаються різні пристрої та системи, що дає змогу здійснювати безперервний моніторинг і контроль за виробничими процесами в реальному часі, забезпечуючи швидку реакцію на будь-які зміни або проблеми.

4. Маркетинг та продажі. Цифрові технології значно розширюють можливості для маркетингу агропродукції. Наприклад, через Instagram або Facebook, агробізнес може активно просувати свою продукцію безпосередньо до кінцевих споживачів, тим самим розширюючи аудиторію та підвищуючи рівень продажів. Платформи електронної комерції, такі як Agrilyst або AgFunder, дозволяють аграріям знаходити нових партнерів і клієнтів для збуту своєї продукції.

5. Зниження витрат. Впровадження автоматизації процесів і цифрових рішень дозволяє значно скоротити витрати. Наприклад, система Trimble Ag Software допомагає точно планувати та контролювати використання добрив і пестицидів, що дозволяє знизити їх витрати та збільшити ефективність обробки землі. Це також дозволяє агробізнесу скоротити витрати на робочу силу та техніку, зменшуючи необхідність у зайвих людських ресурсах.

6. Удосконалення логістики. Завдяки цифровим технологіям агробізнес отримує можливість оптимізувати логістичні процеси, що включає забезпечення своєчасної доставки продукції до кінцевих споживачів, зменшення витрат на транспортування та поліпшення ефективності постачання, що, в свою чергу, підвищує рівень задоволення клієнтів. Наприклад, система FarmLogs допомагає відстежувати велику кількість даних про врожай, що дозволяє точно планувати доставку продукції до ринку, мінімізуючи витрати на транспортування. Крім того, такі програми як Transporeon, допомагають аграрним компаніям ефективно організовувати доставку своїх товарів, знижуючи витрати на логістику.

7. Прозорість та відстеження. Впровадження цифрових технологій дозволяє забезпечити високу прозорість на всіх етапах виробництва та постачання продуктів, що дає змогу здійснювати відстеження якості продукції, відповідності її стандартам та оперативно реагувати на потенційні проблеми чи порушення.

8. Розвиток інноваційної культури. Впровадження цифрових технологій сприяє формуванню інноваційної культури в агробізнесі, стимулює до вдосконалення виробничих процесів, розробки нових рішень і адаптації до змінюваних умов ринку. Наприклад, використання платформи Ag Leader Technology надає аграріям можливість постійно вдосконалювати свої методи ведення господарства, зокрема за рахунок точного землеробства, що включає автоматизовану обробку даних.

9. Екологічність. Цифрові технології дозволяють агробізнесу ефективніше використовувати природні ресурси, знижуючи при цьому негативний вплив на навколишнє середовище. Це сприяє розвитку більш сталих та екологічно відповідальних агропідприємств, що відповідають вимогам сучасного суспільства щодо збереження природи. Системи точного землеробства, як-от SST Software, дають можливість оптимізувати застосування пестицидів та добрив, знижуючи їх кількість і, таким чином, мінімізуючи екологічний вплив на навколишнє середовище.

10. Персоналізовані рішення. Завдяки застосуванню цифрових технологій агробізнес має можливість розробляти персоналізовані рішення для своїх клієнтів, враховуючи їх індивідуальні потреби та вимоги, що не лише покращує рівень задоволеності споживачів, але й зміцнює їх лояльність до бренду, створюючи умови для довгострокових та взаємовигідних відносин.

Отже, можна зробити висновок, що застосування цифрових технологій відіграє ключову роль у підвищенні конкурентоспроможності агробізнесу: дозволяє оптимізувати процеси, знижувати витрати, впроваджувати інновації та забезпечувати високу якість продукції. Агробізнес, що активно використовує цифрові рішення, має значні переваги на ринку та перспективи для подальшого розвитку.

**МОВНО-ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ:
ЛІНГВАЛЬНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, КОГНІТИВНИЙ,
КОМУНІКАТИВНИЙ, КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ**

**EFFECTIVE METHODS FOR THE DEVELOPMENT OF GRAMMAR
COMPETENCE IN PHD STUDENTS**

Dmytro CHABANENKO, PhD student by specialization

212 «Veterinary hygiene, sanitation and expertise»

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

The development of grammar competence plays a crucial role in the academic and professional success of PhD students. Given the complexity of language and the importance of clear, accurate communication in academia, mastering grammar is a foundational skill that influences not only the quality of written dissertations and research papers but also oral presentations and daily academic interactions.

PhD students are expected to engage in high-level academic writing and communication, often in complex linguistic contexts. Grammar competence, in this context, is essential, as it underpins the clarity, coherence, and credibility of their work. However, many graduate students, despite their advanced academic abilities, struggle with specific grammar issues, particularly when writing in a second language or dealing with complex academic syntax.

Grammar competence refers to the ability to use language accurately and appropriately according to the rules and structures of the target language. In the context of PhD students, this includes mastery of syntax, morphology, punctuation, and sentence structure. While subject-specific knowledge is the primary focus of a PhD program, the ability to communicate research findings clearly and effectively in writing is paramount. As such, grammar competence is integral to producing high-quality research outputs, from dissertations to articles for peer-reviewed journals. Grammar competence also affects oral communication, especially in presentations, seminars, and discussions. An individual's ability to speak with grammatical accuracy reflects their proficiency in the language and aids in effective communication with peers, faculty, and the academic community.

While many PhD students may possess a strong foundational understanding of grammar, academic writing demands a higher level of precision and formality. One effective method for improving grammar competence is explicit grammar instruction, which provides students with targeted lessons on complex grammar rules that they may not fully understand. This instruction may cover aspects such as proper use of tense, sentence structure, academic register, and the appropriate use of articles.

Research has shown that explicit grammar instruction is particularly effective for students who need help with specific areas of grammar. For instance, PhD students working in disciplines with a high volume of technical writing (e.g., the sciences or social sciences) may struggle with the use of passive voice or technical jargon, necessitating direct guidance. Explicit grammar instruction can be delivered through traditional classroom settings, workshops, or one-on-one tutoring sessions. A critical component of such instruction is individualized feedback, which allows students to address their particular weaknesses.

Peer review is also powerful tool for developing grammar competence. In many academic environments, PhD students are encouraged to engage in peer review as part of their writing process. By reviewing the work of peers, students become more attuned to common grammatical errors, as well as to the nuances of academic writing. Peer review promotes a deeper understanding of grammar rules through practical application. Furthermore, receiving constructive feedback from peers encourages students to reassess their own grammatical choices and refine their writing accordingly.

Collaborative learning environments that emphasize group discussions and shared writing projects also contribute to the development of grammar competence. Working together on writing tasks allows PhD students to expose each other to different writing styles and approaches, fostering a sense of collective responsibility for language accuracy and clarity.

Technology has revolutionized the way grammar is taught and learned. A variety of software programs, online platforms, and apps are available to help students develop their grammar skills. Tools like Grammarly, ProWritingAid, and LanguageTool offer real-time grammar checking and suggestions, highlighting errors in spelling, punctuation, and syntax. While these tools should not replace traditional grammar instruction, they can serve as valuable supplements, providing students with immediate feedback as they write. Additionally, language learning apps such as Duolingo or Babbel can help non-native English-speaking PhD students improve their general language skills, which indirectly enhances their grammar competence. Beyond individual tools, online grammar tutorials and courses (e.g., Coursera, edX) provide structured, in-depth lessons on specific grammar topics, allowing PhD students to tailor their learning according to their needs.

An immersive academic environment plays a significant role in fostering grammar competence. PhD students in such environments are continually exposed to high-level language use, whether through lectures, seminars, journal articles, or discussions with faculty. This constant exposure helps students internalize correct grammatical structures and increases their ability to use them naturally in their writing and speech. Additionally, academic conferences and seminars provide opportunities for PhD students to practice their grammar in real-world contexts. Presenting research in front of an audience requires careful attention to grammar, particularly in terms of clarity and precision. The feedback received during such interactions, whether positive or corrective, further contributes to the development of grammatical proficiency.

Methods for developing grammar competence in PhD students are varied and multifaceted. A combination of explicit grammar instruction, peer review, technology-assisted learning, immersive academic environments, and systematic curriculum integration can provide students with the tools they need to refine their grammar skills. Given the critical role that grammar plays in academic success, these approaches are essential not only for enhancing the quality of students' written and oral communication but also for fostering a deeper understanding of language as a whole. By adopting these strategies, universities can help PhD students become more effective communicators, ensuring that their research is both clear and impactful in the academic world.

EFFECTIVE DEVELOPMENT OF ACADEMIC VOCABULARY BY PHD STUDENTS

*Kostiantyn KOSTIUSHKEVYCH, PhD student
by specialization 211 «Veterinary Medicine»*

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

The development of a robust academic vocabulary is a cornerstone of success in graduate-level studies, especially for PhD students. As students transition from undergraduate education to doctoral research, they must refine their linguistic skills to communicate complex ideas effectively, engage with scholarly literature, and contribute to the academic community.

PhD students often face various challenges when developing academic vocabulary. One of the primary obstacles is the sheer volume of specialized terminology that is unique to different disciplines. Some disciplines are highly specialized, so academic language is not only specific but often intricate, requiring precise use of terms in contexts that demand both clarity and sophistication.

The shift from learning foundational knowledge to engaging with advanced academic texts requires students to not only understand specialized terms but also to use them in their own writing. PhD students may struggle with lexical sophistication, which involves using complex and varied vocabulary appropriately in their research writing.

Literature review helped us to find effective strategies for vocabulary development:

1. Reading academic texts

One of the most effective ways to build academic vocabulary is through extensive reading of scholarly texts. Reading peer-reviewed journal articles, academic books, and conference papers exposes students to the language used by experts in their field. Engaging with a variety of texts across disciplines helps students to understand how different authors use words in context and introduces them to diverse terminologies. Students should aim to read widely, both within and outside their area of study, to develop an all-encompassing vocabulary base.

2. Contextual learning and notetaking

Rather than memorizing individual words in isolation, students should focus on learning vocabulary within context. This means noting how words are used in different contexts, understanding their nuances, and recognizing when they are most appropriate. By keeping a vocabulary journal or creating digital flashcards (such as through apps like Anki or Quizlet), students can track new terms, their definitions, and example sentences. Rewriting these terms in new sentences and contexts helps reinforce their meaning and ensures that they become an active part of the student's vocabulary.

3. Engaging in discussions and presentations

PhD students should seek opportunities to engage in academic discussions and make presentations. This allows them to practice using their developing vocabulary in real-time, and in front of an audience. Participating in seminars, academic workshops, or informal discussions with peers and faculty can help solidify newly

acquired vocabulary. Public speaking or presenting research findings at conferences challenges students to communicate their ideas clearly and effectively using appropriate academic language.

4. Writing regularly

Regular writing is another essential strategy for academic vocabulary development. Writing academic papers, grant proposals, and even informal blog posts about research allows students to practice using discipline-specific terms and complex sentence structures. In particular, writing critical literature reviews or synthesizing articles forces students to engage deeply with academic texts and incorporate specialized terminology in their own work. Additionally, seeking feedback from peers or mentors on vocabulary usage can help identify areas for improvement.

5. Using technology and tools

There are a variety of technological tools available to support vocabulary development. Corpus-based tools, such as academic word lists and frequency lists, help students identify the most commonly used academic words in their discipline. Digital dictionaries and thesauruses can also aid students in expanding their vocabulary and offering synonyms that may enhance writing variety. Tools such as Grammarly, WordClouds, and even AI-powered writing assistants can provide instant feedback and help students refine their vocabulary usage.

6. Peer collaboration and study groups

Collaborative learning with peers can significantly enhance vocabulary acquisition. Study groups or peer feedback sessions provide an environment for students to practice using new words and concepts. They can discuss papers, clarify meanings, and share resources that help improve vocabulary. When students engage in collaborative writing projects, they are often exposed to new terminology and expressions that may not have been familiar to them.

In many cases, the development of academic vocabulary may require explicit instruction or support. Universities and academic institutions can play a vital role in helping PhD students expand their academic vocabulary by offering specialized language workshops, providing resources such as academic writing centers, and integrating vocabulary-building practices into doctoral programs. Offering tailored training for non-native English speakers, in particular, can be crucial in providing them with the tools and confidence to succeed in an English-dominated academic environment.

The development of academic vocabulary is an ongoing process that is crucial for PhD students' success in their academic careers. By reading extensively, engaging in discussions, practicing writing, and using technology and tools, students can effectively expand their academic vocabulary and use it confidently in their research and writing. Furthermore, universities and faculty members can enhance this process by offering targeted support and instruction, creating an environment that fosters vocabulary development. As PhD students refine their language skills, they become more proficient at articulating their research, engaging in scholarly debates, and making meaningful contributions to their academic disciplines. Effective vocabulary development is not only a tool for academic success but a fundamental aspect of scholarly identity and professional growth.

INTERACTIVE LEARNING – INTERACTION BETWEEN TEACHER AND LEARNER

Maksim LUPAN, Yaroslav POPOV, Bachelor students

by specialization 181 «Food technology»

Scientific supervisor: Vira CHORNOBAI,

Senior Lecturer of Philology Department

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

Higher education today is focused on the formation of skills and knowledge that meet the needs of the information society and prepare young people for new social and professional roles. It is about educating an educated, comprehensively developed personality capable of continuous updating of knowledge. A graduate of a higher education institution must have a high level of foreign language communicative competence not only within the framework of his professional activity. This means that during his studies, students must master a wide range of speech skills that will become the basis of their communicative competence.

Modern requirements for graduates of higher education institutions, as well as today's realities, encourage teachers to implement the most effective methods and technologies, analyze and improve their own pedagogical experience. Taking into account these aspects, the methodology of teaching foreign languages needs constant updating and diversification. In particular, it is important to integrate modern technologies and diverse teaching methods that contribute to the development of students' speaking and communication skills.

The term "technology" comes from Greek words meaning skill, art, science, law and knowledge. Accordingly, technology is the science of skill. According to the definition of N. F. Talyzina, the essence of modern educational technologies is to determine the most rational ways to achieve educational goals. At the same time, the educational process should be considered comprehensively, as a holistic system, and not as a set of individual components. The use of modern teaching methods in combination with technical means and information resources is one of the key characteristics of modern educational technologies. Currently, interactive technologies are attracting special attention, which are aimed at creating a comfortable educational environment where students feel their own success and intellectual ability.

Interactive technologies for teaching foreign languages involve such an organization of speech interaction of participants in the educational process, which, taking into account the educational goals and personal characteristics of students, allows for the most effective combination of different methods, techniques and means of learning. This contributes to achieving a certain level of foreign language communicative competence.

The key element of interactive learning is the teaching methodology. In modern methods of teaching foreign languages, a method is understood as a certain approach to achieving educational goals, which determines a logically ordered interaction

between the teacher and the student (S. Yu. Nikolaeva). The interactive learning method is based on the joint activity of participants in the educational process, which is implemented through dialogue and discussion, which contribute to mutual understanding, joint solving of educational tasks and the development of personal qualities of students. Methods of interactive teaching of foreign languages can be classified according to the methods of stimulating and motivating students. They are divided into situational-thematic, discussion and research.

On average students in virtual learning environments performed modestly better than their traditional school peers. This study did have limitations since many of the participants were only taking online courses that are supplemental to their traditional coursework. While they found that students taking all or part of their classes online performed better, this result is not generalizable to the larger online learning community and creates a need for more research in fully online high schools as will be done in the current study. Also, it is important to note that many traditional school programs are recognizing the essential role of online learning in our society and have begun to make online courses a requirement for high school graduation. Teachers in virtual education often have to prove themselves in a way that a traditional classroom teacher never would. This needs to be done through a high degree of presence by the teacher, so that students, their parents, and all other stakeholders are able to clearly see what and how the teacher is working with and for the students. A large part of being an online teacher happens behind the scenes, with prepping synchronous class sessions, grading students work, and creating the asynchronous content that makes up a good portion of these courses, so making sure that teachers are seen as available and necessary to student success is essential. This makes it even more important that researchers accurately identify how we can make this type of education compete with, or even exceed, its traditional counterparts. Teachers must be able to make a connection with their students despite not being in person with them. To do this, teachers must be available to their students. While there are opponents that believe that technology impedes effective communication, with one specific concern being that there is a greater potential for misunderstanding in email communications.

Situational-thematic methods involve the creation of special communicative situations that simulate real-life circumstances in which students take an active part. Discussion methods include disputes, debates, forums, discussions, and the brainstorming method. Research methods include the project method, and with the advent of the Internet, also telecommunication projects. The most effective for mastering language material and maintaining student interest, especially in non-linguistic faculties, are the project method, brainstorming, Case Study, and business role-playing games.

References

1. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: методичний посібник. Київ: А.П.Н., 2002. 136 с.
2. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. 2011. Том 26, № 6. С. 291

MODERN GENDER COMPETENCES FOR TEACHERS

Valeriia MAKAROVA, Bohdan PAVLENKO,

Bachelor students by specialization 208 «Agroengineering»

Scientific supervisor: Kateryna PANTILEIENKO,

Lecturer of Philology Department

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

The gender competence framework should be supported at different levels of the education management system: Ministry of Education and Science of Ukraine, regional departments of education and science, education departments of local self-government bodies, and at the at the level of management of individual GSEIs.

Laying the foundations for gender competence of teachers should begin at the stage of professional orientation of young people, when girls and boys are equally girls and boys are equally encouraged to pursue a career in teaching, which will further contribute to the creation of gender parity in the education system, which is currently experiencing feminisation: According to the Institute of Educational Analyze the number of men among the teaching staff of general secondary schools in 2021/22 was 7.6%, and women 92.4%. It is worth noting that gender competence is not formed instantly and does not exist in a vacuum. It takes practice to develop it. It is also important to have support at the systemic level and resources. At the same time, students need to be aware of their rights to access education and be treated fairly regardless of their gender [1].

Gender competence should also be supported at the level of state education policy. As already mentioned, in December 2022, Ukraine approved the approved the Strategy for the Implementation of Gender Equality in Education until 2030, which gives the green light to the development of teachers' gender competence. The organizational and regulatory structure of educational institutions should enshrine the idea of gender equality in strategies, values, mission, internal regulations, policies, codes of ethics, etc. Gender competence should be included in job descriptions, as this is the document that regulates the activities of teachers and defines their main functions and competences.

The development of gender competence should be added not only to pre service teacher training programme, but also to in-service teacher training programme, but also in in-service training programme. And it would be good to allocate a certain fixed percentage of in-service training hours to this purpose of in-service training hours would be allocated for this purpose (as, for example, 10% is allocated for the development of inclusive competence). The range of in-service training providers has now been expanded to include NGOs specializing in gender equality. The process of teacher certification and awarding categories should take into account gender competence. Gender competence should be promoted within the framework of professional teacher associations such as the Association of Foreign Language Teachers, the Association of Teachers of Ukrainian Language, etc. It should be included in the ethical codes of such associations codes of such associations, and in the list of legal acts that are considered important for teachers of this profile.

The urgency of gender transformation in Ukraine is driven by both its domestic needs and the country's international commitments. The educational system also needs to implement a gender approach, as it performs extremely important functions for society functions for society: informational, educational, and training. This means that it is the responsibility of educators to shape the younger generation's new view of modern life and the relationship between girls and boys life and relationships between girls and boys, women and men. To form and develop gender competence, we recommend.

Carefully select educational programme in educational institutions of different levels of accreditation for teacher training and in-service teacher training programme without gender bias. Programmes should be focused on the formation and approval of equal opportunities practices that do not depend on gender, promote self-realisation of the individual in all spheres of life and take into account individual characteristics in the organisation of in the organization of educational activities.

Develop cooperation with women's, feminist and other human rights NGOs, gender experts and experts to integrate a gender approach into the educational process. Involve the expert community in the examination of educational content in educational institutions of all levels. Develop cooperation with international funds and programmer in Ukraine, which will enable participation in the development of social/gender projects aimed at developing social infrastructure, girls'/women's activism, promoting a fair distribution of household responsibilities between women and men, and supporting women with children, engaging fathers in child-rearing, and supporting groups of people in difficult life circumstances.

Participate in awareness-raising events on gender issues organized by various Ukrainian women's and feminist NGOs, information about the activities of which can be found on the on the Internet and social media. This will help you understand the impact of gender relations on your personal and professional life and learn how to integrate gender knowledge into the teaching of school subjects. Participate in local and regional awareness-raising campaigns to combat gender stereotypes, gender-based and domestic violence, and discriminatory socio-cultural norms, and involve parents, children and youth.

To study and use in professional activities the existing gender-related legal documents, which are the basis for implementing a comprehensive gender approach in all spheres of life of Ukrainian society, including the education sector. Raise awareness of students and their parents about the content of regulatory and their parents about the content of gender-related legal acts. This will allow them to navigate the problems of social and political life in the country and the world life in the country and in the world, to make conscious choices and make individual and collective decisions on a legal basis, to use methods of activities and behaviour patterns that are in line with current international and national legislation. Initiate the creation of gender centre and non-discrimination education centers in educational institutions.

References

1. https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/11/teaching-staff_2022.pdf

INTERPERSONAL COMMUNICATION: TEACHER-STUDENT

Daria SMIIUKHA, Bachelor student by specialization 194

«Hydraulic engineering, water engineering and water technologies»

Scientific supervisor: Vira CHORNOBAI,

Senior Lecturer of Philology Department

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

In the process of professional training of a specialist with higher education, we affirm the priority of the student's personality. He is the author of his own future, and the scientific and pedagogical worker must help him in this. Therefore, the direct participants in pedagogical interaction are the scientific and pedagogical worker and the student. In pedagogical science, communicative competence is considered as an integrative quality of the personality that mediates professional activity. Communicative competence is the ability to establish and maintain the necessary contacts with other people, a certain set of knowledge, skills and abilities that ensure effective communication.

A personally oriented scientific and pedagogical worker (teacher) maximally contributes to the development of the student's (pupil's) ability to realize his own "I" in relations with other people and the world, to comprehend his actions, to foresee the consequences for both others and himself. Pedagogical activity in the process of such interaction has a dialogical character, because only in dialogue, interacting with another subject, does a person come to know himself through comparison with another, comparing his choice with his own.

Interpersonal communication should be based on the principle of subject-subject interaction:

- 1) perceiving the interlocutor as an individual with his or her own needs and interests;
- 2) showing interest in the partner, empathizing with his or her successes or failures;
- 3) recognizing the partner's right to disagree, his or her own opinion, the right to choose behavior, and responsibility for the choice.

A scientific and pedagogical worker can express dissatisfaction with a student for mistakes made, but in this case, he should act in relation to the student with an informal role and accept him as an individual, not from the position of "above", but from the position of an equal. If this condition is met, not interrole, but interpersonal contact is established, as a result of which a dialogue arises, which means that there is greater sensitivity and openness to the influences of one participant in communication on another.

It should also be noted that interpersonal communication in the educational process ensures the avoidance of formalism and dogmatism in teaching and education. But the transition from an imperative directive to a democratic equal way of communication, from monological to dialogical, will never happen by chance,

only if each party is ready for it. In order for interpersonal communication in the educational process to acquire a dialogical character, it is necessary that every scientific and pedagogical worker and the head of the teaching staff be psychologically ready for this, as every student should be ready. This can be achieved provided that the communicative core of the personality, humanistic in nature, is formed in both the scientific and pedagogical worker and the students. Important in this context is the method of group conversation, which contains many elements of dialogue. It is carried out in the form of discussions that involve the analysis of various conflict situations and problems of a moral nature. A scientific and pedagogical worker does not impose his opinion, listens to the judgments of students, and expresses his views in a democratic form [1].

The interaction of teachers and students as a value aspiration takes place in the educational space, in pedagogical activity, in which the leading relationship "teacher - student" dominates. The main place in this interaction belongs to the teacher, who, thanks to the purposefulness of pedagogical activity, organizes the meanings of students, enriches and fills their consciousness with values.

The features of interpersonal relationships between a scientific and pedagogical worker and students are reflected in the process of professional and pedagogical communication. The effectiveness of pedagogical interaction between a teacher and students depends not only on the personality of the student, but also on the individual psychological characteristics of the teacher.

A scientific and pedagogical worker influences students with the content of lectures and other educational activities and with his own behavior, habits, manners, attitude to the cause, science, colleagues and, above all, to students. It should be noted that the communication of a scientific and pedagogical worker with students is a vertical relationship and a horizontal relationship (communication as with future colleagues).

The leading role belongs to the interaction of students among themselves. Four main types of organization of student interaction are distinguished:

- detailed discussion of students on a subject and topic common to the collective;
- collective solution of verbal tasks;
- modeling of status relations of members of group activity;
- individual performance of part of the general group task

The main ideas of organizing such activities are the commonality of goals and tasks, individual responsibility and equal opportunities for success.

References

1. Волченко О. М. Комунікаційна компетенція майбутніх учителів іноземних мов у контексті теорії діяльності. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2005. № 1. С. 40–46.

POPULAR TYPES OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES

Daria ZAMULA, Master student by specialization 211 «Veterinary medicine»

Scientific supervisor: Olena STUKALO,

PhD, Associate Professor,

Associate Professor of Philology Department

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

Searching for ways to solve a problem. Identify a problem about a particular topic, bring together students into a couple and invite them to find a solution. Every couple of students need to give enough time so that they can reach the right conclusion. They should submit this conclusion to other participants. In this way, all students will be involved, communicate and memorize the content of learning is easier than usual.

Brainstorming. Interactive brainstorming is usually performed as a kind of group work. This process is useful for generating creative thinking and ideas. Brainstorming helps students work together, communicate, and, most importantly, learn from each other. You can use mental maps to structure the ideas.

Work in pairs “Teacher – student”. The students are given two roles. One of them is a teacher, the other student. The task of the teacher is to outline the basic points of the lesson, and the student to cross out the mentioned points from his list and find two or three moments that his partner may have missed.

Forced debate. Discussion of the problem in pairs. Students should defend the opinion opposite to their personal. This makes them distance from their own beliefs and teaches them from time to time from a different point of view. You can propose to modify this task. Half of the group defends one point of view, the other half - the opposite. Each student is only allowed to speak one sentence and once so that all students on both sides can be involved in the topic.

Optimist and pessimist. In pairs, students perceive the opposite emotional aspects of an example, statement or topic. They should be encouraged to show sympathy and truly “live” thematic research. In addition to communicating and finding the right decisions, and they acquire social skills.

Interactive stations. Students are divided into groups and receive tasks written on large sheets of paper or individual boards located indoors. There is one topic or question on each board-station. After the group wrote the answer, it goes to the next board. Here she writes her answer under the first answer from the previous group. And so, until all groups cover all the boards. Due to the fact that young people are actively using gadgets, you can try to use, for example, tablets.

Choose the winner. Students are divided into groups and work on the same topic or problem. They record their answer in the form of the proposed solution strategy on paper or digital. The groups then change and evaluate the neighbour’s response. A few minutes later, each group is going together and chooses the best answer for two options for presenting a general audience.

Scrub. Use the name of the section (or theme) as a group of letters from which words are formed. The task of teams is to collect as many words as possible. You can play Scramble by asking students to create words from a new vocabulary learned.

Mental map is a great tool because it can be adapted to different audiences and used for almost any type of content. You can use this technology when introducing a new concept to encourage students to think, or if they have already learned this topic to help them repeat and summarize the learned. When map concepts, they draw a circle on a physical or virtual board and write in it a topic that is discussed. You can then create lines to other circles that contain related or subordinate concepts. The result is a branched diagram, which includes a number of interrelated concepts. This encourages students to think more deeply about the topic, deepens their ability to associate and synthesize, and promotes more active participation in the class.

Writing texts and articles. This simple exercise will develop students' imagination and improve their language skills. This exercise is especially suitable for freshmen. After the teacher has presented a few new topics or tasks, he can ask students to write an article that highlights the new topics they learned. The teacher can give them a hint, for example, to write a text based on facts or a newspaper article. It can also leave the topic open and allow students to decide what they want to write about. When students finish writing, you can ask them to read their work aloud. Depending on the group in the audience, you can offer couples to share their stories with each other.

There are a number of online resources and applications that will help you implement interactive training and expand its capabilities. A tablet or laptop will help you use a lot of applications while remaining mobile.

Dotstorming. This innovative application combines the functionality of interactive boards with a number of other useful functions. It has a collage function that allows students to draw individually or jointly, as well as a voting function, which can accelerate decision making and give students more opportunities to speak.

Pixton. This tool allows students to create comics together. This is a great way for them to integrate the new topics and material they have learned, as well as to show their work while studying.

Nearpod. This innovative educational tool allows you to import existing content such as videos from YouTube, presentations, etc., and make the whole lesson interactive. You can add quizzes, surveys, simulations of virtual reality and other interesting interactive elements to their classes, giving students more ways to get involved in work in the classroom, and the teacher - more alternatives to check their progress.

Socrative. This application has a number of functionality. It allows students to rapidly questions for instant feedback, create fast quizzes and control work, distribute students into virtual rooms and more. You can use this application as a resource for virtual training or as a feedback channel during eye training.

Interactive learning contributes to the development of critical thinking and synthesis of information, because it allows students to form their own opinion, not simply to perceive and reproduce the teacher's words.

During interactive learning, students constantly perform tasks or prepare for active actions with the information they study. For this reason, students remain more involved in the learning process in the interactive learning environment than in more traditional situations. They are more interested and better absorb information.

БАР'ЄРИ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Дарина ГАЛАЙЧУК, Назарій ДОМАНСЬКИЙ, здобувачі першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Харчові технології»*

*Науковий керівник: Олена НАЗАРЕНКО,
к. філол. н., доцент, доцент кафедри філології
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м.Дніпро, Україна*

Спілкування є невід'ємною частиною навчального процесу у вищому навчальному закладі. Завдяки комунікації відбувається обмін знаннями, розвивається критичне мислення та формуються необхідні соціальні навички. Академічне середовище має свої особливості, оскільки передбачає як формальну, так і неформальну взаємодію між студентами, викладачами та іншими учасниками навчального процесу. Лекції, семінари, дискусії, консультації та групові проекти – все це важливі елементи навчання. Ефективна комунікація є важливою умовою успішного навчання та професійного розвитку студентів.

Слід врахувати, що університетська система навчання дуже відрізняється від шкільної. У школі здобувачі освіти звикають вчитися в тих самих класах з одними й тими ж вчителями протягом майже 11 років, тому в спілкуванні є певна стабільність. Вчителі знали наші сильні та слабкі сторони, а ми розуміли їхні вимоги та стиль викладання. В університеті все по-іншому: кожен семестр з'являються нові дисципліни та нові викладачі, і студентам доводиться пристосовуватись до них, а викладачам – до студентів, налагоджувати спілкування та будувати ефективні взаємодії. Спілкування стає невід'ємною частиною освітнього процесу. Однак, у навчальному середовищі часто виникають бар'єри, які ускладнюють взаємодію між студентами, викладачами та адміністрацією закладу вищої освіти.

Бар'єри у спілкуванні в академічному середовищі можуть бути викликані як суб'єктивними, так і об'єктивними чинниками. Суб'єктивні фактори включають психологічні особливості, соціальні та культурні фактори. Об'єктивні бар'єри виникають через організаційні проблеми, складність навчального матеріалу, відсутність належного зворотного зв'язку, технічні проблеми тощо.

Наприклад, психологічними особливостями, що належать до суб'єктивних факторів, можуть бути такі фактори, як невпевненість у собі та своїх знаннях, страх помилитися чи бути висміяним, тривожність, яка пов'язана з публічними виступами, почуття неповноцінності. Ці чинники часто заважають студентам вільно висловлювати свої думки, ідеї, пропозиції тощо. Соціальними бар'єрами можуть стати відмінності у рівні підготовки студентів, нерозвинені навички командної роботи чи комунікації, наявність конфліктів у студентському середовищі – це ускладнює розуміння навчального матеріалу та призводить до додаткового стресу та занепокоєння. Крім цих двох бар'єрів, існує також культурний. Наприклад, відмінності у світогляді, традиціях, мовному середовищі, освітньому рівні, релігійній приналежності та інші.

Крім раніше згаданих суб'єктивних бар'єрів, в нашій сучасності існує безліч об'єктивних бар'єрів, основним з яких є технологічний. Оскільки наше сьогодення тісно пов'язане із технологіями, то у багатьох виникає чимало проблем із комунікацією з викладачами чи студентами. Наприклад, обмежений доступ до цифрових платформ та онлайн-ресурсів, недостатня цифрова грамотність студентів чи викладачів.

Отже, постає питання, чи є шляхи для подолання та запобігання цих бар'єрів? Для цього можна розглянути такі заходи, як: «жива бібліотека» - зустрічі, на яких вчителі розповідають про свій досвід навчання та кар'єрний шлях, дають поради у дружній атмосфері. Це дозволяє студентам побачити, що викладачі – такі самі люди, з якими вони можуть відкрито спілкуватися. Формат «рівний-рівному» – старшокурсники допомагають молодшим студентам адаптуватися до університетського життя, пояснюючи складні моменти навчального процесу та спілкування з викладачами. Також, ми можемо запропонувати такий варіант, як використання ігрових елементів в освітньому процесі. Як приклад, створити завдання, за відповідною темою, але у форматі квесту чи рольового моделювання. Тобто, студенти спільно вирішують якісь завдання чи переживають такі ситуації, у яких вони відіграють певну роль (вченого, підприємця, журналіста тощо. Крім того, можна розвивати невербальні засоби спілкування, такі як міміка, жести, темп мовлення і тембр голосу.

Комунікативні бар'єри суттєво впливають на якість освіти та соціальну адаптацію студентів. Таким чином, комунікативні та мовні бар'єри є серйозною перешкодою в освітньому процесі, оскільки вони впливають на ефективність спілкування та засвоєння знань. Причини виникнення таких бар'єрів не мало, але їх можна подолати спільними зусиллями як студентів, так і викладачів. Усунення цих бар'єрів сприятиме покращенню академічної взаємодії, розвитку критичного мислення та формуванню комфортного освітнього середовища. Важливо створювати сприятливі умови для відкритої взаємодії, враховувати психологічні аспекти спілкування та застосовувати сучасні методи навчання. Тільки так можна досягти повного порозуміння між учасниками освітнього процесу, підвищити його ефективність та зробити навчання приємнішим та продуктивнішим.

Список використаних джерел.

1. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування: навчальний посібник. Харків: НФаУ, 2011. 132 с.
2. Основи соціальної психології: підручник для закладів вищої освіти. П. П. Горностаї, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та інші; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ: Талком, 2018. 580 с.
3. Комунікативні бар'єри в освітній комунікативній взаємодії викладача та студентів. URL: <https://studfile.net/preview/5601297/page:32/>

ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ

Дар'я ЧОРНОВОЛ, здобувачка першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»,

Катерина ЗАХАРЧЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Людмила СЕМАК,

к. філол. н., доцент, доцент кафедри філології

Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Публічний виступ – це один із основних засобів комунікативного впливу, що його здійснюють відкрито з метою передання інформації, переконання або мотивування аудиторії, спонукання до певних дій, відмови від втілення задуманого, навіювання певного настрою тощо. Такий жанр комунікації передбачає не лише мовні, але й невербальні елементи (жести, міміка, інтонація), що дає змогу мовцю здійснити вплив на слухачів. Успішність і ефективність такого мовленнєво-комунікативного впливу визначається не лише відповідним культурним, освітнім і професійним рівнем аудиторії, а й авторським досконалим володінням мовою, обізнаністю і використанням вербальних і невербальних (паралінгвальних) засобів спілкування. Зважаючи на це, для здобувачів освіти постає нагальна потреба – оволодіти основними поняттями й категоріями комунікативного впливу на слухача під час комунікативної взаємодії для досягнення мети в публічно-діловому дискурсі.

Мета цієї розвідки – проаналізувати особливості публічного виступу як засобу комунікативного впливу. Дослідженню публічних виступів, методиці їх планування, структурі й мовним засобам свої наукові праці присвячували такі науковці, як Ф. Бацевич, Г. Гамова, О. Сербенська, О. Селіванова, І. Хоменко, Т. Чмут та ін. Під публічним виступом зазвичай розуміють відкриту привселюдну промову, що відбувається в реальному часі й орієнтована на присутню аудиторію. До ознак, що характеризують публічний виступ, вналежнюють: «ситуативність, безпосередній зв'язок зі слухачами, орієнтацію на усне мовлення, використання разом з мовними й немовних засобів впливу на слухачів, попередню продуманість і підготовленість, монологічну форму й діалогічний характер, наявність колективного співбесідника – аудиторії, невимушеність» [1, с. 157].

Теорія вивчення комунікації передбачає, як зауважує О. Селіванова, «приділення уваги динамічному, діяльнісному началу, а саме – діяльності спілкування, що здійснюється людиною в певних соціальних і міжособистісних умовах, із певними мотивами й метою» [2, с. 9]. Оскільки мовленнєвий вплив є результатом комунікативної взаємодії спікера в діловому дискурсі (публічне мовленнєве спілкування, диспут, дискусія, полеміка тощо), його комунікативна компетентність передбачає оволодіння механізмами та факторами комунікативного впливу. Здобувачу вищої освіти – майбутньому спеціалісту – необхідно навчитися зацікавити своїм мовленням слухача, схилити його на свій бік, брати участь у розмові у вузькому колі та вміти ефективно виступати перед великою аудиторією. Найпотужнішими, впливовими чинниками є система природної мови, а саме комунікативний вплив здійснюють одиниці різних мовних

рівнів зі своїм оцінно-експресивним забарвленням, а також паравербальними (невербальними засобами), її сумісністю з вербальними засобами.

З метою створення комунікативно привабливого тексту, що вможливить досягнення комунікативної мети під час публічного виступу, спікеру слід знати природу мовної комунікації, її типи; методологічні засади мовної комунікації, способи комунікативного моделювання, мінімальні одиниці й зразки комунікативної діяльності, параметри й складники комунікативної ситуації, аксіоми й типи комунікативної взаємодії, закони й правила ефективного спілкування. Усе це в перспективі дасть змогу мовцю вміти визначати тип комунікації і успішно адаптуватися до її перебігу, визначати мінімальні одиниці й зразки комунікативної діяльності, інтерпретувати комунікативну ситуацію, установлювати текстові й дискурсивні категорії та мовні засоби їхньої репрезентації. До найважливіших ключових аспектів публічного виступу як засобу комунікативного впливу вналежнюємо:

1) мовленнєвий вплив. Публічний виступ дозволяє спікеру донести свої ідеї та думки до аудиторії, що є основною метою комунікації. Вміння чітко та зрозуміло висловлювати свої ідеї значно підвищує ефективність впливу на слухачів;

2) емоційний вплив. Мова не обмежується лише фактами: вона також включає в себе емоції, які можуть викликати певну реакцію в аудиторії. Виступ може бути емоційно забарвлений, що допомагає встановити зв'язок з аудиторією, зачепити її почуття, і тим самим посилити вплив;

3) невербальна комунікація. Жести, міміка, тон голосу і навіть поза можуть значно підсилити або змінити сприйняття інформації. Вміння ефективно використовувати невербальні засоби допомагає досягнути більш глибокого контакту з аудиторією;

4) адаптація до аудиторії. Публічний виступ перед різними групами слухачів вимагає здатності адаптувати свою мову, темп виступу, стиль і навіть вибір прикладів. Розуміння потреб і інтересів аудиторії є важливим елементом для того, щоб мати максимальний вплив;

5) переконливість і аргументація. Публічний виступ може бути потужним інструментом переконання, якщо спікер володіє сильними аргументами і здатний їх грамотно подати. Логічна побудова виступу і здатність відповісти на запитання чи критику робить його вплив ще сильнішим;

6) мотивація до дії. Багато публічних виступів мають на меті не тільки передати інформацію, а й мотивувати слухачів до конкретних дій, чи то змінити свою поведінку, чи то підтримати певну ідею або ініціативу.

Отже, публічний виступ є важливим інструментом комунікативного впливу, який не лише інформує, але й формує думки, впливає на емоції та стимулює до дії. Уміння правильно використовувати цей засіб дозволяє досягти вагомих результатів у різних сферах діяльності – від політики до бізнесу та освіти. Перспективним вважаємо дослідження різних мовних засобів, що можуть здійснювати комунікативний вплив.

Список використаних джерел.

1. Гамова Г. Публічний виступ як реалізація ораторської майстерності. Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2019. Вип. 50. С. 156–165.
2. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси, 2011. 348 с.

ЗМІСТ

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

<i>Андрейцев В.</i> Агросстрахування як інструмент мінімізації ризиків сільськогосподарського виробництва	3
<i>Гуцол А.</i> Роль міжнародних валютно-фінансових установ у стабілізації та розвитку світової економіки	5
<i>Демченко В.</i> Фінансово-аналітична діяльність як ключовий інструмент підвищення ефективності підприємства	7
<i>Дитиненко К.</i> Функціонування банківської системи України за військових умов	9
<i>Дуброва М.</i> Управління страховими ризиками в аграрному бізнесі України	12
<i>Земелько С.</i> Фінансова політика держави як інструмент забезпечення соціального захисту населення у воєнних умовах	15
<i>Кириченко С.</i> Особливості ломбардної діяльності в Україні	17
<i>Кончиць О.</i> Еволюція фінансового ринку України: від перших бірж до цифрових активів	19
<i>Коробка Б.</i> Криза продовольчої безпеки та фінансові механізми її подолання	22
<i>Насонова А.</i> Розвиток фінансового ринку України в умовах війни	24
<i>Нечипоренко М.</i> Фінансовий моніторинг у банках України: сучасний стан та напрями вдосконалення	26
<i>Паранічева А.</i> Зелені фінанси та екологічні інвестиції: проблеми та перспективи розвитку	28
<i>Пашков О.</i> Страховий ринок та напрями його розвитку в умовах війни	30
<i>Полос В.</i> Електронна торгівля на фондовому ринку України	32
<i>Стратийчук Б.</i> Підвищення ефективності страхового менеджменту в Україні	34
<i>Хоруженко Д.</i> Роль міжнародних фінансових інституцій у розвитку сільського господарства України	36

ОБЛІК, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

<i>Anisovets K.</i> Strategic and innovative management in the field of financial and economic security	38
<i>Popsui E.</i> Innovative management as a tool for improving business strategies in modern conditions	40
<i>Голуб Я.</i> Розробка конкурентної стратегії підприємства як основа його економічної безпеки	42
<i>Драницька С.</i> Застосування ERP та CRM - систем для потреб облікового супроводу бізнесу	44
<i>Дук А.</i> Особливості оподаткування аграрного сектору в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи вирішення	46
<i>Кравченко А.</i> Мінімальне податкове зобов'язання для сільськогосподарських підприємств у 2024-2025 роках: виклики, можливості та перспективи	48
<i>Кравченко А.</i> Теоретичні аспекти оцінки основних засобів	50
<i>Маменко А.</i> Облік дебіторської заборгованості: ризики та вигоди, оптимізація грошових потоків	52
<i>Моїсеєнко А.</i> Оптимізація обліку та контролю запасів в галузі ресторанного бізнесу за рахунок використання сучасних програмних продуктів	54
<i>Палій О.</i> Сучасні тенденції розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності	56
<i>Погрібняк Е.</i> Особливості введення обліку розрахунків з оплати праці в державному секторі	59
<i>Решетняк Є.</i> Оптимізація обліку і аудиту в аграрних підприємствах за допомогою сучасних електронних платформ	61
<i>Савченко В.</i> Роль внутрішнього аудиту у забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства	63
<i>Форий О.</i> Цифрові технології в управлінні банківськими ризиками	65

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ

<i>Зайцева О., Краснопер Д.</i>	
Інформаційні системи для управління складськими запасами сільськогосподарської продукції	67
<i>Кашира Н., Терещенко І.</i>	
Метеомоніторинг в аграрному бізнесі	70
<i>Мартиненко Є., Кухтицький В.</i>	
Онлайн технології моніторингу зовнішнього середовища	72
<i>Марченко В.</i>	
Цифрові рішення для українського аграрного бізнесу	74
<i>Пігур О., Лобань С.</i>	
Маркетинг товарів і послуг у віртуальній реальності та метавсесвітах	76
<i>Попов Я.</i>	
Інформаційні технології в харчовій промисловості	78
<i>Середа В.</i>	
Фінансові технології (FinTech): тенденції та перспективи розвитку	80
<i>Смаглюк Т.</i>	
Онлайн послуги Державного реєстру актів цивільного стану громадян для сільської місцевості	82
<i>Хижняк М.</i>	
Вплив цифрових технологій на конкурентоспроможність агробізнесу	84

МОВНО-ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ: ЛІНГВАЛЬНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, КОГНІТИВНИЙ, КОМУНІКАТИВНИЙ, КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ

<i>Chabanenko D.</i>	
Effective methods for the development of grammar competence in PhD students	86
<i>Kostiushkevych K.</i>	
Effective development of academic vocabulary by PhD students	88
<i>Lupan M., Popov Y.</i>	
Interactive learning – interaction between teacher and learner	90
<i>Makarova V., Pavlenko B.</i>	
Modern gender competences for teachers	92
<i>Smiiukha D.</i>	
Interpersonal communication: teacher-student	94
<i>Zamula D.</i>	
Popular types of interactive technologies	96
<i>Галайчук Д., Доманський Н.</i>	
Бар'єри комунікації студентів в академічному середовищі	98
<i>Чорновол Д., Захарченко К.</i>	
Публічний виступ як засіб комунікативного впливу	100